

МІСТ ПОЄДНУЄ

тижневик

МІСТ

№ 11

(№14412)

WEEKLY

Delivered to the Post Office on March 12, 2026

Україна

США

Канада

Глобальний конфлікт

У війну з Іраном залучені вже 14 країн

Читайте с. 4

ПУТІН ПІДБИРАЄТЬСЯ ДО ЄВРОПИ

Поки політики роздумують, у Кремлі вже складають плани

с. 10

ТРАМП І СПАДКОЄМЦІ

Попри іранську кампанію, Вашингтон про Україну не забуває

с. 15

Over \$2,000 in Bonuses

ЗАПРОШУЄМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати за своїми близькими та рідними.

☎ 215-302-9292

Флагман іранського флоту «Сулеймані»

■ Євген Клен

Минуло тижня Військово-повітряні сили (ВПС) Ізраїлю знищили системи оборони та виявлення Ірану в аеропорту «Мехранад» у Тегерані. А ізраїльський винищувач F-35 збив літак російського виробництва Як-130 у повітряному просторі над іранською столицею. У відповідь Іран пригрозив ударити по ядерному реактору Дімона.

Своєю чергою Центральне командування США повідомило, що вперше в історії використало в бойових умовах балістичні ракети дальнього ураження PrSM, які приходять на заміну ATACMS. Відомство зазначило, що під час операції ракети забезпечили «неперевірену здатність завдання глибоких ударів». Американські військові також потопили флагман іранського флоту «Сулеймані», названий на честь Касема Сулеймані, командувача Корпусу вартових Ісламської революції (КВІР), убитого під час першого президентського терміну Дональда Трампа. А корабель Військово-морських сил Ірану IRIS Депа затонув у територіальних водах Шрі-Ланки, 32 моряків екіпажу евакуювали.

Марко Рубіо, державний секретар США, указав, що Вашингтон передбачав блокування Ормузької протоки, щоб викликати стрімке зростання цін на нафту. Тож розробили низку заходів на цей випадок. Міністр фінансів Скотт Бессент і міністр енергетики Кріс Вайт мають план протидії економічній кризі. Глава американського зовнішньополітичного відомства заявив про знищення усього іранського флоту, щоби позбавити Тегеран можливості блокувати Ормузьку протоку — понад 30 кораблів Ірану вже пішло на дно. Перекриття протоки вдарило бумерангом по Ірану — в країні виник дефіцит продовольства.

Глобальний конфлікт

Проте в історії ще не було випадків, аби обстріл, навіть інтенсивний, зміг змінити режим у країні. Це відбувалося лише внаслідок дій на суходолі. Але Керолайн Лівітт, речниця Білого дому, запевнила, що наземної операції із залученням американських військових безпосередньо на території Ірану наразі немає в планах. Тож Центральне розвідувальне управління вирішило озброїти для цього курдів, щоб ті спровокували повстання в Ірані. Ті зосередили тисячі бійців уздовж усього іраксько-іранського кордону, переважно в іракському Курдистані, і поширили публічні заяви, у яких закликали іранські збройні сили перейти на їхній бік.

Дональд Трамп провів перемовини з Мустафою Хіджрі, президентом Демократичної партії Іранського Курдистану, однієї з груп, проти яких були спрямовані удари КВІР, а також зателефонував іракським курдським лідерам, щоб обговорити військову операцію США в Ірані й те, як Сполучені Штати і курди могли б співпрацювати в міру просування місії.

Після цього курдські військові загонали, що базуються в Іраку, вступили до Ірану. Бійці, асоційовані з Партією вільного життя Курдистану, перетнули кордон та облаштовують бойові позиції вже безпосередньо на іранській землі. Водночас в усіх іракських провінціях зникла електроенергія, зануривши всю країну в пійтму.

Географія конфлікту стрімко розширюється, у ньому вже залучені 14 країн. Іран запустив у бік Турецької Республіки (ТР) балістичну ракету, що пролетіла над Сирією та Іраком і ввійшла в повітряний простір ТР. Системи протиракетної та протиповітряної оборони (ППО) НАТО перехопили цю ціль. Марк Рютте, генеральний секретар НАТО, заявив, що в Альянсі розглядають можливість застосування ст. 5 колективного договору. Він також відзначив, що Іран був одним із ключових чинників, які підтримували військові зусилля РФ у війні проти України. А протистояння Ірану з боку Ізраїлю та США може послабити можливості Тегерана експортувати дестабілізацію.

Іранський безпілотний літальний апарат (БПЛА) також атакував Азербайджан, влучивши в аеропорт Нахічевані. Це один дрон упав неподалік від будівлі школи в с. Шакарабаді. У відповідь Баку посилив військову присутність на кордоні з Іраном і перевів частину армії в стан підвищеної бойової готовності. Військово-службовцям прикордонних частин терміново скасували всі відпустки. Особливу увагу в країні зосередили на розгортанні систем ППО і комплексів радіоелектронної боротьби. Головна мета — перехоплення ударних БПЛА.

Багатогалузеві війська на Близькому Сході вирішила розгорнути й Італія. Італійські військові діятимуть спільно з іспанськими та французькими. До берегів Кіпру

відправили іспанський фрегат «Крістобаль Колон», французький авіаносець «Шарль де Голль» і кораблі грецького флоту.

ВПС Катару збили два іранські тактичні бомбардувальники Су-24. Це сталося всього за кілька хвилин до удару по найбільшій військовій базі Аль-Удейд, де зазвичай розміщується 10 тис. американських військовослужбовців на Близькому Сході. Другий бомбардувальник цілив по ключовому газопереробному заводу в Рас-Лафгані, що становить опору катарської економіки. Відтак Катар був змушений повністю зупинити виробництво скрапленого природного газу.

Також на тлі різкого зростання цін на нафту та загострення війни в Ірані нищівного падіння зазнав південнокорейський фондовий ринок. Індекс KOSPI обвалився на 12,1%. Це найгірше падіння за часів фінансової кризи 2008 року. Акції Samsung Electronics здешевіли майже на 12%, папери SK Hynix втратили близько 10%. Ф'ючерси на Brent піднялися майже до 116 USD за барель. Нагадаємо, що Південна Корея є четвертим за величиною імпортером нафти у світі.

Близькосхідний конфлікт уже забрав життя тисяч людей, значна частина яких — громадяни Ірану. А Міністерство війни США офіційно повідомило про загибель сімох військових, які стали першими жертвами операції «Епічна лють» під час атаки іранських БПЛА

по логістичному об'єкту в порту «Шуайба» в Кувейті.

Reuters поінформувала, що конфлікт навколо Ірану може вплинути на військову підтримку України з боку США, оскільки американські ресурси та запаси зброї, очевидно, будуть перерозподілені на Близький Схід. Відтак у Вашингтоні та серед союзників зростає неспокій, що тривала кампанія проти Ірану виснажить запаси ракет і систем ППО, які також критично важливі для України.

Україна значною мірою покладається на американські системи ППО для захисту своїх міст від російських ракетних атак. Водночас РФ продовжує інтенсивні удари по українській енергетичній інфраструктурі та містах. Експерти попередили: якщо бойові дії на Близькому Сході затягнуться, Пентагону доведеться ділити ресурси між кількома напрямками. У Європі також побоюються, що іранська кампанія може відвернути увагу Вашингтона від війни РФ проти України й ускладнити забезпечення Києва необхідною зброєю.

Але Володимир Зеленський заявив, що Україна готова допомогти країнам Близького Сходу у стабілізації ситуації та захисті цивільних, реагуючи на загрози іранських ударних БПЛА. Він наголосив, що Збройні сили України (ЗСУ) уже мають необхідні ресурси та спроможності для такої допомоги. Незабаром українські фахівці пра-

цюватимуть безпосередньо на місцях. Вадим Скібіцький, заступник начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України, також сказав, що ЗСУ мають винятковий бойовий досвід перехоплення іранських дронів-камікадзе й готові ділитися ним із партнерами для зміцнення спільної безпеки.

Зараз Сполучені Штати і щонайменше одна країна Перської затоки ведуть перемовини про купівлю українських дронів-перехоплювачів. Президент України готовий обміняти їх на ракети для комплексів ППО Patriot.

Фабіан Гоффманн, науковий співробітник Університету Осло (Норвегія), відмітив, що країни Перської затоки мають значні запаси ракет Patriot, а інтенсивність іранських обстрілів уже знижується. А за словами Миколи Белескова з Національного інституту стратегічних досліджень, дефіциту можна уникнути, якщо США й Ізраїль найближчим часом знищать ракетні арсенали та пускові установки Ірану.

Reuters також розповіла, що українські винищувачі F-16 не мали достатньо ракет для збиття російських БПЛА та балістики довше ніж три тижні, саме тоді, як постачання вичерпалися, а РФ готувала масштабну повітряну атаку. «Гостра нестача з кінця листопада до середини грудня 2025-го, про яку раніше не повідомляли, викриває вразливість ППО України, яка дуже залежить від західних союзників у питаннях постачання ракет та оборонних систем для відбиття частих російських ударів», — пояснила інформаційна агенція. «Потреба в західній зброї навряд чи зменшиться найближчим часом, оскільки кінця конфлікту в Україні не видно, а з огляду на війну з Іраном конкуренція за оборонну зброю на Близькому Сході та за його межами, імовірно, посилюється», — прогнозують експерти.

МІСТ

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc.

President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation.

The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірна.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/пів року.

Please, pay your subscription to:
Чеки й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, UHIAN, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТСН, «Вголос», «Львівський портал» та ОВОЗ.ua

■ Євген Клен

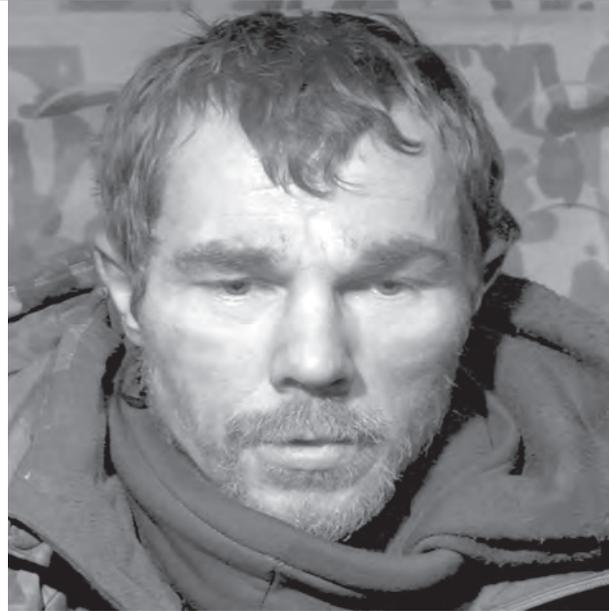
Олександр Сирський, головнокомандувач Збройних сил України (ЗСУ), заявив, що російсько-українська війна не зайшла в глухий кут. Він наголосив, що бойові дії тривають, а Російська Федерація (РФ) за минулий рік утратила 418 тис. військових, набравши натомість в армію 406 тис. людей. В інтерв'ю Le Monde генерал згадав контратакувальну операцію під Добропіллям і відновлення контролю над 97 % Куп'янська Харківської області, який Москва не раз оголошувала захопленим. У Покровську Донецької області ситуація складніша, але місто досі не опинилося під контролем росіян. Території переходять із рук у руки. Крім того, війна нині ведеться в усіх сферах — на суходолі, у повітрі та на морі, тож тепер неможливо говорити лише про сухопутну війну.

➤ На Олександрівському напрямку

Головнокомандувач також розповів, що українська армія відновила контроль над 400 кв. км території на півдні держави. Під час чергової поїздки він відвідав частини, які наступають, та частини, які тримають оборону на одній із ключових ділянок фронту. Ворог продовжує чинити тиск, активно застосовує для інфільтрації малі штурмові групи, використовує артилерію, безпілотні засоби, подекуди й бронетехніку. «Але наші

Колумбієць, який воював на боці РФ

Піхотинець 72-ї бригади РФ мав записати відеоблог про відсутність українських військових у Костянтинівці

ЗСУ намагаються переламати ситуацію

Вони відновили контроль над 400 кв. км української території

воїни не лише тримають оборону а й успішно переходять із рук у руки. Крім того, війна нині ведеться в усіх сферах — на суходолі, у повітрі та на морі, тож тепер неможливо говорити лише про сухопутну війну.

➤ На Олександрівському напрямку

Головнокомандувач також розповів, що українська армія відновила контроль над 400 кв. км території на півдні держави. Під час чергової поїздки він відвідав частини, які наступають, та частини, які тримають оборону на одній із ключових ділянок фронту. Ворог продовжує чинити тиск, активно застосовує для інфільтрації малі штурмові групи, використовує артилерію, безпілотні засоби, подекуди й бронетехніку. «Але наші

Володимир Зеленський в інтерв'ю AFP минулого тижня вперше підтвердив контрнаступальні дії сил оборони на півдні. За його словами, українські військові мають успіхи у звільненні

територій на південних напрямках фронту. Президент розказав, що під час перемовин і США, і РФ здійснюють тиск на Україну щодо територіальних питань. «Й американці, і росіяни кажуть, що якщо хочете, щоб війна закінчилася завтра, то забирайтеся з Донбасу», — зауважив він.

Український лідер зазначив, що вимога поступитися територією Росії пролунала на тлі того, як сили оборони розпочали контратаки вздовж південної лінії фронту. Президент наголосив, що Україна не програє війну з Росією, але питання в тому, чи перемаже.

Своєю чергою українські військові офіційно повідомили про проведеної наступальної операції на Олександрівському напрямку. «Основними завданнями є зрив планів су-

противника щодо подальшого просування у Дніпропетровській і Запорізькій областях, розгром групи військ ворога та витіснення його за межі адміністративного кордону Дніпропетровської області», — ідеться в повідомленні.

Коли саме стартувала наступальна операція на Олександрівському напрямку, військові не уточнили, але додали, що окупанти на півдні все одно проводять активні штурмові дії. «Ворог чіпляється за кожен метр захопленої території, використовуючи всі наявні ресурси, як людські, так і технічні, але, попри його шалений опір, ми виконуємо свої завдання і крок за кроком звільняємо рідну землю», — підкреслили в ДШВ.

Урешті-решт вони прорвали лінію оборони сил РФ на Олександрів-

ському напрямку. «У ході операції були знищені ворожі вогневі споруди, жива сила, місця збереження боєприпасів окупантів. Завдяки професійним діям розвідників, зірвали плани ворога щодо подальшого наступу. Це дозволило відкрити плацдарм для тактичного просування дружніх підрозділів», — указано в повідомленні військових.

➤ Поповнення «обмінного фонду»

Водночас бійці 225-го окремого штурмового полку (ОШП) поінформували про захоплення в полон шістьох російських військових, серед яких був і командир взводу. Успішну операцію здійснили двоє бійців штурмової групи «Морок». Вони виявили укриття росіян, під час штурму запропонували

ворогам добровільно скласти зброю. Спершу з укриття вийшов один окупант, а згодом ще п'ятеро. «Таким чином удалося поповнити наш «обмінний фонд» ще на шістьох осіб та отримати додаткові розвідувальні дані від командира взводу, який очолював цю групу», — доповіли в ОШП.

Бійці відмітили, що останнім часом зросла кількість росіян, які бажають здатися в полон. Це пов'язано з їхнім виснаженням і відсутністю мотивації продовжувати бойові дії. Українські військові наголосують, що збережуть життя росіян, які добровільно складуть зброю. «За останній місяць значно зросла кількість полонених, які просто втомилась від нелюдського ставлення з боку командування. А ми своєю чергою завжди готові зберегти життя тим, кого женуть на забій», — акцентували захисники Батьківщини.

Крім того, у полон захопили громадянина Колумбії, який брав участь у бойових діях на боці російських окупаційних військ. Про це сповістила 152-га окрема егерська бригада ім. Симона Петлюри. За словами іноземця, він опинився на війні через обіцянки «легального працевлаштування» в РФ. На практиці ж ці пропозиції виявилися пасткою для вербування іноземців на фронт. Полонений розповів, що агресор використовує скрутне фінансове становище людей, маніпулюючи обіцянками про легкий заробіток.

А на Сумщині спіймали цілу жіночу роту, яка ховалась у траншеї.

П Р Я М А М О В А

Валерій Залужний, колишній головнокомандувач ЗСУ:

— Зараз жодна держава світу не має достатнього військового потенціалу, щоб поставити крапку в російсько-українській війні. Навіть найбільш технологічно розвинені країни виявилися неспроможними зупинити конфлікт такого масштабу, що вимагає негайного перегляду глобальних стратегій безпеки. Традиційний підхід до мобілізації в сучасній війні вичерпав себе цілком. Майбутні збройні конфлікти не можуть передбачати мобілізацію мільйонів людей. Російсько-українська війна показала, що найбільш дефіцитним є людський ресурс, адже його відновлення займає більше часу, ніж виробництво озброєнь. На полі бою

просто неможливо швидко замінити такий ресурс. Враховуючи також, що поле бою фактично стало прозорим і контролюється роботами, шанси людини вижити вже не залежать від якості її підготовки. Це призводить до неминучих утрат і потребує дистанціювання людей від такої кілзони. А український досвід підтверджує, що питання мобілізації є чутливим і впливає на стабільність суспільства під час війни та його готовність підтримувати таку війну. Саме тому в РФ і не оголошують мобілізацію.

Ігор Дикун, командир 32-ї окремої механізованої бригади ЗСУ: — Ефективність — понад усе. Люди — це фундамент. Ми формуємо не списки, а злагоджені гру-

пи. Десять окремих людей — це натовп, але три злагоджені групи — це сила. Сержант — це ставлений стрижень. Це не просто звання, це лідер, який приймає рішення в бою. Технології беруть життя. Дрони мають бачити все, роботи мають підвозити боєкомплекти й евакуювати поранених. Залізо має воювати, а люди — керувати та перемагати. Війна — це важка, брудна робота. Та ми тут не для того, щоб стояти. Ми тут — щоби перемагати.

Андрій Любка, український письменник, який воює в ЗСУ: — Українці виходили на революції, щоб європейці ізувати свою країну. На нашому континенті немає для цього кращої школи, ніж ЗСУ. Є серед нас

математичні оптимісти, які вірять, що буде краще, бо якщо довго триває погана смуга, то колись має початись і добра. Є аналітичні оптимісти, які під свою надію підбирають неспростовну аргументацію — мовляв, Росія слабе й економічно занепадає, а наші партнери прокинулись та інвестуватимуть в оборону. Є фаталістичні оптимісти, які чекають «чорного лебедя» у вигляді якогось світового катаклізму, раптової смерті диктатора чи іншого неймовірного дива на кшталт воскресіння Організації Об'єднаних Націй. Логічно було б припустити, що українці — наївні й дурні, бо в сучасному світі не так багато приводів для оптимізму. Та насправді пояснення цьому драматичніше: на п'ятому році

повномасштабної війни люди настільки виснажені, що здається, ніби гірше бути вже не може. А якщо гірше бути не може, отже, попереду — кращі часи. Зрештою, оптимізм, віра, надія — це чи не останнє джерело стійкості, на яке жодна темна душа не може накласти здирницькі мита. А тепер настає час українізувати Європу. Яюсь мені довелось місяць прожити в Словенії — райській країні на березі Адриатичного моря. Усі, з ким зустрічався, страшенно нарікали на свою країну і за все перепрошували. Лише згодом я дізнався, що в балканському фольклорі словенців уважають найбільш депресивними й вічно недоволеними. Тоді й спав мені на думку жарт, який уже не виглядає смішним. Я запропонував відкрити

в Україні місячні курси патріотизму для інших країн: прийдіть до нас, поживіть у наших умовах і вам уже не здаватиметься, що вдома аж так погано. І тепер не НАТО, а Україна стала основою безпеки Європейського Союзу (ЄС) 2026 року. Ось у такий химерний спосіб відбувається реальна євроінтеграція України. Уже давно минув той час, коли відносини між ЄС та Україною виглядали як взаємодія вчителя і учня. За роки випробувань і війни Україна отримала неочікуваний досвід стійкості, на полі бою вивчила реальні уроки виживання і в найнесприятливіший момент зробила технологічний стрибок, творчо застосовувала інновації в оборонній промисловості. І нам уже є чим ділитися з партнерами.

■ Ігор Голод

Радослав Сікорський, міністр закордонних справ Республіки Польща (РП), представив у Сеймі, нижній палаті парламенту, своє бачення пріоритетів зовнішньої політики країни.

➤ Національний інтерес

У британській телерадіокорпорації Бі-бі-сі з цього приводу зауважили: «Один із головних мотивів звернення Сікорського стосувався європейського вибору РП: з огляду на зростання популярності в цій країні правих і вкрай правих партій дедалі частіше й гучніше в політикумі починають звучати євроскептичні гасла, аж до закликів до «Полекзиту» — виходу Польщі з Європейського Союзу (ЄС)».

Радше тому глава польської дипломатії наголосив: «Після падіння комунізму інші шляхи були й далі є, але набагато менш вигідні. Польський національний інтерес — бути у Євросоюзі й співтворити його, бо співпраця надає перевагу». Він нагадав, що Велика Британія втратила у 2020—2025 рр. через вихід з ЄС, за обережними оцінками, до 200 млрд EUR. І що 69 % британських фермерів, які голосували за вихід з ЄС, уважали тепер, що особисто програли від цього.

Керівник польського зовнішньополітичного відомства попередив, що потенційний вихід РП із ЄС коштував би їй падіння валового внутрішнього продукту на 4—7 % упродовж перших п'яти—десяти років, зниження заробітної плати на 8 %, а експорту м'ясних та молочних продуктів — на 45—50%. Міністр переконував, що за програмою ЄС із переозброєння РП може отримати близько 43,7 млрд EUR у вигляді пільгових кредитів. «Не шукаймо ворогів там, де маємо союзників. Загроза суверенітету та безпеці Республіки Польща надходить з одного напрямку — зі сходу», — підсумував він.

➤ Вигодана проблема?

236 депутатів Сейму не підтримали заклику

Радослав Сікорський

В РП знову заговорили про вихід з ЄС

Сікорський не вперше застеріг крайніх правих від необачних кроків

правоконсервативної та євроскептичної парламентської групи «Право і справедливість» (PiS) відхилити звіт міністра закордонних справ. За цю пропозицію проголосували лише 196 депутатів, а четверо утрималося.

Кароль Навроцький, президент РП, заявив на пресконференції після виступу Сікорського: «Він організував собі на 15 хвилин таку проблему, як «Полекзит», а потім цю вигадану проблему розбирав по деталях — я б сказав, лабораторних розмірів. Такої проблеми сьогодні, звісно ж, немає. Немає сумнівів, що Польща є і залишатиметься в ЄС найближчим часом».

Однак його запевнення явно контрастувало із, приміром, позицією Януша Ковальського, депутата від PiS, який на запитання журналіста про можливий вихід РП з ЄС дав ствердну відповідь. А також відзначив, що Польща є і залишатиметься в ЄС щодо Польщі».

Навроцький також не раз критикував Євросоюз. Зокрема, називав «величезним боргом, який польська держава

буде виплачувати роками», її участь у програмі ЄС із переозброєння країн-членів, за якою Польща претендує отримати близько 43,7 млрд EUR у вигляді пільгових кредитів.

Попри це президент сказав, що її розробили в «інтересах німецького військово-промислового комплексу». Таким чином він погодився із твердженням польської опозиції, що програма ЄС нібито «триматиме на ланцюгу країни, які наважаться проводити самостійну політику».

➤ Під гаслом «Полекзит»

Під час зустрічі з дипломатичним корпусом глава польської держави назвав ЄС «згасаючою зіркою». А під час виступу в Карловому університеті в Празі констатував: «ЄС є нашим природним політичним середовищем. Але я мушу чітко сказати — це не союз наших мрій».

Теперішній польський лідер стверджував також: «У грі є сили, які хочуть створити більш централізований ЄС, використовуючи федералізацію як прикриття для приховування цього процесу. Насправді

йдеться про позбавлення суверенітету шляхом можливості голосування за національні закони на рівні Європейського Союзу, тим самим заперечуючи основний принцип, який каже, що ЄС має лише ті повноваження, на які члени-держави погодилися в угодах».

Відтак німецька телерадіокорпорція Deutsche Welle пояснила: «Навроцький вважається євроскептиком. На вибори його висунула опозиційна націонал-консервативна партія PiS Ярослава Качинського. Під час свого правління з 2015-го по 2023 рік вона здійснила реформи в польській судовій системі, що призвели до затяжного конфлікту з Брюсселем».

Дональд Туск, прем'єр-міністр РП, напередодні президентських виборів застерігав: «Навроцький із групою активістів провів демонстрацію під гаслом «Полекзит». Питання просте й смертельно серйозне: ви хочете президента, який буде безпечно і сильно Європу, чи того, хто разом із Путіним та його союзниками її зруйнує?»

Перспектива обрання євроскептика Навроць-

кого президентом спонукала центристську та проєвропейську партію «Польща 2050» унести законопроект, яким передбачає ускладнення можливого виходу РП із ЄС. У ньому було зазначено, що для цього потрібно буде провести не один загальнонаціональний референдум, а два.

➤ «Готує ґрунт»

Уперше Сікорський указав у Сеймі на загрозу «Полекзиту» торік 19 листопада. Тоді він запевняв, що позиція президента Навроцького, який відмовляється підтримувати ключові загальноєвропейські ініціативи, зокрема «Зелений курс» та ідеї глибокої інтеграції ЄС, може мати серйозні наслідки для країни й нагадувати шлях Великої Британії напередодні Brexit.

Міністр відмічав, що риторика Навроцького «готує психологічний і політичний ґрунт» для потенційного «Полекзиту». Звертаючись до президента та його однюмців у Сеймі, він заявив: «Натякаючи, що європейська інтеграція — це змова проти Польщі, ви не допомагаєте ні ЄС, ні нашій країні. Ви створюєте умови для виходу з ЄС. Ви лякаєте нас, що він може непомітно стати федерацією, у якій суверенітет перейде до Брюсселя. Дурниці. Brexit довів, що остаточний суверенітет належить державам-членам».

Урядовець різко висловився щодо політиків, які розпалюють в РП антиєвропейські настрої. За його словами, «такі дії вигідні лише Російській Федерації (РФ), яка роками інвестує в дезінформацію, підтримку сепаратистських рухів і політичні сили, що прагнуть послабити ЄС».

➤ Відповідає інтересам РФ

Найвідомішим проявом розпалювання антиєвропейських настроїв стали активно поширювані в TikTok сім відео, у яких привабливі дівчата з національною символікою закликали до виходу Польщі з ЄС. Одна з них промовляє: «Я хочу «Полекзит», бо хочу свободи вибору, навіть якщо це буде дорожче. Я не пам'ятаю Польщі до Європей-

ського Союзу, але мені здається, що тоді вона була більш польською».

Тож Адам Шлапка, речник польського уряду, акцентував: «Ролики, які з'явилися в інтернеті, особливо в TikTok, однозначно були згенеровані штучним інтелектом. Немає жодних сумнівів, що це російська дезінформація». Він пояснює, що, по-перше, ця інформація на 100 % суперечить інтересам РП і на 100 % відповідає інтересам РФ. А по-друге, «якщо добре придивитися, то в цих роликах чітко простежується російський синтаксис».

Скільки результату виявилася ця російська дезінформація? Gazeta Wyborcza зазначила, що «двозначна підтримка виходу з ЄС у Польщі викликає занепокоєння». Видання представило результати замовленого французьким журналом Le Grand Continent опитування Eurobarometer, які засвідчують, що лише 69 % опитаних поляків підтримують перебування їхньої країни в ЄС, тоді як 25 % хочуть «Полекзиту». Водночас журналісти нагадали, що 2022-го прихильників входу РП до ЄС було набагато більше — 92 % опитаних.

Томаш-Ґжеґож Гроссе із Варшавського університету, обґрунтував розчарування багатьох своїх співгромадян так: «Переважає більшість справ вирішується в Брюсселі. А Польща має мізерний вплив на те, що там ухвалюють». «Приблизно 60 % поляків не хочуть кліматичної політики ЄС, а 70—80 % — міграційної, — додав він. — Польські підприємства продавали іноземним інвесторам за дуже низьку ціну, а поляків перетворили на дешеву робочу силу та споживачів. Значна частина прибутків іноземних компаній, що працюють в РП, виводиться за кордон, що обмежує довготривалі вигоди для національної економіки».

Попри все це професор заспокоїв, що зростання євроскепсису в РП є не відмовою від Європи, а результатом зіткнення ідеалізованих очікувань із політичною та економічною реальністю. Саме цей досвід, як він вважає, варто уважно врахувати Україні на шляху до членства в ЄС.

Сікорський також оцінив вартість оборони східного флангу НАТО в разі російського вторгнення. Він розрахував, що йдеться про щонайменше 1,2 трлн EUR, майже стільки, скільки коштує шість років функціонування польської держави. Також він наголосив, що якщо Україна програє, то загроза з боку РФ не зменшиться, а зросте. Проте Москва,

попри власні пропагандистські твердження, не досягає перемоги у війні проти України. Він додав, що росіяни втратили можливість для демократичного розвитку та модернізації. Близько 1,2 млн російських окупантів загинули або були поранені на фронті, російський бізнес утратив доступ до західних ринків унаслідок санкцій, а також через суттєве

зростання оборонних витрат. Проте у варшавському метро взялися формувати продовольчі й аварійні запаси. Рафал Тшасковський, мер польської столиці, заявив, що в підземці планують розмістити щонайменше 100 тис. людей. Нині влада заготовлює воду, термоси, фляги, спальні мішки та ковдри. Закупують навіть електрогенератори.

Не всі бажання здійснюються

Попри слова Трампа, російсько-українська війна далека від закінчення

■ Євген Клен

Війна в Україні має закінчитись протягом місяця. Про таке своє бажання в телефонній розмові з Володимиром Зеленським, за даними Axios, висловився Дональд Трамп.

➤ І до кінця 2026-го не закінчиться

Своєю чергою низка українських політичних і військових експертів вважає, що війна Російської Федерації (РФ) проти України має вкрай низькі шанси закінчитись навіть до кінця 2026 року. Але існує імовірність, що може суттєво зменшити темпи після літа. «Ця ситуація мені нагадує жарт про мушкетерів, які зустрілись через десять років і питають, коли зустрітися наступного разу. Пролунала відповідь, що через 20 років або через 30, а хтось кинув, що завтра. Володимир Зеленський каже, що було б добре закінчити війну протягом 2026 року, а Трамп каже, що за місяць. Не вистачає когось, хто сказав би: завтра, — зауважив військовий експерт Кирило Сазонов. — Як її реально закінчити за місяць? Трамп не може завершити, бо не він починав. Він може допомагати, тиснути, але просто своїм рішенням завершити її не може. Війну розпочала РФ і вона її продовжує».

«З одного боку, тисне на фронті, з другого — обстрілює наші міста, інфраструктуру. Вимоги Кремля нереальні, ми на них не підємо. Щоб завершити війну протягом місяця, потрібно зібрати всі ракети Tomahawk, які є у США, та завдати потужного удару по всій території РФ. Тоді, можливо, через місяць не буде кому воювати. Але Tomahawk полетіли на Іран», — зазначив фахівець.

За його словами, наміри закінчити війну за місяць — лише бажання: «Вони нагадує намір Трампа завершити війну за 24 години. Чудове бажання, але нереальне. Наразі ж гризтимуть стільки, що аж випадуть зуби».

➤ Вимучені перемовини

На переконання Сазонова, зараз пере-

мовини можуть дати хіба обмін полоненими: «Якщо це вдасться із допомогою США й інших союзників, буде чудово. А ми маємо демонструвати Трампу, що хочемо миру, налаштовані на перемовини і не виходимо з них. Більше витиснути не зможемо. Як частину перемовин РФ сприймає свої удари по Україні, її інфраструктурі й енергетиці. Москва не може домовлятися на нормальних умовах. А домовлятиметься тільки з тим, кого вважає сильним. Наприклад зі США». Експерт також додав: «Сподіваюся, що влітку в РФ настане велика економічна криза, а восени Москва буде вимушена йти на перемовини».

Та в американському Інституті вивчення війни (ISW) відзначають, що РФ не зацікавлена у змістовних мирних переговорах і готується до затяжної війни в Україні. Кремль навмисно затягує перемовини, щоби сформувати ситуацію на полі бою на свою користь.

Москва, схоже, також успішно розпочала кампанію рефлексивного контролю, спрямовану на вплив щодо ухвалення рішень «Коаліцією охочих». А дипломатичні й оборонні джерела в приватних розмовах повідомили британській The Telegraph, що деякі члени коаліції вказали, що готові брати участь у місії лише за умови погодження з Путіним. Джерело видання заявило: твердження Кремля про те, що російські сили навмисно спрямовані на розгортання іноземних військ в Україні, означають, що коаліції потрібно відправити сили іншого типу. Інше дипломатичне джерело зазначило, що європейські держави, по суті, надали Путіну право вето на плани коаліції.

➤ Гарантії безпеки

Крім того, Кремль не раз відхиляв західні гарантії безпеки для України, заявляючи, що

іноземні війська в Україні будуть «законними цілями» для російських сил. РФ також використовує безпідставне твердження своєї Служби зовнішньої розвідки, що Велика Британія та Франція надають Києву «брудну бомбу» або ядерну зброю, щоб зірвати поточні дискусії щодо гарантій безпеки Заходу для України.

Аналітики наголосили, що гарантії безпеки, зокрема європейські сили стримування, є життєво важливою частиною будь-якої майбутньої угоди, яка забезпечить тривалий мир в Україні. «Гарантії безпеки без значних заходів стримування не завдають РФ відновити свою

окупації територій України та заборона на дії військ НАТО в країні.

➤ Минуща неминучість

Путін також прославився своїми заявами про «неминучість» перемоги РФ на полі бою. Однак Рубен Джонсон, колишній консультант Пен'гагона, переконує, що ці заяви не витримують перевірки реальністю. «Хороша новина для України полягає в тому, що наративи Путіна є абсолютно хибними. А погана в тому, що вони працюють», — відмітив він і розвінчав головні міти Кремля:

1. «Лінія фронту України зараз на межі краху

Розбіжності досі залишаються невирішеними — визнання Києвом де-юре незаконної окупації територій і заборона на дії військ НАТО в Україні

агресію проти України в обраний нею час і є особливо важливими для виправдання будь-яких територіальних поступок, які Київ може бути змушений прийняти», — зазначили в ISW.

Водночас країна-агресор однозначно відкидає будь-які значні гарантії безпеки, оскільки вони перешкоджають здатності Кремля досягти своєї давньої стратегічної мети — отримання контролю над усією Україною. «Будь-яке російське вето підірве основи, на яких побудовані теперішні перемовини під керівництвом США щодо забезпечення тривалого миру», — констатували аналітики.

Вони також прокоментували інформацію джерела російського опозиційного видання «Верстка» про те, що позиція Москви на переговорах не змінилася: хоча досягти своїх воєнних цілей. Фундаментальні розбіжності досі залишаються невирішеними — визнання Києвом де-юре незаконної

давати золоті резерви, оскільки суверенний фонд продовжував скорочуватися.

«Постійні обіцянки Путіна про швидку перемогу мають на меті підняти моральний дух усередині РФ, спробувати деморалізувати Україну та вплинути на громадську думку на Заході, особливо в Америці, щоб знизити підтримку Києва. Однак наявні дані вказують на те, що РФ не здобуває швидкої або вирішальної перемоги, а веде дорогу війну на виснаження з мінімальними територіальними надбаннями», — констатував експерт.

Путін і його соратники ефективно маскують той факт, що, хоча російські війська іноді й досягають невеликих успіхів, вони просуваються буквально черепащачим темпом ціною величезних утрат. «0,6% території України, захопленої Росією 2025 року, значно нижче за типові показники в будь-якій сучасній механізованій війні», — зауважив ексконсультант Пентагона.

При цьому навіть якщо російська армія змогла підтримувати потрібний темп, що мало ймовірно з огляду на проблеми з людськими ресурсами, Москві знадобився б час до серпня 2027-го, щоб захопити решту Донецької області, а потім до квітня 2029 року, щоб захопити решту частин Запоріжжя та Херсонської області. «Захоплення всієї території України вимагатиме приблизно століття війни. Навіть Путін не зміг би прожити так довго», — зазначив Джонсон.

Росія вже не є самодостатньою практично в жодному аспекті своєї воєнної економіки. Війна знищила більшу частину сучасної техніки, що існувала 2022-го, і Москва не в змозі її замінити. Це пов'язано з високою інфляцією та відсотковими ставками, які роблять оборонні підприємства нерентабельними, а також зі зростаючим дефіцитом робочої сили, через

який на заводах бракує персоналу.

Воєнні зусилля РФ продовжує не її власна міць і промисловий потенціал, а підтримка Ірану, Північної Кореї та Китаю. Їхня допомога — єдина причина, через яку російські воєнні зусилля досі не зазнали краху. Та, схоже, підтримка Тегерана вже скінчилася.

➤ Справжній результат

Україна могла б уже зараз святкувати перемогу, якби західні партнери виявили більше сміливості й забезпечили належний рівень підтримки. Про це заявив Бернар-Анрі Леві, відомий французький філософ і публіцист. За його словами, не варто зважати на скептичні настрої, що останнім часом ширяться у Європі та США. І саме перемога України є неминучою, попри заклики до сумнівних компромісів. «Я ніколи не переставав вірити в перемогу України. І для мене Путін уже програв», — наголосив філософ.

Він аргументував свою позицію тим, що російський диктатор зазнав краху ще в лютому 2022 року, не виконавши жодного стратегічного завдання. Зокрема, РФ провалила взяття Києва, не змогла розколоти НАТО чи Євросоюз і не скинула законну українську владу.

А територіальні здобутки РФ є нікчемними, порівнюючи з ціною, яку заплатив Кремль. «Така сила. Така техніка. Такі людські втрати, щоб здобути так мало. Більша частина окупованої території була окупована раніше. Отже, він програв», — підкреслив мислитель.

Головною ж причиною того, що бойові дії тривають, він вважає недостатню рішучість союзників. На його думку, західний світ мав усі інструменти для швидкого завершення війни. «Якби Захід надав трохи більше допомоги, трохи більше підтримки, якби були трохи рішучішими, Україна здобула б перемогу», — додав публіцист. Він також визнав, що ціна цієї боротьби є катастрофічно високою як у людському, так і в психологічному вимірі. Проте неможливо розглядати будь-який інший сценарій, крім остаточного триумфу України.

■ ПЕТРО ЙОСИП

Валерій Залужний порушив власне мовчання, що дехто розцінив як старт передвиборчої кампанії президента України. В інтерв'ю Associated Press він розповів, що Володимир Зеленський навмисно зірвав контрнаступ 2023 року, який звільнив би частину півдня країни від окупації. Генерал вважає, що йдеться не про помилку чи непрофесійність. Йдеться про свідомі рішення, які коштували Україні шансів послабити РФ, змінити хід війни та зберегти тисячі життів. А Зеленський використовував силовий тиск як інструмент політики.

Підозріло синхронно двоє радників Михайла Федорова, міністра оборони України, накинулися на Валерія Залужного. Сергій Стерненко прогудів «не на часі», «не хитайте човен, бо й

так нудить». Сергій Безкрестнов (Флеш) прокоментував у стилі «не такий уже й популярний ваш Залужний».

Якими можуть бути наслідки: президент звільнить Залужного з посади посла, чим розв'яже йому руки для початку справжньої політичної кампанії. Другий варіант: Зеленський проковтне образу, але не забуде її. Бо, з прагматичного погляду, звільнення Залужного лише додасть популярності останньому: люди завжди прихильні до несправедливо ображених. До того ж Буданов, Умеров та Арахамія нині зайняті перемовинами. «Свого» голови Служби безпеки в Зеленського також немає. Генеральний прокурор загруз у скандалах із російськими паспортами.

Третій варіант: найгірший і для Зеленського, і для Залужного, і для України. Від погроз ОПУ перейде до арештів оточення генерала під надуманими привода-

Залужний розповів правду про Зеленського

Прикладів, як це може бути, більш ніж достатньо: Червінський, Магамедрасулов, Кудрицький тощо. І тоді все може вийти з-під контролю та рухатися в непередбачуваному напрямі, з непрогнозу-

ваними наслідками для країни.

Крім того, у Зекоманді дуже недооцінюють очікування суспільства, які покладаються на Залужного.

«Рейтинги» маюють, а «опитування» прово-

дять переважно серед працівників ОПУ. Антирейтинг Зеленського дуже переважає його мітичну популярність. Більшість його колишніх виборців за нього вже не проголосує.

Водночас Сергій Наєв, командувач об'єднаних сил ЗСУ у 2020—2024 рр., в етері Борислава Берези підтвердив не лише обов'язковість виконання рішення Ставки Верховного головнокомандувача Зеленського щодо контрнаступу, попри попередження та незгоду Залужного, але й те, що президент слухав у різний час нереалістичні поради генералів Сирського й Содоля щодо утримання Бахмута і Кринок та наступу під ними. Проти порад цих генералів виступав Залужний, бо, згідно з воєнною наукою, не можна розпорошувати сили з єдиного кулака. Наєв чітко розказав, що навіть головнокомандувач не може суперечити наказу президента, який,

згідно з Конституцією, є Верховним головнокомандувачем. «Свою справу Залужний робив чесно й сумлінно: планування, розрахунок сил і засобів для атаки, тактичні дії та стратегія контрнаступу були погоджені не лише українським Генеральним штабом, але й військовим керівництвом НАТО. План мав спрацювати, якби президент не віддав частину бригад саме Сирському, — наголосив Наєв. — І в результаті відбувся не лише невдалий контрнаступ, а й утрата Бахмута з великими людськими жертвами. Ще тоді Залужний виступав за відведення наших військ від Бахмута, а правильність таких дій підтверджував генерал Міллі. Але «єдиний марфон» розповідав про героїчну фортецю Бахмут. І люди думали, що за цим рішенням стоїть саме Залужний. Але після цього Залужного звільнили, Сирського підвірили, а результат — на мапі».

■ ПЕТРО ГЕРАСИМЕНКО

Після перемоги Революції гідності дуже популярною була думка, що українська політика стане принципово іншою. Ці очікування не виправдались. Схожі сподівання поширені й щодо майбутньої української політики після завершення активних бойових дій. Вони ґрунтуються на простій логіці: постійна небезпека зовнішньої безпеки сприятиме радикальному покращенню якості політичних еліт, оскільки на кону — виживання країни. Але це може виявитися надміру оптимістичним.

Дослідницька міжнародна компанія Ipsos нещодавно опублікувала рейтинг довіри до відомих українських публічних осіб. Надзвичайний та повноважний посол України у Великій Британії Валерій Залужний користується найвищою популярністю суспільства. Йому довіряють 63 % громадян України, не довіряють — 22 %. На другому й третьому місцях — боксер Олександр Усик і Кирило Буданов, керівник Офісу президента України (ОПУ), яким довіряють відповідно 56 % і 55 % опитаних, а

Між зовнішньою загрозою і внутрішньою інерцією

не довіряють приблизно 22—23 %.

Довіра до Володимира Зеленського впала до 49 %. У рейтингу також є Віталій Кім, начальник Миколаївської обласної військової адміністрації (довіряють 39 %, не довіряють 29 %) і мер Харкова Ігор Терехов (довіряють 30 %, не довіряють 25 %). Командирів Третього армійського корпусу Андрію Білецькому довіряють та не довіряють по 26 % респондентів. У рейтингу ще опинився український письменник Сергій Жадан, який отримав 20 % довіри й 25 % недовіри. Решта опитаних не сформуливали своєї думки щодо нього. Найгірші справи у політиків «старої генерації»: Юлії Тимошенко не довіряють 70 %, Петрові Порошенку — 63 %, Юрію Бойку — 62 %.

Здавалося б, є суспільний запит на якісне оновлення української політики. Адже серед лідерів довіри опинилися нові обличчя, які раніше ніколи не вели політичної діяльності. Із другого боку, чи обов'язково нові обличчя є запорукою структурних і глибинних змін у державі? 2019 року велика кількість людей, які до того моменту ніколи не за-

ймалися політикою, несподівано потрапила до Верховної Ради й посіла місця у високих владних кабінетах. Але кількісне насичення української політики новими особистостями не переросло в якісні зміни. Якщо це не спрацювало до початку повномасштабної війни, то чому має спрацювати після?

Особи, які перебувають на вершині рейтингу довіри, поки що не мають жодної структурно оформленої партії. Не заявляють і про своє рішення іти в політику. Не декларують бачення розвитку країни, крім загальних красивих фраз. І не висловлюють якоїсь структурно сформованої, цілісної ідеологічної позиції. А втім, якби вони оголосили про наміри поборотися за президентську булаву чи за крісло в парламенті, безумовно, зуміли б конвертувати публічну довіру в електоральні відсотки.

Немає достатніх підстав уважати, що після гіпотетичного завершення бойових дій відкривається нова сторінка української політики. Зате є значно більше аргументів на користь інерційного еволюційного сценарію розвитку. Українська політика піс-

ля війни, із великою імовірністю, і надалі буде орієнтована на персоналії та яскраві емоції, а не на ідеологію, мудрість і холодну логіку. Вплив великого бізнесу й олігархічно-кланових структур зменшиться, але не зникне. Олігархи і надалі намагатимуться відігравати серйозну роль та охоче інвестуватимуть у різні політичні проекти. Близькість до влади також означатиме пріоритетний доступ до фінансових потоків та інвестицій. А післявоєнна відбудова ризикує стати джерелом нових корупційних скандалів, а не каталізатором змін.

Відбудуватиметься процес активного політичного перефарбування. Частина осіб, які ніколи не вирізнялися високим рівнем національної свідомості, вмить перетвориться на «патріотів». І вони навіть повчатимуть інших, як потрібно любити Україну. Не можна відкидати появу партії порозуміння з Російською Федерацією (РФ), яка намагатиметься маскувати свої істинні наміри популярними тезами про мир.

Як і під час парламентських виборів 2014-го, політичні сили будуть для підвищення своєї популярності ак-

тивно використовувати медійно відомих військовиків. Розгорнеться справжня конкуренція за пізнавані авторитетні обличчя, яких волітимуть бачити у виборчому списку основні політичні гравці. Задля досягнення максимальної довіри електорату партії хизуватимуться військовиками у своїй команді. Хоча мали би передусім дбати не про PR-ефекти, а про дієву підтримку армії, розвиток економіки, військово-промислового комплексу, збереження національної ідентичності, мінімізацію демографічної катастрофи.

Після чотирьох років великої війни важко об'єктивно зробити висновки про те, якими будуть реальні настрої та запити в суспільстві, якщо бойові дії все ж припиняться. Є дуже багато невідомих факторів, які ускладнюють прогноз. Тож ми можемо побачити несподівані конфігурації і зміну лідерів народних симпатій.

Не можна також відкидати ризик внутрішніх розколів і загострення політичної боротьби. Вимушений період надмірної централізації влади через російську агресію поставив на павзу багато процесів.

Д О С Л О В А

До потенційних претендентів на найвищу посаду в Україні: Валерія Залужного, Володимира Зеленського та Крила Буданова — вирішив офіційно приєднатися і всесвітньо відомий український боксер Олександр Усик. Про це він повідомив в інтерв'ю Андрію Беднякову, українському актору та телевізійному ведучому. За словами чемпіона, він готовий присвятити улюбленій справі ще кілька років, після чого планує зосередитися на роботі на користь держави. «І нижче президента не маю наміру нікуди йти», — запевнив він.

А в суспільстві накопичилося чимало питань і претензій до політичних еліт. Тому владі, якою б вона не була, доведеться проводити обережну політику, враховувати баланс сил і згладжувати внутрішні суперечності, щоб не спровокувати соціального вибуху.

Постійна зовнішня загроза з боку РФ здійснюватиме еволюційний тиск на Україну та її політичні еліти. Євроатлантичні прагнення теж здатні позитивно вплинути на розвиток країни. Але обережні висновки в такому разі — це не прояв песимізму. Це прояв реалізму.

■ Ігор Голод

Найчастіше згадують у заголовках українських медіа президента України та керівника його офісу.

➤ Наблизився до Залужного

Після переведення Кирила Буданова (на фото) з посади начальника Головного управління розвідки (ГУР) Міністерства оборони в крісло глави Офісу президента України (ОПУ) медіа увага до нього зросла. Адже генерал не лише виконує зараз роль українського дипломата № 1 на перемовинах щодо завершення війни, а й залучений до управління стратегічними процесами.

При цьому користується неабиякою популярністю. За результатами опитування, проведеного міжнародною дослідницькою компанією Ipsos, Буданов — третій у рейтингу довіри українців із показником 55 %.

Очолює цей рейтинг із 63 % Валерій Залужний, посол України у Великій Британії та колишній головнокомандувач Збройних сил України. На другому місці з 56 % — боксер Олександр Усик. Володимир Зеленський зі 49 % — четвертий.

Частина аналітиків припускала, що Зеленський власне для того й призначив Буданова на нову посаду, щоб той наздогнав у рейтингу Залужного, стосунки з яким у президентстві не склалися. Адже, за результатами опитування, проведеного в грудні 2025-го Центром соціальних і маркетингових досліджень Socis, за Зеленського готові були проголосувати на президентських виборах 30,6 % респондентів, за Залужного — 29,6 %, а за Буданова — 8,1 %. Але якби до другого туру перегонів вийшли Зеленський і Залужний, то перший із них отримав би 35,8 %, а другий — 64,2 %.

Після призначення Буданова на посаду керівника ОПУ він таки наблизився до Залужного. Як показують результати опитування, проведеного дослідницькою компанією Active Group у лютому ц. р., за Зеленського готові проголосувати на президент-

ських виборах 32,9 %, за Залужного — 15,9 %, а за Буданова — 13,8 %.

➤ Трамплін для виборів

Олександр Бригинець, колишній народний депутат України, стверджував, що саме для нарощування рейтингу Буданову «штучно надули медійність». А Микола Княжицький, депутат Верховної Ради (ВРУ) теперішнього скликання, каже: «Мотивацію Зеленського в призначенні Кирила Буданова пояснити нескладно. Обидва мають високі електоральні рейтинги, і в разі гіпотетичного старту передвиборчої кампанії існує сподівання на «злиття» цих рейтингів в одному кандидатіві».

Ірина Фріз, іще одна депутатка ВРУ, заявила: «Погодження керівника ГУР очолити Офіс президента може розглядатися як перехід у політичну площину та використання посади як трампліна для майбутньої участі в президентських виборах».

Володимир Горбач, виконавчий директор Інституту трансформації Північної Європи, не заперечив сценарію, що Зеленський відмовиться від участі в президентських виборах, а розглядатиме Буданова як свого спадкоємця. Виконавчий директор Економічного дискусійного клубу Олег Пендзин запевнив: «Об'єднання двох політиків, Зеленського та Буданова, в одну політичну силу даватиме високу ймовірність завершення президентських виборів уже в першому турі. І не факт, що такий союз відбувається під головуванням чинного українського лідера. Цілком імовірно, що готується наступник президента».

А Володимир Паніотто, генеральний директор Київського міжнародного інституту соціології, дійшов такого висновку: «Буданов як потенційний наступник Зеленського (якщо той не братиме участі у виборах) має дуже великі шанси виграти у всіх, крім Залужного. І навіть має деякі шанси виграти в Залужного, залежно від того, яким буде список. Ба більше, Буданов має шанси виграти й у Зеленського, якщо вони обидва опиняться в бюлетені».

Чи готує Зеленський собі заміну?

Колишній начальник ГУР зміцнює свої позиції в рейтингах

➤ «Має шанси перемогти»

Водночас блогер Сергій Марченко впевнений: «Буданов — кандидат у президенти, який має шанси перемогти. Якщо Зеленський матиме достатній рейтинг, щоб перемогти особисто, Буданова відмовлять іти на вибори або просто спалить його рейтинг на посаді. Якщо Зеленський не матиме достатньо рейтингу, на вибори піде Буданов, і з ресурсами Зеленського та його ядерним електоратом останній має хороші шанси перемогти Залужного».

Своєю чергою політичні оглядачі Мілан Леліч та Уляна Безпалько, опитавши представників влади, поділили своїми прогнозами: «Сценарій із Будановим як наступником Зеленського реалізується за умови, якщо сам Зе-

ленський через різні обставини вирішить не йти на наступні вибори. Приміром, якщо йому доведеться підписувати такий варіант мирної угоди, який більшість населення вважатиме поганим і несправедливим. Уся відповідальність за це автоматично ляже на Зеленського».

Інформатори оглядачів пояснили свої сподівання так: «Є певна частина електорату, причому чимала, до 10 %, що підтримує чинну владу. Частина цих виборців може з часом переорієнтуватися на Буданова, особливо, якщо активніше підуть «інсайди» про те, що Зеленський не піде на другий термін. На Буданова вже орієнтується частина «старого» електорату Зеленського зразка 2019 року — молодь, жителі центру, півдня і сходу».

П Р Я М А М О В А

Володимир Єрмоленко, президент українського ПЕН-клубу:

— Український світ як частина європейського тримається за життя. Уважає, що життя має втілення в особистості. Російський міт про великого царя ґрунтується на тому, що цар — єдиний, хто опанував смерть. Він здатен на екстремальне насильство саме тому, що приручив смерть, став для неї недосяжний. І щойно російська людина зустрічається з реальністю, що цар старий, немічний, слабкий, смертний, її світ поступово руйнується. Щойно цар перестає бути переможцем, він перестає бути справжнім. В Україні ж базовою настановою є недовіра до лідера. Тому лідер тут постійно змагається за підтримку народу. Лідер заміняє, народ — ні. У Росії базовою настановою є презирство царя до народу. Тому народ понад усе боїться втратити царя. І що більше цар убиває, то більше доводить свою незамінність. Народ заміняє, лідер — ні. Тому Росія рідко переживає поразки у війнах на своїх кордонах. Після цих поразок (а їх було багато) починаються процеси послаблення авторитарної влади, щоправда, потім здебільшого цар повертається. Але колись він не повернеться.

➤ «Підстелив соломки»

А втім, інформатори оглядачів розповіли їм також, що нова посада Буданова може стати як стартовим майданчиком для його політичної кар'єри, так і спробою її придушити. Адже за українською політичною традицією глава ОПУ часто стає губкою, що вбирає весь негатив на адресу влади.

«Якщо на посаді глави ГУР особистий рейтинг Буданова залишався стабільно високим і багато в чому — поза політичною турбулентністю, то нова посада може зробити його вразливим до суспільних настроїв. Причому ще до початку виборчого процесу. Може, саме на це робився розрахунок?» — зауважив один з опитаних оглядачів.

Ще один їхній співрозмовник вважає: «Якщо переведення Буданова в ОПУ виявиться грою для його нейтралізації — це не вердикт. Усе залежить від того, як сам Буданов гратиме в цю гру».

Політолог Ігор Рейтерович теж не виключив, що «Зеленський собі трошки підстелив соломки з точки зору нейтралізації Буданова як можливого конкурента». Мовляв, кандидатів президенти теж треба мати біля себе, і тоді в нього буде набагато менше шансів, ніж якби він був у вільному плаванні.

Політолог Володимир Фесенко також погоджується, що «для майбутніх змагань за посаду президента України статус керівника ОПУ є не найкращим майданчиком». «Зеленський відриває Буданова хоча б частково від «материнської плати», структури, яка живила генерала та була головним джерелом його впливу. І нехай частково, але це послаблює Буданова з погляду ризиків для Зеленського. Це призначення може «нейтралізувати» потенційного політичного конкурента на майбутніх виборах, зануривши його в рутину адміністрування», — додав аналітик.

➤ Важливо «зв'язати руки»

«Для Зеленського вкрай важливо «зв'язати руки» такому конкуренту», — відмітив політолог Вадим Денисенко.

«Буданов входить до трійки лідерів рейтингів

і в другому турі перемагає Зеленського. Логіка може полягати в тому, щоби перекласти на нього непопулярні процеси й таким чином спробувати вдарити по його рейтингу», — припустив політолог Віктор Таран.

Політична оглядачка Інна Ведернікова теж не виключає, що президент намагається нейтралізувати свого опонента. Її міркування: «Призначення Буданова до ОПУ можна читати як спробу виконати одразу два завдання. Перше — відірвати його від власної силової бази, від того «кореня», з якого й виростала його політична вага. Друге — збити йому електоральну траєкторію».

«Якщо Зеленський піде на вибори, то призначення Буданова працює як нейтралізація — посада глави ОПУ рідко стає трампліном на вибори. Якщо ж ні, тоді ця посада для Буданова може виглядати як шанс. Він отримує перемовний трек, виходить у публічну зону не як військовий, а як державний менеджер і добирає відсутні елементи президентського пазла: досвід, міжнародні контакти, участь у ключових рішеннях, — переконана Ведернікова. — Тих, хто щиро вірить у перемогу Зеленського, стає дедалі менше — і він це відчуває. Буданов, судячи з усього, теж. І, можливо, прорахував: за будь-якого розкладу в нього з'являється вікно можливостей».

Тарас Жовтенко, експерт із міжнародної безпеки Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва, з цим згодний: «Буданов, дивлячись на приклад Залужного, якого зрештою вислали взагалі за межі України, певною мірою обмеживши його комунікацію з внутрішньою аудиторією, прийняв пропозицію Зеленського і вирішив зберегти собі доступ до української громадськості. Тим самим застрахував себе від долі Залужного».

«Імовірно, президент Зеленський зі свого боку сподівається на те, що йому вдасться до певної міри «нейтралізувати» потенційного конкурента на виборах. А сам Буданов, погодившись стати керівником ОПУ, намагається зберегти свій вплив на українську аудиторію і залишатися в медійному просторі», — констатував аналітик.

■ Євген Клен

Путін опинився у пастці власної війни. Російська Федерація (РФ) нездатна здобути вирішальну перемогу, але й зупинитися Кремль не може. Москва опинилася в ситуації, де кожен наступний крок лише погіршує її становище. Тож диктатор може вирішити підняти ставки ще вище.

➤ Погляд із космосу

Нещодавно представники європейських служб безпеки попередили, що два російські космічні апарати перехопили комунікації щонайменше з десяти ключових європейських супутників. Такі дії можуть становити ризик витоку секретної інформації, а також створювати можливість для втручання в роботу супутників, зокрема, зміни їхніх орбіт або виведення з ладу.

За даними західних військових і цивільних космічних відомств, російські апарати «Луч-1» і «Луч-2» уже впродовж кількох років здійснюють підозрілі маневри на орбіті, зокрема, небезпечні зближення з геостационарними супутниками, які обслуговують Європу, частину Африки та Близький Схід.

Орбітальні дані та спостереження наземних телескопів свідчать, що російські апарати перебували поблизу європейських супутників тижнями, а іноді й місяцями. З моменту запуску 2023-го року Луч-2 наблизився щонайменше до 17 європейських супутників.

Один із посадовців європейської розвідки зазначив, що частина європейських супутників використовує незашифровані канали управління, оскільки була запущена багато років тому без сучасних комп'ютерних систем. Це робить їх уразливими до потенційного втручання або знищення.

Активність у космосі відбувається на тлі посилення РФ так званої гібридної діяльності у Європі, у т. ч. диверсій проти підводних кабелів зв'язку й енергетичної інфраструктури. Європейські розвідки та військові дедалі сильніше занепокоєні можливим поширенням

Путін підбирається до Європи

Поки політики роздумують, у Кремлі вже складають плани

таких дій і на космічний простір.

Борис Пісторіус, міністр оборони Федеративної Республіки Німеччина (ФРН), заявив, що супутникові мережі є вразливим елементом сучасних країн, тоді як атаки на них можуть паралізувати роботу цілих держав.

Європейські супутники, до яких наближалися «Луч-1» і «Луч-2», переважно використовують для цивільних цілей, приміром, для супутникового телебачення, але також передають урядові й окремі військові дані.

За оцінками європейських розвідників, російські апарати, імовірно, не мають прямих можливостей для знищення або глушіння супутників, однак могли зібрати значний обсяг інформації про принципи їхньої роботи та потенційні вразливості.

Аналітики зазначили, що володіння такими даними може дозволити імітацію команд зі Землі та маніпуляції орієнтацією супутників. Крім того, зібрана інформація може бути використана для подальших наземних операцій із глушіння або кібератак.

За даними компаній, які відстежують об'єкти в космосі, «Луч-2» наразі перебуває поблизу супутника Intelsat 39, що обслуговує Європу й Африку. Водночас «Луч-1», імовірно, утратив функціональність: наприкінці січня ц. р. телескопи зафіксували викид газу, після чого апарат частково фрагментувався та став неконترلльовано обертатися.

➤ Ядерна булава

«Ми повинні покинути плекати ілюзії: російська

влада найближчим часом не зможе існувати без війни. Переговори з Путіним зараз приречені на провал, — заявив Фрідріх Мерц, канцлер ФРН, під час виступу на з'їзді партії ХДС у Штутгарті. — Російській владі потрібно підтримувати військову машину, бо в неї немає плану, що робити зі сотнями тисяч солдатів, які повертаються з фронту; війна в Україні завершиться лише в тому разі, якщо одна зі сторін виявиться виснаженою — військово або економічно; ні розум, ні гуманітарні аргументи не переконують Путіна. Це гірка правда. Якщо дивитися на цей режим і на цей сліпий терор, надій на діалог залишається небагато; повернення до газового партнерства з РФ не розглядається, поки диктатор веде цю злочинну війну. Наша колишня влада зробила фатальну стратегічну помилку, дозволивши залежність від російського газу».

А зараз Путін ще й переміщує ядерні ракети ближче до кордонів Європейського Союзу (ЄС) через територію Республіки Білорусі (РБ). Про це заявила білоруська опозиціонерка Світлана Тихановська. Вона наполягає, що Захід повинен уважніше стежити за тим, що відбувається в РБ. Адже переконана, що зміщення ядерного потенціалу до РБ суттєво збільшує загрози для безпеки держав ЄС.

Білорусь уже тривалий час є ключовим союзником РФ у військовій співпраці. На її території раніше розгорнули ракетні комплекси «Іскандер-М», здатні переносити ядерні боеголовки, і з 2023 року активно ведуть перемо-

вини щодо розміщення тактичної ядерної зброї.

Як припустили експерти та представники опозиції, такі дії можуть бути спрямовані на створення напруги серед європейських країн і спробу відволікти увагу західних урядів від конфлікту в Україні на нові виклики безпеки в регіоні. Та офіційних підтверджень від Кремля або білоруських військових щодо можливого розміщення ядерного озброєння наразі немає.

А минулого тижня російський безпілотний літальний апарат (БпЛА) пролетів поряд з авіаносцем «Шарль де Голль» Військово-морських сил Франції в порту шведського міста Мальме. Корабель прибув туди для участі у стратегічних навчаннях. Дрон злетів з російського корабля, що був неподалік, і наблизився до авіаносця. Шведські військові вжили контрзаходів для нейтралізації підозрілого БпЛА, але згодом зв'язок із ним було втрачено.

➤ Підземні тунелі

А ще на кордоні Польщі з РБ знайшли таємні підземні тунелі. Через них РФ переправляє до Європи нелегальних мігрантів у межах гібридної війни проти Заходу. Як повідомила британська The Telegraph, 2025-го польські прикордонники виявили чотири таких об'єкти. До будівництва тунелів були залучені фахівці з Близького Сходу. Військові експерти наголосили, що тими на Близькому Сході, хто здатний будувати такі тунелі, є ХАМАС у Секторі Гази, «Хезболла» в Лівані, деякі групи в Курдистані

і, можливо, «Ісламська держава».

Один із найбільших таких тунелів виявили біля с. Наревки на сході Польщі. Його використовували 180 нелегальних мігрантів — переважно з Афганістану та Пакистану. 130 із них заарештували після виходу з тунелю. Тунель мав висоту 1,5 м. Вхід із білоруського боку був прихований у лісі. Тунель простягався приблизно на 50 м з білоруського боку кордону й на 10 м із польського.

Військовий історик зі США Лінетт Нусбахер розповіла, що схожі споруди можна було побачити після війни в Лівані. «Одне з того, що ми відразу побачили після війни в Лівані 2006 року, — це паради бетономішалок, що вишикувалися в чергу на півдні країни. Ми бачили безліч іранських тунельних споруд. А також маємо достатньо доказів того, що ХАМАС робить те саме в Гази», — поділилася вона.

➤ «Троянські коні»

Крім того, російські шпигуни перетворили нерухомість по всій Західній Європі на мережу «троянських коней», призначених для розгортання координованої кампанії саботажу. «Використовуючи слабкі правові рамки, російські спецслужби купують нерухомість поблизу військових і цивільних об'єктів принаймні в дюжині європейських країн, — написала The Telegraph. — Спрямовані на ескалацію своєї «гібридної війни» проти Заходу, російські спецслужби придбали житло, склади, покинуті школи й навіть цілі острови з наміром використовувати їх як стартові майданчики для координованого спостереження, саботажу й таємних атак».

Чинні й колишні офіцери трьох європейських розвідувальних агентцій повідомили виданню, що РФ уже може мати вибухівку, дрони, зброю та агентів під прикриттям на деяких із цих об'єктів, готових до активації в кризовій ситуації. «Акти саботажу, пов'язані з Москвою (від підпалів у Лондоні та Варшаві до бомб у посилках, замахів на вбивство тощо), зросли з моменту вторгнення РФ до України чотири роки тому, — вказала га-

К О Р О Т К О

68 % російських військовополонених назвали війну проти України виправданою, а понад 40 % заявили, що не вважають українців повноцінними людьми. Про це свідчать результати дослідження, проведеного громадською організацією LinguaLexa. Згідно з результатами, у кремлівську пропаганду вірять 47,61 % полонених. Соціологи наголосили, що чим міцніша віра в пропаганду, тим більшою є схильність заперечувати за українцями повноцінні людські якості. 32,71 % учасників озвучили бажання знову вступити до лав Збройних сил РФ після звільнення, 28,92 % сказали про готовність повернутися на війну в небойових ролях, а 22,29 % — про готовність знову воювати.

зета. — Деякі представники західної розвідки бояться, що ці інциденти можуть бути лише тестовими запусками».

Розвідка поінформувала, що замість того, щоб розпочати звичайний військовий напад, Кремль може спробувати перевірити ризичність НАТО («сірій зоні»), організуючи атаки ширшого масштабу, щоби паралізувати транспортні, комунікаційні й енергетичні мережі, ускладнюючи при цьому будь-яке посилення на ст. 5 колективної оборони Альянсу. «Кампанія зі саботажу менш імовірно призведе до консенсусу щодо застосування ст. 5, ніж звичайна російська воєнна операція», — сказав один зі співрозмовників видання.

Водночас Блейз Метревелі, нова голова МІБ, у своїй першій промові на посаді попередила, що Велика Британія тепер «діє в просторі між миром і війною». «Росія випробує нас у «сірих зонах» тактикою, яка лише трохи нижча за поріг війни», — стверджувала вона.

Також Москву підозрюють у використанні шпигунських кораблів і танкерів тіншового флоту для розміщення датчиків і вибухівки з дистанційним підризом поблизу підводних кабелів у водах Сполученого Королівства й інших місцях. Придбавши нерухомість поблизу військових баз або важливої цивільної інфраструктури, РФ може переслідувати подібну стратегію на суходолі.

На кого полюють фбшники в інтернеті

Військові та їхні родичі

Внутрішньо переміщені особи

Студенти та молодь

Активні користувачі соцмереж

Працівники критичної інфраструктури

Люди із залежностями (алкогольна, наркотична, ігрова)

Ворог активно вербує цивільних — не лише тих, хто має доступ до секретної інформації!

■ МИРОСЛАВА БЗІКАДЗЕ

У лютому ц. р. в Україні сталася серія терактів, спрямованих проти правоохоронців. Вибухи пролунали у Львові, Миколаєві та Дніпрі, унаслідок чого гинули та були поранені головні поліціанти. Слідство кваліфікує ці дії як терористичні акти. Їх пов'язують із вербуванням виконавців російськими спецслужбами.

➤ Чи безпечний Львів?

Дотепер Львів уважався чи не найбезпечнішим містом в Україні — фронт далеко, прилітає рідко. Однак у ніч на 22 лютого саме там стався перший зі серії терактів, організованих російськими спецслужбами. Тієї ночі якась жінка зателефонувала до поліції та повідомила нібито про проникнення в магазин на вул. Данилишина. Коли екіпаж поліції прибув на місце, пролунав вибух, унаслідок якого смертельних поранень зазнала 23-річна Вікторія Шпилька. А коли на допомогу колегам приїхало ще кілька екіпажів поліції, пролунав другий вибух.

Згодом правоохоронці встановили, що детонували саморобні вибухові пристрої, закладені у сміттєві баки. У результаті травм зазнало 25 правоохоронців, а в навколишніх будинках повибивало вікна.

17-річний львів'янин Ілля — випадковий свідок трагедії та постраждалий. У той момент він на таксі повертався додому. Хлопець розповів, що, почувши перший вибух, разом із водієм під'їхали ближче, щоб збагнути, що сталося. На дорозі вони побачили поранену поліціантку й кинулися допомагати. «Коли інший поліціант попросив мене відійти з місця події, за кілька секунд стався другий вибух. Уламки влучили мені в голову, праву лопатку та ногу. Я впав, потім підвівся і побіг. Спершу навіть не второпав, що поранений. Уже на сусідній вулиці побачив, що з голови тече кров», — поділився юнак. Першу допомогу хлопцю надали правоохоронці. Згодом прибула сестра, яка й відвезла його до лікарні.

Та на цьому вибухи в Україні не припинили-

Хто і навіщо б'є по силовиках?

Теракти в Україні стають буденністю

ся. 23 лютого у відділі поліції в Дніпрі вибухнув саморобний пристрій. Люди, на щастя, не травмувалися, але були пошкоджені вікна, меблі та комп'ютери, також постраждав автомобіль об'єк будівлі. Того ж дня у Миколаєві теж стався вибух на території непрацюючої автозаправної станції. Постраждало семеро патрульних, які припаркували там свої автівки під час перезміни. Двоє з них опинилося у важкому стані.

➤ «Хлопавка» для залякування

Підозрювану у вчиненні теракту у Львові затримали через десять годин у прикордонному місті Старий Самбір, коли намагалася виїхати за межі країни. Нею виявилася Ірина Саветіна, 33-річна жителька Костополя Рівненської області. Саме її зафіксували вуличні камери відеонагляду в момент, коли закладала пакет із вибухівкою у смітник.

Згодом у суді, який обирав підозрюваній запобіжний захід, вона

плакала і запевняла, що нібито не знала про вибухівку. «У мене не було мотиву це робити. Я про це шкодую. Не знала наслідків, мені сказали, що це просто «хлопавка» для залякування», — заявила Саветіна.

Вона розповіла, що тривалий час шукала підробіток у Telegram. Там отримала повідомлення від чоловіка на ім'я Марк, який запропонував гроші за виконання певних завдань. Спершу загадав підпалювати автомобілі, однак та відмовилася. Після цього співрозмовник запропонував «безпечнішу роботу». Разом із ним у режимі відеозв'язку виготовила вибуховий пристрій. Саветіній за це пообіцяли 2 тис. USD. Однак грошей так і не отримала, натомість отримала запобіжний захід — 60 діб під вартою без права на внесення застави. Тепер її очікує довгоче ув'язнення.

Та жінка діяла не сама. Поліція також установила, хто телефонував, щоб викликати поліцію у Львові. Це зро-

била 18-річна жителька Харкова. Її підозрюють у тому, що на вимогу російського куратора зателефонувала до поліції та змусила наряд приїхати на місце закладення вибухівки у Львові. За своєї дії співучасниця мала отримати 100 USD. «Дівчина повідомила, що бачить, як невідомі зламали захисні конструкції та проникли всередину магазину. Насправді ж у цей момент перебувала в Харкові й знала, що інформація неправдива», — заявили в Офісі генерального прокурора України.

➤ Спроб вербувань стало більше

Російські спецслужби зараз дедалі частіше застосовують так звані операції під чужим прапором. Служба безпеки України (СБУ) поінформувала, що станом на 24 лютого на офіційний чатбот надійшло більше ніж 18 тис. звернень щодо пропозицій підпалів, перенесення невідомих предметів, стеження за людьми,

транспортом та інших підозрілих дій.

Зазвичай під час таких операцій росіяни використовують сайти знайомств для отримання персональних даних, шантажують кримінальною відповідальністю, вимагають гроші за закриття фейкових карних проваджень, схиляють до підпалів адміністративних будівель, автівок сил оборони тощо.

Схема доволі проста. Представники ворожих спецслужб створюють фальшиві жіночі акаунти, спілкуються з українськими чоловіками на сайті знайомств і вимагають їхні персональні дані та контакти. Згодом із користувачем сервісу зв'язується російський куратор, який видає себе за «співробітника СБУ» і звинувачує у співпраці з Російською Федерацією (РФ). Приводом виступає спілкування з дівчиною, яка нібито пов'язана з ворожими спецслужбами. Щоб уникнути відповідальності, фігуранту пропонують співпрацю. «Ворог спершу розсилає українцям у месенджери «повістки» з вимогою з'явитися до слідчого СБУ або іншого правоохоронного органу України через нібито відкрите кримінальне провадження. Після цього представники спецслужб РФ контактують із громадянином телефоном, видаючи себе за «українських правоохоронців», і пропонують допомогу в «закритті кримінального провадження». За це фігурант має виконувати певні завдання, — розказали в СБУ.

Завербованих таким чином громадян змушують учинити різні незаконні дії: стежити за певною особою, перенести пакунок з однієї адреси на іншу, придбати хімічні елементи та виготовити саморобний вибуховий пристрій, здійснити підпал авто сил оборони чи адміністративної будівлі, готувати теракт чи диверсію на важливому об'єкті тощо.

Аби уникнути проблем і не наробити біди, правоохоронці радять українцям дотримуватись інформаційної гігієни, а також із пересторогою ставитися до контактів з невідомими особами.

➤ Заборонити Telegram

За даними української розвідки, РФ на-

міряється і надалі організувати терористичні акти в Україні. Про це попередив Володимир Зеленський. «Було кілька доповідей МВС — міністра Ігоря Клименка, інших правоохоронців — щодо розслідування теракту у Львові. Іншу кваліфікацію складно обрати — це був саме теракт, цинічний і жорстокий. 25 людей поранено. На жаль, одна людина загинула, 23 роки їй було», — відзначив він.

Президент сказав, що обставини цього теракту аналізують. Але вже відомо, що виконавці завербували через Telegram, а організували його росіяни. Також глава держави доручив опрацювати такі заходи й таке реагування, щоб у майбутньому унеможливити подібні злочини. За його словами, в українських правоохоронців уже є певний досвід протидії. Зокрема, деякі аналогічні ситуації не були допущені, а правоохоронці постійно протистоять таким вербуванням.

Водночас Ірина Верещук, заступник голови Офісу президента України (ОПУ), зазначила, що у Верховній Раді є певні напрацювання в законодавчому полі щодо цього. Вона переконана, що українські спецслужби мають обмежити використання месенджера Telegram. На запитання, яким чином це можна зробити, відповіла, що на це уже мають дати відповідь українські спецслужби. Своєю чергою Кирило Буданов, керівник ОПУ, виступив з ініціативою жорсткого регулювання Telegram. «Я не проти месенджерів, не проти навіть телеграм-каналів, але реєструй свій телеграм-канал, покажуй, хто за ним стоїть, неси відповідальність за той контент, який на ньому виставляєш. Але якщо хочеш анонімний телеграм-канал і ведеш через нього диверсійну діяльність, через нього йде вербування, це вже інше питання», — пояснив він.

Тим часом у с. Вербі на Волині поховали Вікторію Шпильку. Вона закінчила Львівський державний університет внутрішніх справ. Спершу служила у лавах поліції на Херсонщині, з 2023 року — на Львівщині. Восени 2025 року вийшла заміж. Її чоловік — також патрульний.

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

Віктор Ягун, директор Агенції з реформування сектору безпеки: — Диктатор Путін, який раніше робив ставку на регулярну армію, перейшов до звичних для себе методів — використання спецслужб для дестабілізації ситуації в Україні. За терактами у Львові, Дніпрі та Миколаєві стоять саме російські структури. Це свідчить про слабкість супротивника, який намагається таким чином щось комусь довести, щоб кардинально змінити ситуацію. Усі попередні спроби Росії зазнали поразки. Нічого росіянам не вдається. Енергетичний терор не

дав результатів. Тож намагаються посварити народ із правоохоронними органами, дискредитувати їх в очах громадянськості.

Віталій Портников, політичний оглядач і публіцист: — Те, що сталося в самому центрі Львова, знову нагадало про багатозаповненість російсько-української війни, про те, що її не можна зводити винятково до зіткнення армій. Зрештою, війну з Україною веде держава, влада у якій монополізована спецслужбами. Але головна інституція, яку вони отримали, це

посада президента РФ. Головний кабінет країни, про який чекісти мріяли завжди. Треба розуміти, що війна чекістів відрізняється від війни генералів. Так, у Кремлі, звісно, бажали б, щоб армія просто захопила всю територію України і дозволила перейти до процедур «фільтрації» та «виявлення ворогів». Дестабілізація ворожої країни через терор — один із важливих чинників сприяння армії, бо дозволяє тримати населення такої країни в постійній напрузі, усувати небажаних політиків та активістів, створювати нові лінії поділу.

Призначення 13-річної доньки Кім Чен Ина

■ ВАСИЛЬ НЕТУДИХАТА

Кім Чен Ин, лідер Північної Кореї, призначив свою 13-річну доньку Кім Чу Е на ключову посаду в ракетному управлінні, що відповідає за ядерні сили Кореїської Народно-Демократичної Республіки (КНДР). Newsweek написав, що Кім Чу Е отримала посаду, еквівалентну директору ракетного бюро. До цього структурою керував Чан Чан Ха, який обійняв цю посаду наприкінці 2023 року.

Згідно з інформацією журналістів часопису, генерали вже проводять для неї навчання, і в деяких випадках дівчина навіть віддає команди. Вона все частіше з'являється перед публікою, регулярно супроводжує свого батька на військових заходах і під час ракетних тестів. Це породжує більше припущень щодо того, що її можуть розглядати як потенційну наступницю лідера КНДР.

Сам же північнокорейський диктатор заявив, що покращення

стосунків зі Сполученими Штатами стане можливим, якщо Вашингтон визнає його країну ядерною державою. Також він опублікував плани щодо посилення свого арсеналу та створення нових ядерних боєголовок.

Під час виступу на з'їзді панівної партії КНДР Кім виклав своє бачення подальшого розвитку озброєнь, пообіцявши створити потужніші міжконтинентальні балістичні ракети, а також закликав США відмовитися від своєї давньої вимоги про денуклеаризацію його країни. «Ми маємо плани щороку посилювати національні ядерні сили та докладати всіх зусиль для збільшення кількості ядерної зброї. Майбутнє відносин між Північною Кореєю та США повністю залежить від позиції Вашингтона», — наголосив він. А державні засоби масової інформації опублікували світлина, на яких Кім із посмішкою на обличчі разом із дружиною та донькою бере участь у військовому параді.

Заворушення після вбивства глави картелю

■ ПЕТРО ЙОСИП

Правоохоронці ліквідували в Мексиці Немесіо Рубена Осегеру Сервантеса на прізвище Ель Менчо, одного з найрозшукуваніших наркоторговців у світі, лідера Jalisco New Generation Cartel. Унаслідок цього спалахнули масові заворушення.

Сервантес очолював одну з найпотужніших і найжорстокіших злочинних організацій у Мексиці. Картель «Халіско, нове покоління» за останні роки значно посилив вплив і став одним із головних гравців на ринку наркотиків, поступово витісняючи інші банди.

Хоча у світі цей картель не такий відомий, як група «Сіналоа» за судженого наркобарона Хоакіна Гусмана (Ель Чапо), у Мексиці він уже

здобув «славу» через надзвичайну жорстокість і свої добре озброєні бойові підрозділи, які нагадують військові формування. Раніше Сполучені Штати оголошили винагороду в сумі 15 млн USD за інформацію, що допоможе затримати Ель Менчо. Його підозрювали в контрабанді великих партій кокаїну, метамфетаміну та фентанілу через кордон США.

Проте Клаудія Шейнбаум, президент Мексики, довго не наважувалася офіційно підтвердити загибель Ель Менчо, зазначаючи, що подробиці оприлюднять лише після доповіді Ради національної безпеки. Але Міністерство оборони Мексики повідомило, що метою операції було захоплення Сервантеса, однак військові вступили у перестрілку. У результаті чотирьох членів кар-

телю ліквідували, троє померло від поранень пізніше, серед них і наркобарон. Військові конфіскували зброю, зокрема ракетні установки, із яких можна було обстрілювати бронетехніку та літаки.

Допомогу мексиканським військовим під час операції з ліквідації наркобарона надали Сполучені Штати. Про це написала The Washington Post із посиланням на власне джерело. «Представник військового відомства США заявив, що операцію провели мексиканські військовослужбовці, проте в ній брала участь і американсько-мексиканська оперативна група, яка регулярно працює з військовими Мексики через Північне командування Армії США», — ідеться в публікації.

За даними газети, загін під назвою «Об'єднана міжвідомча робо-

ча група з боротьби з картелями» створили в січні ц. р. Його штабквартира розташована на авіабазі Девіс-Монтен у місті Тусоні (штат Аризона). WP нагадала, що США тиснули на владу Мексики для посилення боротьби з наркокартелями. Дональд Трамп і Стівен Міллер, заступник глави адміністрації Білого дому, висловлювалися на користь односторонніх дій на території Мексики. Інші службовці Білого дому заперечували проти такої перспективи, посилаючись на дії мексиканської влади в боротьбі з наркокартелями та незаконною міграцією до США.

Після повідомлень про ліквідацію наркобарона біля міста Тапальпи, приблизно за 130 км від Гвадалахари, у кількох регіонах країни почалися заворушення. У щонайменше п'ятих штатах: Халіско, Гуанахуато, Наярит, Мічоакан і Тамауліпас — зафіксували блокування доріг. Озброєні банди підпалювали автомобілі, автобуси та вантажівки. Бойовики проникли навіть на місцеві летовища.

У популярному туристичному місті Пуерто-Вальярті очевидці розповіли про густий дим над узбережжям. У Гвадалахарі, столиці штату Халіско, люди в паніці покидали вулиці, побоюючись нападів бойовиків. Пабло Лемус, губернатор Халіско, закликав жителів залишатися вдома, доки ситуацію не стабілізують. У регіоні тимчасово зупинили громадський транспорт і рекомендували утриматися від поїздок.

■ ГАННА ЄРМАК

Влада японського міста Фудзійошіди, що неподалік від знаменитого вулкана Фудзі, цього року скасувала традиційний Фестиваль цвітіння сакури. Причина — проблеми, пов'язані з величезною кількістю іноземних туристів, зокрема, скарги місцевих на порушення їхнього звичного трибу життя.

Фестиваль цвітіння сакури в місті Фудзійошіди проводили в парку «Аракураяма Сенген», який остан-

Настирливі туристи набридли навіть японцям

німи роками став одним із найпопулярніших оглядових майданчиків Японії. Цікавинка, по яку туди їхали туристи — можливість зробити унікальний фотокадр, на якому присутні роз-
Д О С Л О В А

У Європі «квітковий» туризм процвітає. Люди масово з'їжджаються помилуватися цвітінням польових квітів або фруктових дерев, незважаючи на карантин, війни й інші потрясіння. Традиційно найкращим часом для цього вважаються весна-літо. Найбільше у світі туристичне видавництво

квітла сакура, пагода Чурейто й засніжена Фудзіяма.

Після пандемії коронавірусу, коли туристи знову змогли масово подорожувати, популярність Фудзійошіди зросла в десятки разів.

Lonely Planet відібрало вісім туристичних локацій у Європі, де можна помилуватися цвітінням цього року — Валансоль (Франція), Валь д'Орча (Італія), долина Херте (Іспанія), дельта Дунаю (Румунія), Болленстрек (Нідерланди), П'яно-Гранде (Умбрія), Казанлик (Болгарія). «Приголомшливі квіткові

Зокрема, під час традиційного Фестивалю цвітіння сакури до містечка з населенням близько 45 тис. осіб приїжджало одночасно кількасот тисяч іноземних туристів. Місцева влада повідомляла про корки

феєрії Європи найпрекраснішим чином відзначають зміну пір року. Соняшники схиляють свої золотисті головки під бездоганно блакитним небом Тоскани влітку. Лавандові поля тягнуться на багато кілометрів, випромінюючи аромат, між селами Провансу з будинками медового кольору. Тро-

на вузьких вулицях, переповнені паркувальні майданчики й загрози для безпеки пішоходів, зокрема школярів. За словами місцевих жителів, траплялися випадки, коли іноземні туристи, яку блукали в

янди наповнюють повітря солодким ароматом у Болгарії. Дзвіночки під спів зозуль забарвлюють стародавні ліси Великої Британії у бузковий колір у травні. Тюльпани сповіщають про настання весни, влаштовуючи райдужне буйство квітів у Нідерландах», — зазначили автори публікації.

пошуках кращих місць для фотографування, заходили на приватну територію. І навіть використовували її як убіральною.

Як пояснила місцева влада, скасування Фестивалю цвітіння сакури має на меті захистити якість життя місцевої громади й обмежити негативний вплив «надмірного туризму». «Прекрасні сакури, — запевнили чиновники, — невдовзі знову зацвітуть, і відвідувачі зможуть насолодитися цією красою, але масштабного масового заходу цього року не буде».

■ МИРОСЛАВА БЗІКАДЗЕ

Наприкінці лютого в Нью-Йорку відбулася надзвичайна спеціальна сесія Генеральної Асамблеї (ГА) Організації Об'єднаних Націй (ООН) до четвертої річниці вторгнення Російської Федерації (РФ) до України. На ній ухвалили резолюцію «Підтримка тривалого миру в Україні», у якій закликали до негайного, повного та беззастережного припинення вогню між РФ та Україною. Не минулося і без скандалу — шоу влаштував Василь Небензя, постійний представник в ООН країни-агресора. Він раптом заявив, що є «щирим українцем» за походженням і що українці та росіяни — «одна нація».

➤ Про що йдеться в резолюції

Резолюцію, ініційовану Україною, підтримали 107 держав. Проти проголосували 12 країн, ще 51 утрималася. Серед тих, хто виступив проти, РФ, Білорусь, Північна Корея, Іран, Куба, Нікарагуа, Малі, Нігер, Судан, Буркіна-Фасо, Бурунді й Еритрея. Утрималися від голосування, зокрема, Китай, Вірменія, Індія, Казахстан, Об'єднані Арабські Емірати та... США.

Сполучені Штати також намагалися внести правки до резолюції — вилучити пункти про територіальну цілісність України та необхідність досягнення справедливого миру. Однак ГА відхилила ці пропозиції американської сторони.

У документі зазначили, що повномасштабне

Василь Небензя

«Я не я і хата не моя»

Аби виправдати агресію РФ, Небензя в ООН намагався прикинутися українцем

вторгнення РФ до України триває вже чотири роки та має руйнівні й довготривалі наслідки для держави, а також для регіональної та глобальної стабільності. ГА наголосила на твердій відданості суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включаючи територіальні води.

У резолюції також висловили глибоке занепокоєння у зв'язку з посиленнями нападами РФ на цивільних осіб, цивільні об'єкти та критично важливу енергетичну інфраструктуру, а також у зв'язку зі серйозним погіршенням гуманітарної ситуації. Водночас привітали зусилля Сполучених Штатів, європейських країн та інших

держав, спрямовані на припинення війни.

Генасамблея заклала до негайного, повного та безумовного припинення вогню між РФ та Україною і повторила заклики до всеосяжного, справедливого і тривалого миру відповідно до міжнародного права, зокрема Статуту ООН.

В окремому пункті резолюції є заклики до повного обміну військовополоненими, звільнення всіх незаконно затриманих осіб та повернення всіх інтернованих і примусово переміщених чи депортованих цивільних, у т. ч. дітей.

➤ «Українець із дивним прізвищем»

Обговорюючи документ, Василь Небензя,

відомий своїми фантасичними історіями про «бойових комарів», знайшов новий спосіб виправдати агресію Росії. Цього разу вирішив розіграти карту власного походження, заявивши про своє українське коріння, хоча народився у Волгограді і все життя прожив в РФ.

«Формально я українець. І в мене таке дивне прізвище. Слов'яни знають, що його важко знайти навіть в Україні. Воно походить від запорозьких козаків. Мій батько — щирий українець, і мати теж. Із козаків. Більш щирі, ніж ви... Для нас немає різниці, ні всі одна нація», — висловився він. Крім того, у своїй промові дипломат навіть звинуватив Україну в «зраді Київської Русі»

й повторив наративи Кремля про «нацистів», заявивши, що війна триватиме «стільки, скільки треба».

Також російський представник звинуватив європейські країни в тому, що вони нібито не зацікавлені в мирному врегулюванні конфлікту. Небензя висловив думку Кремля, що Європа «очевидно не налаштована» підтримувати теперішні тристоронні перемовини щодо вирішення «української кризи», і її також «не цікавить майбутнє українського народу».

Та Мар'яна Беца, представник України в ООН, не залишилася в боргу й різко відреагувала на заяви Небензі.

«Небензя, ви не українець, не прикидайтеся ним. І жодна нація, яка об'єднується з Росією, ніколи не стане з нею єдиним народом», — заявила вона. Дипломатка також додала, що Україна є демократичною, вільною європейською державою, тоді як РФ — держава, яка несе агресію, тероризм, військові злочини, злочини проти людяності й геноцид.

➤ Штукар

Василь Небензя на Раді Безпеки ООН не раз розповідав абсурдні історії про українців. Так, 13 січня ц. р. він заявляв, що війна проти України триватиме, доки Володимир Зеленський «не схаменеться і не погодиться на реалістичні умови перемовин». «Поки лідер у Києві не прийде до тями і не погодиться на реалістичні умови переговорів, ми будемо продовжувати вирішувати питання воєнним шляхом... Умови для Києва будуть погіршуватися з кожним

днем», — пригрозив дипломат. За його словами, президент України нібито блокує мирні ініціативи. Небензя додав, що Зеленський висуває «нереалістичні умови» для перемовин. А також указав, що країни Заходу ігнорують українські удари по російській території. Він запевнив, що на кожен український удар нібито послідує «жорстка відповідь».

Крім того, Небензя сказав, що в результаті останніх російських ударів по Україні нібито не було жертв серед цивільного населення. Він запевнив, що більшість смертей була результатом дій української протиповітряної оборони.

А ще раніше на засіданні ООН представник РФ розказував історію про «українських нацистів». Про те, що жителі одного з українських селищ нібито скаржилися йому на бандерівців. «У звичайному українському селі, де всі жителі розмовляють російською, а на заробітки їздять у Росію, селять двох бандерівців. Через п'ять років усі підлітки там стають бандерівцями і марширують під нацистськими прапорами», — брехав він.

А ще раніше Небензя звинувачував Збройні сили України (ЗСУ) у створенні «подоби концентраційних таборів» у Курській області та переконував інші країни, що Україна застосовує на фронті «бойових комарів», заражених небезпечними інфекціями, для атак на російських військових. Ця заява стала мемом, висміюючи безпідставні звинувачення РФ про роботу біолабораторій в Україні.

П Р Я М А М О В А

Володимир Зеленський, президент України:

— Україна принципово відмовилася прибирати з проекту резолюції ГА ООН формулювання «російська агресія». Я сказав: «Ні, жодних кроків назад». Адже є багато країн, які нас підтримують. Хоча деякі партнери пропонували текст без згадки слів «російська агресія». Але я наполіг на збереженні цієї формули. Якщо ми не згадаємо ці слова, люди забудуть про це за два-три роки. До речі, спершу прогнозували, що документ підтримають 80 країн, але за резолюцію проголосувало значно більше.

Павло Грод, президент Світового конгресу українців:

— Висловлюємо щирі подяки українським громадам у всьому світі, які невтомно працювали зі своїми урядами, щоб досягти цього результату. Завдяки послідовній адвокації, активній взаємодії та моральному лідерству, українські громади допомогли забезпечити значно сильніший результат голосування, ніж торік, і продемонстрували силу принципової громадянської дії на міжнародній арені. Дякуємо кожній державі, яка чітко стала на бік справедливості. Ці голоси мають значення. Вони підтверджують, що боротьба України — це не лише захист власного суверенітету, а й утвердження міжнародного права та фундаментального принципу, що кордони не мо-

жуть змінюватися силою. Та попри ці колективні зусилля утримання від голосування перед обличчям такої очевидної несправедливості залишають глибоке розчарування. Нейтральність, коли на державу без жодної провокації здійснюється напад, не є ані балансом, ані стриманістю. У таких обставинах утримання є політичним вибором стати на бік агресора. Дуже прикро, що Сполучені Штати, давній союзник, а також Бразилія, країна, яка у своїй зовнішньополітичній доктрині заявляє про відданість Статуту ООН, обрали шлях утримання. Це зневага до справедливості. Мовчання і нейтральність не захищають жертву. Вони лише винагороджують і

заохочують продовження гноблення.

Валерій Залужний, посол України у Великій Британії:

— Справжня історія цієї війни ще буде написана. Вона того варта, бо буде наповнена історіями мужніх і мудрих людей, які врятували не лише життя багатьох, а й цілу державу, що не давала спокою як споконвічним ворогам, так і байдужим, зрадникам і корупціонерам, які роками використовували її як місце наживи, живучи в режимі «какая різниця» і чекаючи «руського міра». Ключовим героєм цієї війни, звісно, є український народ та ЗСУ, які попри зневіру, обман і політичні маніпуляції, що вміло проводять рукою ворога,

продовжують боротьбу вже не тільки за своє майбутнє, а й за свою історію. Хтось у цьому світі, як і 100 років тому, вважає, що зло можна накормити й заспокоїти. Проте нас уже не зламати й не обдурити, бо вибору в нас немає. Наша головна зброя — наша єдність. Нам іще буде важко, проте точно вже не буде соромно.

Віталій Портников, відомий український журналіст:

— РФ, яка прогнала «холодну війну» і була змушена погодитися з незалежністю своїх колишніх володінь, намагається взяти реванш за допомогою грубої сили і повернути собі домінуючу роль у Європі та зберегти вплив в інших регіонах світу,

зокрема на Близькому Сході. Китайська Народна Республіка (КНР) і РФ бажать витіснити Америку. В цих умовах зіткнення є неминучим, а атак на тих, що або є союзниками Заходу, або прагнуть ними бути, не уникнути. Проте жодних бліцкригів не відбувається і не відбується, бо у війні глобальних сил це майже неможливо. Парадокс у тому, що той самий американський президент, який розуміє цілі Ірану щодо Ізраїлю, не готовий усвідомити цілі РФ щодо України і справжні амбіції КНР, що допомагає Ірану, і Росії. І саме це тотальне неусвідомлення створює можливість для поразки Сполучених Штатів у глобальному протистоянні, яким би не був їхній потенціал.

■ POLITICO

Європа побоюється, що відволікання уваги США спровокує втрату інтересу до того, щоби підштовхнути Путіна до миру. До того ж Сполучені Штати вичерпують запаси ракет, яких Україна відчайдушно потребує. А незабаром Європа може виявити щось гірше — вона перестане бути об'єктом уваги Дональда Трампа.

Як указує Politico, оскільки операція проти Ірану є пріоритетним завданням для планувальників Пентагона і Білого дому, європейські чиновники остерігаються, що він утратить інтерес до припинення війни Російської Федерації (РФ) проти України. «Наслідки, якщо Сполучені Штати опиняться втягнутими в затяжний конфлікт на Близькому Сході, можуть бути навіть більш серйозними, ніж політичні: Україна може втратити американську зброю, необхідну для відбиття щоденних російських ракетних ударів, тому що американські війська використовують її у великих кількостях проти Ірану», — зазначає видання.

Трампа анонсував, що війна проти Ірану триватиме чотири тиж-

Трампа може відсунути Україну через Іран

ні, але зауважив, що готовий до того, що й затягнеться. Деякі аналітики попередили, що війна може перерости в масштабніший конфлікт, із якого США буде складно вийти.

Ед Арнольд з аналітичного центру з питань оборони Королівського інституту об'єднаних служб у Лондоні поставив питання про те, як тепер змусити Трампа проводити політику або відновлювати зусилля зі стримування РФ в Україні, якщо він щойно відкрив ще один фронт у потенційній війні.

Politico підкреслює, що ще до початку повітряних ударів США по

Ірану офіційні особи у Вашингтоні висловлювали побоювання, що такий конфлікт може виснажити американські запаси зброї та зробити США вразливими.

Цей аргумент, як припускає видання, звучатиме все гучніше і може підштовхнути Білий дім до того, щоб віддати пріоритет поповненню власних запасів на шкоду наданню ракет для продажу Україні, застеріг високопоставлений представник європейського уряду на умовах анонімності. «Значна частина вогневої потужності, у т. ч. перехоплювачі й інші ракети, була витрачена. Сполу-

ченим Штатам потрібно поповнити запаси, а це означає, що Європі або Україні буде менше пропозицій для купівлі», — наголосив він.

Уряди європейських країн теж не мають готових запасів засобів протиповітряної оборони (ППО) і віддають пріоритет розвитку своїх можливостей, аби стати більш самодостатніми, а також здійснити більший внесок у розвиток України. Але ці зусилля триватимуть роки, вважають експерти.

А Володимир Зеленський заявив, що ще занадто рано говорити про те, чи вплине конфлікт на Близькому Схо-

ді на постачання зброї Україні.

На перший погляд, Трамп, як і раніше, залишається прихильним пошуку рішення російсько-української війни. Його посланці Стів Віткофф і Джаред Кушнер продовжують перемовини з Україною і РФ. Але глава Білого дому вже попереджав, що в нього може закінчитися терпець і він відступить від спроб допомогти в досягненні миру. Російський диктатор, схоже, чекає цього, тому не поспішає укладати мирову угоду.

Довготривала стратегія за підтримки союзників (Китаю, Корейської Народно-Демократичної Республіки (КНДР) та Ірану) у певному сенсі допомогла Путіну. У той час як Трамп, повернувшись до Білого дому, припинив фінансування України і тимчасово зупинив обмін розвідданими. «Буде складно підтримувати необхідний рівень. Ще до війни з Іраном американці виявляли менший інтерес і втрачали терпіння до України», — прокоментував ситуацію неназваний європейський дипломат. Він також сказав, що Трамп може втратити фокус на мирних переговорах, але додав: «Але навіщо вони взагалі їх вели?»

Перші наслідки іранської кризи для України вже відчуваються — на заявці Києва на вступ до Європейського Союзу (ЄС). Минулого тижня на Кіпрі ЄС мав предствити Україні детальну інформацію про кроки, які потрібно зробити на шляху до членства.

Але після того, як іранський безпілотний літальний апарат (БПЛА) завдав удару по британській авіабазі на Кіпрі, зустріч відклали. «Ця затримка стала ще одним розчаруванням для Києва, оскільки наприкінці 2025-го ЄС не зміг досягти угоди про використання заморозжених російських активів для фінансування України, а потім не зміг завершити оформлення такого необхідного кредиту на суму 90 млрд EUR, який обіцяли замість цього. Без термінового нового фінансування Україна зіткнеться з дефіцитом бюджету вже наступного місяця», — констатувало видання.

ЄС планує перенести зустріч і якомога швидше передати Україні решту документів для перемовин про вступ, повідомив європейський дипломат, знайомий з планами. «Важливо не втрачати темп. Ми не хочемо, щоб ситуація на Близькому Сході вплинула на це», — запевнив він.

США спробують забрати системи ППО в союзника?

■ CHOSUN DAILY

Сполучені Штати розглядають можливість передислокації з Республіки Корея (РК) систем ППО Patriot і Terminal High Altitude Area Defense (THAAD), а також, імовірно, інших засобів, якщо війна з Іраном затягнеться. Про це пише південнокорейське видання The Chosun Daily. Газета повідомляє, що експерти побоюються: якщо авіаудари США по Ірану триватимуть довше ніж чотири—п'ять тижнів, американські військові сили і війська, дислоковані в РК, згадують перекинуті на Близький Схід. Серед цих засобів можуть бути системи Patriot і THAAD, а також засоби спостереження і розвідки, приміром БПЛА MQ-9 Reaper.

Видання нагадує, що в червні торік, перед нанесенням ударів по іранських ядерних об'єктах, Сполучені Штати вже перекидали три з восьми батарей Patriot на Близький Схід для підготовки до потенційних відповідних атак з боку Ірану, проте в жовтні 2025-го вони повернулися до РК. «Якщо авіаційні удари затягнуться, США, очевидно, задіють бойову міць і ресурси американських збройних сил у Кореї», — сказав Шин Чон У, генеральний секретар Корейського форуму оборонних досліджень.

Південнокорейські експерти зазначають, що, оскільки РК також загрожує балістичні ракети з боку КНДР, розгортання засобів ППО американських збройних сил на Близькому Сході може створити значні проблеми для країни.

Підготовка миротворчої місії в Україні

■ TELEGRAPH

Британські та французькі десантники завершили останні етапи приготування до можливої миротворчої місії в Україні. Їх можуть відправити, якщо Київ укладе мирну угоду з Москвою, зазначає The

Telegraph. Навчання в провінції Бретань стали заключними навчаннями з підготовки десантників до розгортання в будь-якому місці країн НАТО. Ця підготовка є частиною навчань «Оріон».

Під час навчань військові відбивають умовні атаки, а потім відпрацюють засідки та

напади на ворожі сили. Зокрема, під контролем французького штабу на авіабазі Орлеан-Брісі під Парижем британські розвідники та парашутисти з групи командос здійснили непомітну висадку на полігоні Сен-Сир-Коеткуідан.

Джон Гілі, міністр оборони Сполученого

Королівства, заявив про намір розгорнути британські війська в Україні після досягнення мирної угоди. Він прагне стати першим главою оборонного відомства, який відправить британський контингент до України після припинення бойових дій. Глава відомства наголосив, що 2026-й має стати роком завершення війни, а безпечна Європа неможлива без сильної та суверенної України.

Лондон працює зі союзниками над створенням так званої коаліції охочих — багатонаціональних миротворчих сил, які гарантуватимуть безпеку після завершення активної фази війни. Велика Британія вже виділила на підготовку своїх військових до потенційного розгортання понад 250 млн USD. Кошти спрямують на модернізацію техніки, зв'язку та засобів протидії БПЛА.

■ Євген Клен

Дональд Трамп заявив, що його країна має практично безмежні запаси зброї, тому Вашингтон може воювати «вічно». «Запаси боєприпасів США середнього та вищого за середній класу ніколи не були такими великими і високоякісними, як тепер, — написав він у своїй соціальній мережі Truth Social. — І ще багато додаткової добротної зброї зберігається для нас у віддалених районах». Водночас президент знову звинуватив Джо Байдена в тому, що той «допомагав і безоплатно давав зброю Україні». «Сонний Джо Байден витратив увесь свій час і гроші нашої країни, віддаючи Зеленському з України сотні мільярдів доларів. Він роздав багато надвисокоякісної зброї безплатно і не подбав про те, щоб її поповнити», — зазначив він і похвалив самого себе за те, що «відновив армію ще під час першої своєї каденції і продовжує це робити тепер, тому США готові до великої перемоги».

Відтак країни Перської затоки чекають на постачання американських ракет-перехоплювачів для систем протиповітряної оборони, які потрібні для відбиття іранських ракет і безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Ці ракети є дефіцитними з огляду на війну Російської Федерації (РФ) проти України та роки скупого фінансування на їхню закупівлю. «Ми стурбовані, у нас недостатньо засобів. Ми просили більше перехоплювачів, але наші друзі нам їх поки що не дають», — сказав журналістам Reuters посадовець високого рангу однієї з країн затоки.

Водночас американський лідер готує собі заміну. Axios вважає, що наступником може стати віцепрезидент Джей Ді Венс або державний секретар Марко Рубіо. Видання повідомило, що Трамп віддає перевагу Венсу, проте помітно і все частіше хвалить Рубіо. «Венс—Рубіо — ідеальний тандем президента на 2028 рік, але Венс на чолі», — розповів журналістам радник президента США.

Інші джерела відзначили, що Рубіо буде складно перейти зі своїх

Трамп і спадкоємці Попри іранську кампанію, Вашингтон про Україну не забуває

високих посад на посаду віцепрезидента. Трамп це знає, і деякі радники припускають, що це одна з причин, чому він постійно просуває Рубіо, — бажання схилити його до співпраці з Венсом. В останнього вже є політичні радники, які можуть стати основою його президентської кампанії 2028-го. Ще торік глава Білого дому заявляв, що Венс, імовірно, стане його наступником, оскільки вже обіймає посаду віцепрезидента.

■ Джей Ді Венс

Минулого тижня Джей Ді Венс підтвердив, що за дорученням Дональда Трампа американські дипломати ведуть інтенсивні перемовини з обома сторонами конфлікту в Україні, аби знайти вихід із кризи. Таким чином, він озвучив головну

мету теперішньої дипломатії США: виконати настанову президента для повного припинення насильства. За словами віцепрезидента, до перемовного процесу залучена вся команда, у т. ч. Марко Рубіо. «Гадаю, що ми вели дуже, дуже цілеспрямовані перемовини як із росіянами, так і з українцями. Очевидно, що в обох сторін є власні «червоні лінії», — наголосив він.

Попри попередні заяви Трампа про те, що російсько-українську війну «вирішити найлегше», на практиці ситуація виявилася значно запутанішою. Венс визнав, що початкові оцінки складності конфлікту були надто оптимістичними, проте прогрес у діалозі все ж відчутний. Він відмітив, що Вашингтон продовжує системно працювати над цим питанням, адже

тривала війна несе загрози не лише регіону, а й інтересам Сполучених Штатів і всього світу. Проте через війну проти Ірану ці перемовини поставили на паузу.

Водночас США не стануть вплутуватися у війну, яка затягнеться на роки. Віцепрезидент назвав єдину мету операції президента в Ірані: домогтися, щоб Тегеран ніколи не зміг заволодіти ядерною зброєю. «Президент хоче не просто захистити країну від іранської ядерної зброї протягом перших трьох-чотирьох років свого другого терміну, а ще переконатися, що Іран ніколи не зможе володіти ядерною зброєю, а це вимагає докорінної зміни мислення іранського режиму», — пояснив посадовець. Він указав, що ядерні об'єкти Ірану збудовані не тільки для

Д О С Л О В А

операції в межах боротьби адміністрації Трампа з латиноамериканськими наркокартелями. Досі американські військові лише завдавали авіаційних ударів по кораблях, що займалися контрабандою наркотиків, у східній частині Тихого океану та Карибському басейні. Водночас знову запалало і в Африці. Хартум звинуватив Аддис-Абебу в тому, що з території Ефіопії запустили БПЛА. У Міністерстві оборони Судану наголосили, що такі дії є порушенням суверенітету й актом агресії. Це вперше Хартум безпосередньо звинуватив сусідню країну в причетності до трирічної громадянської війни, що стало свідченням залу-

чення в конфлікт інших країн. Крім того, командування повітряно-космічної оборони Північної Америки (NORAD) повідомило про виявлення та відстеження двох російських військових літаків Ту-142, які діяли в зонах ідентифікації протиповітряної оборони Аляски та Канади. NORAD запустило: два американські винищувачі F-35, два F-22, чотири літаки-заправники KC-135, один літак AWACS E-3, два канадські винищувачі CF-18, літак для дозаправлення CC-150 — для точної ідентифікації, спостереження та перехоплення. Ввійти в суверенний повітряний простір США чи Канади російські літаки ще не наважилися.

збагачення урану в мирних цілях, як стверджував режим у Тегерані, а й для розробки ядерної зброї.

■ Марко Рубіо

Свою чергою Марко Рубіо підтвердив, що адміністрація президента Трампа не лише продовжує курс на посилення тиску на РФ, а й вважає Вашингтон ключовим гравцем у досягненні прогресу щодо завершення конфлікту в Україні. За його словами, саме активна позиція Сполучених Штатів стала рушійною силою в питанні наближення кінця війни.

Керівник американського зовнішньополітичного відомства підкреслив, що США є єдиною стороною, здатною виступити ефективною посередником і всадовити Україну та РФ за стіл перемовин: «Вашингтон продовжує забезпечувати Україну озброєнням, при цьому категорично відмовляючись від торгівлі з агресором. Проти РФ зберігається жорсткий санкційний режим. Президент Трамп розглядається як лідер, що має реальні шанси звести обидві сторони для прямого діалогу».

Держсекретар висловив переконання, що війна в Україні не може бути закінчена винятково збройним шляхом і має завершитися дипломатичним врегулюванням. «Ця війна буде врегульована шляхом перемовин, і зараз ми є єдиною країною у світі, яка може бути каталізатором цього процесу», — переконував він і додав, що втрата Сполученими Штатами цієї ролі унеможливить залучення будь-якого іншого посередника подібного рівня.

А ще Рубіо акцентував на тому, що здатність України вистояти в цій війні безпосередньо залежить від американської підтримки. Це передбачає: систематичне постачання та продаж зброї; надання критично важливих розвідувальних даних; запровадження масштабних санкцій проти російської економіки.

Він підсумував, що попри складність багатьох питань американські дипломати вже досягли успіху у звуженні переліку розбіжностей між сторонами, хоча шлях до остаточного

миру ще залишається тернистим.

Посадовець також оголосив, що найпотужніші удари по Ірану ще попереду. І запевнив, що наступна фаза буде ще жорсткішою. «У нас є цілі. Ми будемо робити це стільки, скільки потрібно для досягнення цих цілей, і ми їх досягнемо. Світ стане безпечнішим, коли завершимо цю операцію», — пообіцяв він.

За словами Рубіо, ключова місія полягає у знищенні балістичних ракет Ірану й можливостей їхнього виробництва. Крім того, Сполучені Штати хочуть усунути загрозу, яку становить для світового судноплавства військово-морський флот близькосхідної країни. «Тим не менш, ми не будемо проти і не будемо засмучені, навіть сподіваємося, що іранський народ зможе повалити цей уряд і створити нове майбутнє для своєї країни», — констатував держсекретар США.

■ Дональд Трамп

Президент США вкотре заявив, що врегулювання російської війни проти України є одним із його пріоритетів. Він знову повторив твердження про врегулювання війни вісім років і про те, що зупинити російську війну, як гадав, було одним із найлегших завдань. «Між Путіним і Зеленським є величезна ненависть. Я багато ненависти у своєму житті, але гадаю, що ця — на найвищому рівні. Іноді звинувачую одного, іноді — другого. Думаю, що це станеться», — висловив сподівання господар Овального кабінету, маючи на увазі зупинення російської війни в Україні.

Він запевнив, що врегулювання російсько-української війни перебуває на високому місці у списку його пріоритетів не тому, що це впливає на США, бо туди дуже далеко. Американський лідер переймається цією проблемою, оскільки протягом останніх чотирьох тижнів загинуло фактично 32 тис. солдатів. А середнє число полеглих, за словами Трампа, сягає 25—30 тис. військових на місяць «у тій дурній війні», тож він хотів би бачити її кінець. «Це найгірше, що сталося з часів Другої світової війни», — підсумував він.

■ Андреас Умланд

Із весни 2025 року західні гарантії безпеки для України стали важливою темою публічних дебатів і політичних планів, пов'язаних із закінченням російсько-української війни. У п. 5 спільного «мирного плану» США та Російської Федерації (РФ) від листопада 2025 року та наступній 28-пунктній контрпропозиції Великої Британії, Франції та Німеччини було зазначено, що Україна повинна отримати «надійні» й «міцні» гарантії безпеки.

Готовність кількох європейських країн серйозно розглянути можливість відправити сухопутні війська до України та військові кораблі до Чорного моря означає зміну у сприйнятті Заходом оборонних потреб України, які зараз вважаються невід'ємною частиною загальноєвропейських інтересів безпеки.

Хоча проблеми, які з цього випливають, відрізняються від тих, які пов'язані з рідше обговорюваною миротворчою місією Організації Об'єднаних Націй (ООН) в Україні, вони також є серйозними. Перспектива створення сил, які гарантуватимуть безпеку, зробила позицію РФ менш гнучкою, оскільки Кремль категорично проти розміщення будь-яких військ із країн-членів НАТО в Україні. Крім того, неясно, як поведуться б країни, що відправили свої сили, у разі повторної ескалації конфлікту, який втягнув би їх у російсько-українську війну.

Діючи ж далеко від лінії фронту і російсько-українського кордону, західні винищувачі-перехоплювачі будуть лише збивати російські безпілотні літальні апарати. Оптимальна військова підтримка Європи для України буде значною мірою схожою. Після закінчення інтенсивних воєнних дій треба продовжувати або розширювати постачання сучасного озброєння з Заходу, інтенсивну військово-промислову співпрацю, обмін розвідувальною інформацією, бойову підготовку й допомогу у сфері протиповітряної оборони.

За останні місяці поняття «гарантії безпеки» стало модним слоганом у міжнародних дебатах

Перші БПЛА «Лінза 3.0», вироблені на спільному німецько-українському підприємстві

Захід посилює безпеку України

про підтримку Заходом України. Однак вживання цього терміна часто з'являється в рамках аргументації, яка не визначає майбутніх ключових політичних і стратегічних викликів.

Проблемою є розбіжності у визначеннях та інтерпретаціях гарантій безпеки, а також різні неясності й суперечності в їхньому плануванні. Відкритість допомогла б перейти від суто дискусійних досягнень щодо майбутніх оборонних потреб Києва до реальної поліпшення ситуації України в царині безпеки.

Хоча гарантії безпеки інтенсивно обговорювали у Європі та за її межами протягом усього 2025 року, деталі майбутніх зобов'язань, дій і координації досі залишаються розмитими. Якщо ці питання не будуть вирішені за здалегідь, існує ризик, що обіцянки не будуть виконані.

Одним із джерел непорозуміння щодо гарантій безпеки є їхній зв'язок із миротворчими силами ООН. Однак розміщення цих або інших нейтральних сил було б невідповідним видом збройного забезпечення для Києва, навіть після укладення тривалого перемир'я.

До 2021 року розміщення багатонаціональних сил із третіх країн на територіях так званих народних республік у Донецьку й Луганську могло мати сенс для забезпечення функціонування суперечливих

Мінських угод від вересня 2014-го і лютого 2015 року. Однак тепер, після розширення та загострення конфлікту чотири роки тому, класична міжнародна миротворча операція є геть іншою справою.

Спорадичні дискусії про миротворчі сили ООН або інші міжнародні миротворчі сили вздовж майбутньої лінії контакту як інструмент і навіть панацею для вирішення російсько-українського конфлікту є відволіканням уваги. Одним із наслідків інтенсивної дискусії щодо цієї наразі неактуальної концепції може бути продовження тривалих перемовин з РФ.

Конструктивніший підхід до гарантування стабільності майбутнього перемир'я міститься у європейській концепції «сил, що гарантують безпеку» України, яка з'явилася навесні 2025-го. Це означає, серед іншого, розміщення декількох тисяч, а то й декількох десятків тисяч вояків сухопутних військ на території України, а також відправку до Чорного моря декількох військових кораблів більш рішучими членами СоW.

Сухопутна операція стала б центральним елементом ширших зусиль СоW щодо стабілізації майбутнього перемир'я. Вона ґрунтувалася б на так званій підтримці США, що означає надання силам обмеженої допомоги з відстані. А також передбачала б повітряні сили,

обмін розвідувальною інформацією та логістичні можливості, але не відправку американських солдатів на територію України.

Безумовно, ідея європейських сил, які гарантують безпеку, є похвалою з нормативного погляду, стратегічно правильною і політично обґрунтованою. Такі сили не лише сприяли б захисту України, а й зміцнили б європейський безпековий порядок і глобальну систему, що ґрунтується на принципах. Однак, з огляду на вплив цього плану на Кремль, його офіційне оголошення було передчасним — тим більше, що планування, логістика й фінансування навіть помірних сил безпеки є значним викликом. Не дивно, що точний тип, розмір і склад гіпотетичного контингенту західно-європейських військ в Україні, а також правила його діяльності наразі не визначені.

Контратака сил, що гарантують безпеку, яка стала б дзеркальним відображенням атаки Росії, була б найадекватнішою відповіддю з військової точки зору і правильною оперативною реакцією. Однак те, що здається виправданим з погляду поля бою, мало б далекосяжні наслідки для зовнішньої політики, безпеки і внутрішніх справ країн, які беруть участь у місії. Російський напад і подальший контрнатуп могли б започаткувати спіраль ескалації, яка

втягнула б країни, які беруть участь у місії, НАТО та/або Європейського Союзу (ЄС) у російсько-українську війну.

У протилежному сценарії, за якого сили безпеки не відреагували б на російський напад, стратегічні наслідки були б не такими гострими, але майже такими ж серйозними. Відсутність або недостатня реакція на російську збройну провокацію, яка спричинила б велику кількість жертв, підірвала б сенс місії сил, які гарантують безпеку, зробила б їх легкою мішенню і деморалізувала б дислокованих в Україні іноземних солдатів.

Однак існує пряма військова допомога, яку СоW могла б надати Збройним силам України (ЗСУ), що виходить за межі звичайної матеріальної, фінансової та інформаційної підтримки. Ініціювання Заходом підтримки України шляхом створення певних місцевих зон повітряної оборони або більшої інтегрованої зони повітряної оборони означало б безпосереднє військово-залучення окремих європейських країн до російсько-української війни, що виходило б за межі нинішньої непрямої військової допомоги, яка надається Києву. Однак упровадження спільної українсько-СоW IAPZ або зон повітряної оборони над ключовими містами, як-от Жовгород, Львів і Київ, деякими критичними об'єктами інфраструктури, такими як автомагістралі, порти, газові лінії, електростанції, було б пов'язано з меншим ризиком ескалації, ніж розміщення сухопутних військ на території України або військових кораблів у Чорному морі.

Така діяльність обмеженого контингенту європейських пілотів, офіцерів зв'язку, техніків поблизу кордону, над територією України і частково на її території могла б бути виправдана в їхніх рідних країнах і перед Москвою, а також ширшою міжнародною спільнотою як захист законних інтересів держав, що їх відрядили.

Однозначні, чітко визначені гарантії безпеки не є єдиною передумовою, але мають ключове значення для функціонування майбутнього перемир'я. Однак цей термін варто викорис-

товувати обережно, щоб не викликати очікувань, які неможливо виконати, і не створювати хибного враження, що після закінчення бойових дій залученість Заходу в Україні зазнає якісних змін. Зокрема, не є певним, чи європейські або інші країни надішлють сухопутні війська і військові кораблі для забезпечення майбутнього перемир'я. Також не є зрозумілим, яку роль у такому розміщенні сил були б готові відіграти Сполучені Штати.

Тож головним джерелом безпеки України є і будуть її власні збройні сили — незалежно від того, війна триватиме далі чи незабаром закінчиться. Найочевидніший спосіб підвищення безпеки України повинен полягати в інтенсифікації та розширенні військово-промислової та іншої співпраці між Україною і ЄС. Окрім того, уже можливе обмежене географічно розміщення європейських повітряних сил, які оперуватимуть над Західною і Центральною Україною та на її території з метою перехоплення ракет і дронів.

Збереження і навіть розширення поточної підтримки України шляхом постачання зброї, спільних проєктів, обмін розвідданими та бойовою підготовкою в умовах перемир'я може здатися деяким дипломатом і політикам таким, що суперечить інтуїції, непотрібним і навіть провокаційним. Однак жорстокість російської українофобії — про що свідчить безжалісна поведінка Москви в Україні з 2022 року — залишиться високою. Агресію Москви можна зупинити лише шляхом повного озброєння України.

Ще одне застосування поняття «гарантії безпеки» має цілком інший напрям. Різні європейські аналітики обговорюють питання забезпечення гарантій безпеки України для деяких країн НАТО і ЄС. Зокрема, Естонія, Латвія та Литва після початку перемир'я в Україні можуть стати об'єктом експансіонізму РФ, коли сотні тисяч російських солдатів вивільняться для операцій Москви в інших місцях. У такому сценарії технологічно просунуті й загартовані в боях ЗСУ можуть стати цінним партнером для армій трьох балтійських держав.

■ МИРОСЛАВА БЗІКАДЗЕ

Економічні наслідки війни США та Ізраїлю з Іраном уже виходять далеко за межі Близького Сходу. Закриття Ормузької протоки, атаки на порти Перської затоки та перебої в авіаційних і морських перевезеннях спричинили різке зростання цін на енергоносії та підвищили ризик глобальної економічної кризи у світі. Перебої з постачанням викликають проблеми у Європі, Америці й особисто в Дональда Трампа, при цьому вони на руку Російській Федерації (РФ), оскільки дозволять Кремлю збільшити продаж нафти й заробити мільярди на війну проти України.

➤ Масштабний логістичний шок

Ключові порти Перської затоки фактично перетворилися на воєнні цілі, а Ормузька протока — один із найважливіших енергетичних маршрутів світу — практично закрита для судноплавства. 700 танкерів зупинилось, близько 8 тис. рейсів довелося скасувати.

Через Ормузьку протоку проходить приблизно 20 % світового експорту нафти — 15 млн барелів на добу. За оцінками Bloomberg, у разі тривалого закриття протоки ціни на нафту можуть зрости приблизно на 80 %.

Експерти зазначають, що різке здорожчання енергоносіїв впливає на економіку кількома каналами. Зростають витрати для бізнесу та домогосподарств, зменшується купівельна спроможність населення, а також посилюється інфляційний тиск. Це позначається на вартості транспорту, виробництві товарів, пов'язаних із нафтохімічною продукцією.

У США подорожчання нафти й газу може зіштовхнути Федеральну резервну систему у скрутну ситуацію. З одного боку, зростання цін підсилює інфляцію, а з другого — політичний тиск змушує владу вимагати зниження відсоткових ставок.

Європейські економіки також можуть відчути серйозні наслідки, адже енергетичний шок може скоротити валовий внутрішній продукт

Ціни на енергоносії б'ють рекорди

Війна з Іраном уже справляє складні економічні наслідки

еврозони приблизно на 0,6 %, а економіку Великої Британії — на 0,5 %.

➤ Газ злетів до найвищого рівня

Європа залишається особливо чутливою до зміг цін на природний газ. Після атаки іранських дронів Катар зупинив виробництво скрапленого природного газу (СПГ) на найбільшому у світі експортному підприємстві. На цьому тлі європейські ціни на газ підстрибнули більш ніж на 50 %, а світові енергоринок зазнали потрясіння. Завод Ras Laffan компанії QatarEnergy забезпечує близько п'ятої частини світової пропозиції скрапленого газу, і ця зупинка тепер ставить під загрозу енергетичну безпеку в усьому світі.

Ціни на газ у Європі зростають на тлі того,

що запаси у сховищах є незвично низькими, а регіону потрібно влітку імпортувати значні обсяги СПГ, аби поповнити їх перед наступною зимою.

Тим часом Тайвань уже шукає альтернативних постачальників палива. Він імпортував із Катару близько 34 % СПГ від свого запасу. Наразі острів має достатньо газу, аби протриматися до кінця березня без додаткового імпорту. Проте в умовах невизначеності термінів, у які Катар зможе відновити експорт, Тайбей буде змушений шукати альтернативи.

Острів може почати закуповувати газ зі США чи Австралії та вести перемовини про взаємодопомогу з іншими східноазійськими імпортерами СПГ, як-от Японія чи Південна Корея. Також Тайвань планує до 2029 року збільшити

імпорт газу зі США до 15—20 %.

Водночас індійські компанії скоротили постачання природного газу промисловості, готуючись до жорсткішого балансу на тлі ризику зменшення постачання з Близького Сходу.

➤ Україну теж зачепить

Війна проти Ірану вже вплинула на ціни в Україні. Експерти попереджають, що криза зачепить не лише паливний сектор. Ціни на природний газ від початку березня в Україні вже зросли на 20 %, досягнувши 27,8 тис. грн за 1 куб. м з урахуванням податку на додану вартість. Це найвища ціна на українському ринку з червня 2025-го. Крім зупинки виробництва у Катарі, також як одну з причин вирізняють скорочення обсягу пропозиції, оскільки більшість

роботу над помилками, тому тепер ми всі значно краще підготовлені до кризових сценаріїв.

Микола Княжицький, народний депутат України:

— Бачу багато дискусій про те, що через війну в Ірані нафта піднялася в ціні, а тому РФ нібито стане легше фінансувати війну. Але це не так, адже фінансові проблеми Росії значно глибші, ніж просто ціни на нафту. Достеменно відомо, що в структурі доходів російського бюджету 2025 року нафта й газ становили всього 23 %. Це означає, що здатність РФ фінансувати війну залежить не стільки від цін на нафту, скільки від решти 77 % доходів, які не пов'язані з продажем енергоносіїв. Ці 77 % залежать від реального стану економіки. Якщо

спростити: чим швидше зростає економіка й чим більше грошей заробляє бізнес, тим більше податків надходить до бюджету. 2025-й став першим роком, коли економіка РФ почала уповільнюватися. Якщо порівняти з 2024-м, темпи зростання впали більш ніж учетверо. І чим більше економіка входить у стагнацію, тим менше податків надходить до бюджету, отже, менше коштів Кремль має на війну. Таким чином, навіть гіпотетичне зростання цін на нафту не вирішить проблем РФ із фінансуванням війни. Хіба що ціна триматиметься на рівні 150—200 USD за барель упродовж усього 2026 року. Але навіть якщо війна в Ірані затягнеться, а Ормузька протока буде заблокована цілий рік, сценарій із такими цінами виглядає нереальним.

Д О С Л О В А

приватних видобувних компаній продала власний ресурс березня ще в лютому.

Крім того, експерти прогнозують, що до 100 грн за 1 л може здорожчати бензин в Україні. Уже на початку березня по всій країні виникли шалені черги на автозаправних станціях, попри ціну 70 грн за 1 л.

Данило Гетманцев, голова Комітету Верховної Ради України (ВРУ) з питань фінансів, податкової та митної політики, назвав таке зростання цін «панічним настроєм» і закликав паливний бізнес «схаменутися». Водночас у Комітеті з питань енергетики та житлово-комунальних послуг ВРУ відзначили, що Україна готує системне рішення для формування стратегічного резерву пального.

Зростання цін на пальне в Україні пов'язане зі стрімким підвищенням світових котировань на нафту й нафтопродукти. Держава імпортує більшу частину пального, тому зміни на міжнародних ринках швидко позначаються на внутрішніх цінах. Додатково на їхній рівень впливають валютний курс, логістика та податкове навантаження.

Проте передумов для дефіциту пального наразі немає. Хоча, на відміну від країн Європейського Союзу, де стратегічні запаси можуть покривати до 90 днів споживання, в Україні накопичення великих резервів ускладнене через безпекові ризики, зокрема, можливі атаки на нафтобази.

➤ Трамп зупиниться не планує

Аналітики розглядають також менш екстремальний сценарій, за якого бойові дії продовжаться без масштабних атак на енергетичну інфраструктуру або тривалих перебоїв у роботі Ормузької протоки. У такому разі ціни на нафту можуть стабілізуватися на рівні близько 80 USD за барель. Інший сценарій передбачає припинення вогню між США й Іраном. У цьому випадку перебої в постачанні енергоносіїв зменшаться, а ціна на нафту може знизитися приблизно до 65 USD за барель.

Однак Дональд Трамп, схоже, зупинитися не планує. Він

Спецслужби Туреччини та Сирії завадили теракту, який бойовики терористичної організації «Ісламська держава» (ІД) планували здійснити в Дамаску. Загалом затримано трьох терористів. Національна розвідувальна організація Туреччини передала розвіддані командуванню Служби внутрішньої безпеки Сирії та Генеральній розвідувальній службі, а сирійська розвідка встановила місця перебування членів банди. Також виявили автівку з вибухівкою, підготовленою для дистанційного підризу. У транспортному засобі знайшли велику кількість вибухових речовин С4 і TNT, здатних спричинити значні руйнування. Сапери вибуховий пристрій знешкодили. Напередодні ІД опублікувала аудіозапис із наказом бойовикам здійснити напади. Операція в Дамаску запобігла атаці, що мала бути здійснена.

заявив, що Сполучені Штати готові вести воєнну кампанію проти Ірану стільки часу, скільки буде потрібно. Президент США не раз наголошував, що запаси високоточної зброї практично необмежені, а американські сили можуть працювати набагато довше, ніж спершу прогнозував Пентагон. Він підкреслив, що війна триватиме, доки Іран не піде на безумовну капітуляцію.

Щодо цін на нафту заклядо світ не панікувати. У своїй соціальній мережі Truth Social написав: «Короткострокові ціни на нафту, які швидко впадуть, коли буде знищено іранську ядерну загрозу, — це дуже невелика ціна за безпеку і мир для США та всього світу. Тільки дурні думають інакше!»

А країни «Великої сімки» тим часом розглядають можливість одночасного відкриття своїх стратегічних нафтових резервів. Своєю чергою державна нафтова компанія Бахрейну Варсо Energies офіційно оголосила про стан форс-мажору. Рішення прийняли після масованої ракетної атаки з боку Ірану, що призвела до значних пошкоджень ключових об'єктів енергетичної мережі країни. Через це компанія не може гарантувати виконання зобов'язань з експорту нафтопродуктів та обслуговування внутрішнього ринку.

■ СТЕФАН ЛАШИН

Українська культурна асоціація (УКА) у Великій Британії — це українська благодійна організація культури та мистецтва, яка офіційно зареєстрована в Лондоні з метою пропагувати українську культуру, музику, традиції, гуманітарні й благодійні ініціативи. Організація відкрито представляє Україну, її творчість і талановитих митців у міжнародному культурному просторі, одночасно підтримуючи благодійність і співпрацю між громадськими спільнотами.

Заснувала УКА в Лондоні в листопаді 2020 року Алла Сіренко (*на фото*), композитор, піаністка, громадська діячка. Її бачення полягало у створенні платформи, що об'єднує мистецтво, багатогранну культуру України та благодійність, розвиваючи позитивне сприйняття України та пропагуючи її культурні цінності у Великій Британії та серед міжнародної спільноти. Алла Сіренко є президентом УКА, вона — творча особистість із глибоким музичним і академічним досвідом,

УКА у Великій Британії

навчалася та здобула дипломи в кількох європейських консерваторіях, у т. ч. Києва, Львова і Таллінна, а також у Сполученому Королівстві, Італії та Німеччині. Міжнародно визнана як композитор і піаністка, а її мистецькі проекти та власні музичні твори демонструють класичну, театральну й сучасну творчість на високому професійному рівні.

Основною метою УКА — створювати простір для культурного діалогу, підтримки мистецтва та гуманітарної допомоги. Цілі організації: поширювати знання про українську культуру, традиції та історію серед різних національних спільнот у Великій Британії і світі; сприяти благодійності й гуманітарній допомозі людям у потребі як у Великій Британії, так і в Україні;

надавати платформу талановитим українським митцям, щоб їхня творчість стала відомою на міжнародній арені; підтримувати рівність жінок і культурну співпрацю між українськими, британськими та глобальними громадами. Ці цілі відображають бажання організації не лише популяризувати культуру, а й створювати позитивний соціальний та гуманітарний вплив.

УКА організовує різноманітні події, що охоплюють: музичні концерти й театральні виступи; виставки мистецтва і творчі галереї; літературні й поетичні вечори; лекції та освітні заходи; благодійні заходи, спрямовані на підтримку гуманітарних проектів і людей у потребі.

Однією з найпомітніших ініціатив останніх років є серія мис-

тецьких музичних подій Fundraising for Ukraine Gala Concerts і Spirit of Ukraine. Це благодійні гала-концерти на підтримку українських дитячих лікарень у Києві та Львові, а також деяких мистецьких і гуманітарних проектів України. Ці заходи не лише цікаві й значні різноманітністю програм і показом українських талантів, але також привертають увагу широкої міжнародної аудиторії до важливості гуманітарної допомоги Україні в тяжкий час війни. Асоціація активно використовує онлайн-формати, щоб долати часові та географічні бар'єри, зберігаючи доступність для всіх охочих приєднатися до заходів незалежно від місцезнаходження.

Від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації

(РФ) до України УКА значно активізувала свою благодійну діяльність. Завдяки подіям, внескам учасників і донорів організація збрала понад 30 тис. GBP для підтримки гуманітарних ініціатив як в Україні, так і в Сполученому Королівстві. Ці кошти спрямували на такі важливі потреби: бл. 12 тис. GBP — на медичне обладнання для дитячих лікарень у Львові та Києві; 4 тис. GBP — для закупівлі карет швидкої допомоги для регіональних лікарень; 3,5 тис. GBP — на підтримку українського монастиря у Львові для допомоги людям, які втратили домівки, та на підтримку сиріт, які опікуються сестри; більше ніж 4 тис. GBP — на загальну гуманітарну допомогу окремим людям і сім'ям, які постраждали від війни.

Особливо важливою є співпраця UCA-UK із Convent of the Sisters Servants of Mary Immaculate, через яку допомагає найбільш уразливим дітям і сім'ям, забезпечуючи їх їжею, одягом і засобами першої необхідності.

УКА є членом Federation of International Women's Associations in London — міжнародної федерації жіночих асоціацій, де представляє Україну у форумі культурного та професійного обміну. Асоці-

ація також співпрацює з освітніми, музичними та громадськими партнерами, а її події підтримують такі структури, як Independent Society of Musicians та інші міжнародні громади. Крім того, УКА пропонує мережеві членства та підтримку мережі прихильників, що дозволяє членом отримувати запрошення на ексклюзивні заходи й брати активну участь у розвитку спільноти.

Українська культурна асоціація у Великій Британії є важливим мостом між українською культурою та міжнародним мистецьким і гуманітарним середовищем. І не лише сприяє популяризації української спадщини та творчості, але й активно працює над тим, аби мистецтво служило людям у важкі часи війни, а культурна самобутність українців була ще помітнішою та цінованою у світі.

Завдяки своїй місії і величезній відданій роботі, невичерпній енергії, ентузіазму й організаторським і творчим здібностям Алли Сіренко, за підтримки партнерів і учасників, УКА продовжує надихати творчі спільноти, об'єднувати людей навколо культури, благодійності та взаємоповаги, будуючи міцні зв'язки між Україною, Великою Британією та іншими країнами світу.

Український кінофестиваль у Вашингтоні

■ Софія Калина

Українському громадському центрі Едлавіч в американській столиці проводять Український кінофестиваль. Подія розпочалася показом незалежного українського документального фільму Second Wind. Про це повідомило Посольство України у США. Стрічка розповідає історію п'яти українських військових, які

кидають виклик світовому сприйняттю інвалідності, підкорюючи гору Кіліманджаро.

Катя Смаглій, радник посольства, подякувала Марді Шуалі, директору Вашингтонського єврейського кіно- й музичного фестивалю, та Дженніфер Цвіллінг, його генеральному директору, за проведення фестивалю та популяризацію української кінематографії у Вашингтоні (округ Колумбія).

Минулими вихідними відбувся показ драми Shttl мовою їдиш, дія якої відбувається в українському єврейському містечку за день до нацистського вторгнення. Після показу присутні поспілкувалися з головним актором Моше Лобелем.

14—15 березня — показ фільму «Людина з кіноапаратом» — шедевр німого кіно Дзиги Вертова у супроводі живої оригінальної музики у виконанні The Anvil Orchestra. 26 та 28 березня глядачі зможуть переглянути зворушливу добірку короткометражних фільмів, що досліджують пам'ять, родину, ідентичність і стійкість у часи війни.

Фестиваль відбувається за адресою: **Cafritz Hall, Edlavitch DCJCC 1529 16th St. NW, Washington, DC.**

■ Олег Садовий

Український конгресовий комітет Америки (УККА) оприлюднив офіційну заяву, у якій підкреслив, що події 24 лютого 2022 року стали катастрофічним загостренням війни, розпочатої РФ ще 2014-го. Організація просить світову спільноту не називати це «конфліктом», а визнати прямою агресією, спрямованою на знищення суверенної держави й ідентичності її народу. «Це агресія та геноцид РФ проти

УККА закликав посилити допомогу Україні

України, спрямовані на знищення суверенної держави й позбавлення її народу права на існування. Якщо РФ припинить вторгнення, війна закінчиться. Якщо Україна припинить захищатися, вона перестане існувати», — ідеться в заяві.

УККА закликав уряд Сполучених Штатів і міжнародних партнерів до рішучих кроків, наголошуючи, що ціною умиroitворення агресора та зволікання є людські життя. Провідники висунули низку вимог до міжнародної спільноти: продовжувати й посилювати військову допомогу Україні; притягнути РФ до відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності; забезпечити повернен-

ня примусово депортованих українських дітей; запровадити й суворо контролювати санкції проти держави-агресора; недвозначно підтвердити неприпустимість суверенітету й територіальної цілісності України.

Вшановуючи пам'ять полеглих захисників і цивільних жертв, УККА відзначив, що оборона України є захистом фундаментальних цінностей демократії та всього світового порядку. «Україна залишається незламною. І Український конгресовий комітет Америки не відступить у своїй непохитній підтримці України, доки не буде досягнуто справедливого й тривалого миру», — резюмували в діаспорі.

■ ПЕТРО ЙОСИП

Британські посадовці запропонували українським родинам, яким відмовили в притулку, повертатися до України й обирати собі для життя нібито «безпечні райони». Попри те, що повномасштабна війна триває вже п'ятий рік і жоден регіон не застрахований від обстрілів, біженцям радять адаптуватися до умов постійної загрози. Зокрема, у деяких випадках батькам рекомендували купувати дітям навушники з функцією шумопоглинання, аби звуки вибухів не викликали в тих панічних атак.

Про це повідомив Sky News, посилаючись на розповіді кількох українських сімей. Представники місцевої влади аргументують відмови у захисті тим, що певні частини України наразі вважаються придатними для проживання, ігноруючи реальні безпечні ризики. Свідчення родин укотре підкреслили контраст між бюрократичними інструкціями та дійсністю, у якій опинилися українці за кордоном.

Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) у лютому 2022 року близько 310 тис. українців прибуло до Сполученого Королівства (СК) за спеціальними візовими програмами. Зокрема, схема «Житло для України» дозволила британцям спонсорувати громадян України та членів їхніх родин. Програму двічі продовжували, і нині вона дозволяє

Українським біженцям відмовляють у притулку

залишатися в країні до вересня 2028-го.

Проте механізму постійного врегулювання статусу для більшості українців немає. Частина родин подає заяви на притулок, однак кількість відмов зростає. Якщо до квітня 2025 року більшість заяв схвалювали, то у 2024—2025 рр. показники різко знизилися.

У листах з відмовами британське Міністерство внутрішніх справ (МВС) радить заявникам переїхати до Західного регіону України або до Києва. При цьому родини наголошують: навіть ці території регулярно зазнають ракетних і дронних атак. Сім'ї також звертають увагу на позицію Організації Об'єднаних Націй, де в листопаді 2025-го заявили, що жодну частину України не можна вважати повністю безпечною.

Одна з матерів розказала, що покинула Україну на другий день війни разом із п'ятьма

дітьми. Її донька-підліток після пережитого мала панічні атаки. У відмові британського відомства зазначалося, що після переселення «до зони без конфлікту» ці проблеми «не досягають необхідного порога». Після цієї відповіді, каже жінка, у доньки знову почалися напади тривоги.

Іншій родині, яка втекла з Маріуполя після знищення їхнього будинку, також відмовили. Батька, за словами сім'ї, катували російські військові, підозрюючи у зв'язках з українською армією. Попри це в рішенні зазначили, що в разі переїзду на Захід України чи до Києва люди не перебуватимуть у «реальній небезпеці». Їхній малий син має аутизм. Мати каже, що через пережитий стрес дитина перестала розмовляти, але в СК досягла прогресу. Проте МВС країни не визнало цей випадок «винятковими співчутливими обставинами».

Відтак Джон Мілн, депутат Парламенту СК від ліберальних демократів, звинуватив уряд у тому, що той «витає килим з-під ніг українських сімей», які вже побудували життя у Великій Британії. Він закликав Шабану Махмуд, міністра внутрішніх справ, створити чіткий шлях до врегулювання статусу для тих, хто не може безпечно повернутися.

Проте в МВС наполягають, що українські програми залишаються відкритими, а підтримка триває. У вересні 2025 року уряд оголосив про продовження схеми дозволів ще на 24 місяці після початкового 18-місячного періоду.

Своєю чергою заяви про можливе повернення українських чоловіків призовного віку для захисту країни спричинили в Люксембурзі критику з боку опозиційних політиків та українських активістів. Леон Глоден, міністр внутрішніх справ герцогства, заявив, що з літа 2025-го кількість за-

явок на тимчасовий захист від громадян України різко зросла. Він назвав «дивним» те, що його держава активно підтримує Україну, тоді як особи, які повинні воювати за батьківщину, приїжджають до різних держав Європейського Союзу (ЄС) як шукачі притулку. Проте статус тимчасового захисту, що дозволяє працювати в Люксембурзі, але обмежує деякі права, зокрема доступ до дитячих виплат, продовжили ще на рік — до березня 2027 року.

Юріко Бакес, міністр оборони герцогства, відзначила, що на початку повномасштабного вторгнення до Люксембургу прибували переважно жінки та діти, однак останніми місяцями збільшилася кількість чоловіків. Вона також убачає проблему в тому, що країна надає військову підтримку Україні та водночас приймає молодих чоловіків призовного віку. Люксембург уже витратив на підтримку України понад 400 млн EUR та планує виділити ще 100 млн EUR цього року. Ця країна також спільно з Естонією очолює ІТ-коаліцію в межах Контактної групи з питань оборони та координує допомогу у сфері комунікацій та інформаційних технологій.

Уряд Норвегії теж має намір посилити правила перебування військовозобов'язаних чоловіків з України. «З осені 2025-го Норвегія, як і багато інших європейських країн, зазнала збільшення кількості молодих українських чоловіків, які приїжджають до країни. Норвегія

Д О С Л О В А

Родослав Сікорський, міністр закордонних справ Республіки Польща (РП), заявив, що рівень професійної активності українських іммігрантів вищий, ніж серед поляків. «Із 2022 року українці заснували в РП понад 120 тис. компаній. Вони наймають людей, платять податки», — повідомив він.

вже прийняла найбільшу кількість українців у Північній Європі. Щоб уникнути надмірного напливу, необхідно посилити контроль», — оголосила Астрі Аас-Хансен, міністр юстиції країни. Найближчим часом норвезький уряд відправить на громадське обговорення пропозицію, згідно з якою українські чоловіки віком 18—60 років, за окремими винятками, не отримуватимуть у Норвегії тимчасового колективного захисту. Вони зможуть подавати заяви на притулок за загальними правилами.

Водночас Маркус Ламмерт, речник Європейської комісії, заявив, що цього року ЄС не повертатиме додому українських чоловіків призовного віку, які перебувають під тимчасовим захистом. «Це питання наразі не стоїть на порядку денному. Тимчасовий захист — це те, що ми вирішили на рівні ЄС та на рівні держав-членів, тому до березня 2027-го відповідні правила залишатимуться чинними. Українські чоловіки призовного віку мають такі ж права на тимчасовий захист, як і жінки та діти», — запевнив він.

■ ДЗВІНКА САГАЙДАК

Центр єдності для українців за кордоном запрацює в німецькій столиці вже у квітні ц. р. Про це заявила Ілона Гавронська, заступник міністра соціальної політики, сім'ї та єдності України. «У нас уже є приміщення для відкриття центру. Плануємо там мінімальну активність, щоб люди могли прийти й отримати консультацію щодо перебування в Німеччині, щодо потенційного повернення в Україну», — наголосила вона.

Центр єдності у Берліні відкриють у квітні

І уточнила, що протягом найближчих пів року планується розширення діяльності центру в Берліні, зокрема, проведення заходів за участю представників українських громад. А ще перемовини про відкриття центрів єдності ведуться також із Нідерландами та РП.

Як пояснила заступник міністра, такі центри створюють спільно з урядами країн-партнерів. За її словами, держави-партнери зацікавлені в тому, щоб у центрах єдності була представлена достовірна та

зрозуміла інформація про тимчасовий захист, правила перебування в країні для українців тощо. Українська держава намірена через них поширювати достовірну інформацію про те, яка нині ситуація в Україні, та представляти українські громади, що можуть виступати партнерами для повернення людей. «Ми зараз працюємо над тим, щоб підібрати пул таких громад, які готові презентувати себе, бути на зв'язку з потенційними жителями своєї громади, які повертатимуться з-за кордону. Також хочемо,

щоб у центрах єдності існувала громадянська просвіта про те, як можна бути залученим у життя України, як працюють державні органи, органи місцевого самоврядування, як впливати на політику держави, навіть якщо ти за кордоном, а тим більше, якщо повертаєшся в Україну, як зробити так, щоб твій голос був почутий», — сказала Гавронська.

Вона пояснила, що такі центри входять до Мережі єдності, частиною якої будуть також вже існуючі осередки, ініціативи українців за

кордоном. І додала, що йдеться про співпрацю з громадськими організаціями, які поділяють ключові цінності мережі: «Таким чином ми будемо домовлятися з існуючими організаціями: вони можуть використовувати бренд Мережі єдності і ставати її осередками. Натомість очікуємо, що вони відповідатимуть цінностям мережі. Тобто для них територіальна цілісність і суверенітет України — неподільні й важливі. Нам важливо, щоб серед цих організацій не було таких, що видають себе за українські, а насправді такими не є. І так само

ми плануємо знаходити способи зробити так, щоб організаціям було цікаво бути частиною цієї мережі: давати їм тренінги, підвищувати їхні спроможності тощо. Таких осередків єдності буде більшість у мережі».

Окремо Ілона Гавронська наголосила на важливості забезпечення гідного ставлення до українців за кордоном у контексті майбутнього завершення режиму тимчасового захисту в ЄС: «Гідність — це те, за що ми воюємо, і наші партнери мають ставитися до українців, де б вони не були, по всьому світу з гідністю».

■ Зоряна Павлюк

У тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим (АРК) медичних працівників очікують скорочення доплат і посилення економії в лікарнях. Про це повідомив партизанський рух «Атеш». За його інформацією, у медичних закладах півострова працюють спеціальні «комісії з обґрунтованості доплат», мета яких — зменшення додаткових виплат медикам. Це пов'язано з нестачею коштів у місцевому бюджеті та пріоритетним фінансуванням воєнних потреб.

Також ідеться про заборону суміщення ставок, завдяки якому раніше частково закривали кадровий дефіцит. У результаті навантаження на лікарів і медсестер зростає, а персоналу більше не стає. Крім того, підпільники заявили про можливі зловживання на рівні

Амет Сулейманов

Каральна медицина на півострові

керівництва окремих лікарень, зокрема щодо розширення адміністративних посад.

Окупаційна влада вже впродовж років затягує з проведенням кримському політв'язню Амету Сулейманову з Бахчисарая вкрай необхідної операції на серці, перетворюючи системне ненадання медичної допомоги на інструмент повільного знищення політв'язнів в АРК. Зараз Барієва, менеджер Кримськотатарського

ресурсного центру, нагадала, що він з юности мав серйозні проблеми зі серцево-судинною системою. 2019-го після планової консультації в Інституті Амосова в Києві тоді 35-річному чоловікові рекомендували якомога швидше провести операцію із заміни серцевого клапана. Той погодився на операцію, і лікар узявся готувати пацієнта до оперативного втручання.

Проте в березні 2020-го Сулейманова

заарештували, а в жовтні 2021 року засудили до 12 літ колонії суворого режиму з відбуванням перших 3,5 року у в'язниці — попри те, що його діагноз входить до переліку захворювань, несумісних з умовами ув'язнення. Тож планову операцію так і не провели. «За час перебування під вартою стан здоров'я Амета суттєво погіршився: з'явилися нові ускладнення, а артеріальний тиск регулярно підвищується до критичних показників. Ліки, які родина надсилає йому до установи у місті Владиславівці, часто не передають або повертають із позначкою «Не дозволено». Згідно з ультразвуковою діагностикою серця, зробленою у жовтні 2025-го, показники відчутно погіршилися. Дуже велике навантаження відбувається на другий клапан. І, можливо, Амет потребує заміни вже не одного, а двох клапанів», — повідомила правозахисниця.

Засекречений рейд ГУР

■ РОМАН ЖУРБА

На телевізійному каналі «2+2» вийшов документальний фільм «Тіні на межі» про деталі засекреченого рейду «Крим-2016». Ця стрічка вперше розкриває подробиці, як українські воєнні розвідники здійснили спробу послабити перевагу ворога в повітрі над окупованим півостровом і знищити ударні системи протиповітряної оборони, які ворог розгорнув на півострові. Підготовкою та реалізацією рейду

керував Кирило Буданов, тодішній начальник ГУР. Він особисто розробляв концепцію операції, координував дії рейдової групи та брав безпосередню участь у реалізації операції. У фільмі показані екслюзивні свідчення учасників операції та досі невідомі деталі підготовки рейду. Глядачі також зможуть побачити драматичні кадри бою з елітним підрозділом ФСБ «Вимпел» і нічного виходу групи морем. У стрічці показана історія про те, як невелика група воєнних розвідників перехитрила мережу російських спецслужб.

Розвідка знищила російські ЗРК, РЛС і катер

■ НАТАЛІЯ ЗАБАЗНОВА

Бійці Головного управління розвідки (ГУР) Міністерства оборони України здійснили чергову успішну операцію на території АРК. Бойове завдання виконали військові спеціального підрозділу ГУР «Примари». Для ураження російських об'єктів розвідники застосували ударні дрони. Бійці ГУР знищили: зенітний ракетно-гарматний комплекс (ЗРК) «Панцир-с1»; радіолокаційну систему (РЛС) «Небо-У»; десантний катер 02510 БК-16. «Техніка, вартість якої становить близько 2,16 млн USD.

тепер перетворюється на металобрухт завдяки професійній роботі воєнних розвідників», — ідеться в повідомленні ГУР.

Додамо, що високошвидкісний транспортно-десантний катер 02510 БК-16 призначений для перекидання та висадки десанту, його вогневої підтримки, протидиверсійних операцій, перевезення легких вантажів і участі в рятувальних операціях. Ці катери були збудовані на замовлення Військово-морського флоту РФ. Загалом на озброєнні росіян перебувало 19 таких катерів. Вартість кожного становить близько 2,16 млн USD.

Заява МЗС до Дня спротиву окупації

■ Андрій Підкуймуха

Міністерство закордонних справ (МЗС) України оприлюднило заяву до Дня спротиву окупації АРК і Севастополя. Там нагадали, що 26 лютого 2014 року в Сімферополі тисячі громадян України — українців, кримських татар і представників інших національних спільнот — вийшли на мітинг на підтримку територіальної цілісності. Це відбулося в умовах уже розпочатої Російською Федерацією (РФ) агресії, першим етапом якої стала тимчасова окупація півострова.

Тоді світова спільнота не зреагувала достатньо рішуче на дії

Кремля, що призвело до подальшого поширення агресії та повномасштабного вторгнення через вісім років. «Уже тоді російська влада чудово зрозуміла, що громадяни України не приймуть спробу незаконної анексії Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Вони не припинять спротив окупаційним силам, чітко показуючи світові, що Крим — це Україна», — ідеться в заяві.

Українське зовнішньополітичне відомство наголосило, що події 26 лютого стали свідченням кримського спротиву, який досі триває. А тепер РФ здійснює системні репресії на півострові, зокрема, незаконні обшуки та затримання, політично мотивовані

вироки, переслідування за релігійною та національною ознакою, примусову мобілізацію, утиски журналістів і правозахисників.

Нині Москва переслідує в АРК 1 684 осіб, щодо 284 із них тривають судові процеси. «Попри це український спротив у Криму триває. Завдяки стійкості українців світ бачить, що наші люди не змирилися з російською окупацією та ніколи не приймуть її. Сьогодні ми висловлюємо вдячність кожному на півострові, хто береже Україну в серці й чекає відновлення справедливості. Чекає попри все. Ми знаємо про вас. Пам'ятаємо про вас. І ніколи вас не залишимо. Крим був, є і буде Україною. Ніхто, ніщо і ніколи цього

не змінить», — додали українські дипломати.

В МЗС підкреслили, що повернення Криму є невід'ємним елементом відновлення територіальної цілісності України в міжнародно визнаних кордонах і встановлення справедливого та сталого миру. Також у заяві зауважили, що окупація та мілітаризація півострова дестабілізували безпекову ситуацію в Чорноморському регіоні.

Відомство закликала міжнародну спільноту дотримуватися політики невизнання окупації, посилювати тиск на окупаційні адміністрації та сприяти звільненню незаконно ув'язнених громадян України. «Крадіжка — це завжди тимчасово. Крим — це Україна», — резюмували у заяві.

■ ЛАНА СВІТ

У школах тимчасово окупованої АРК провели обов'язкову акцію з написання листів так званім невідомим солдатам Збройних сил РФ. Учні зобов'язали долучитися до кампанії в межах «патріотичного виховання», повідомив Центр національного

Школярів змушують працювати на фронт

спротиву (ЦНС). Як стало відомо, такі заходи відбулися, зокрема, у школі №2 7 Сімферополя, ліцеї № 2 у Джанкої та школі № 11 у Євпаторії. Учні роздали зразки текстів і рекомендації щодо змісту. Дітям пояснювали, що листи адресуються військовослужбовцям, які беруть участь у бойових

діях. За наявною інформацією, у класах формували списки тих, хто здав листи. А учні, які відмовлялися або не брали участі в акції, потрапляли до окремих переліків. Учителів зобов'язали подавати звітність про відсоток залучення класів, а фото й відео заходів передавати до

районних «управлін освіти».

Крім того, додали в ЦНС, старшокласників у низці навчальних закладів, зокрема в Керчі та Севастополі, залучили до плетіння маскучальних сіток. Такі заняття проводять у межах позакласної діяльності або «уроку праці», подаючи це як «допомогу армії».

Як охороняють Кримський міст

■ ВАСИЛЬ НЕТУДИХАТА

Рашистські окупанти продовжують застосовувати всі наявні засоби для охорони Кримського мосту, періодично запроваджуючи обмеження руху та перевірки транспорту, зазначив Дмитро Плетенчук, речник Військово-морських сил України. «Усі наявні засоби, які вони мають, задіюють для його охорони й оборони, починаючи з морської охорони Федеральної служби

безпеки (ФСБ) і закінчуючи Росгвардією», — зауважив він.

За словами речника, росіяни регулярно вводять тимчасові обмеження в разі загроз і посилюють контроль транспорту. «Періодично перевіряють транспортні засоби, що заїжджають на міст, періодично встановлюють різноманітні обмеження», — поінформував капітан II рангу і додав, що наразі підстав говорити про зміну підходів до охорони об'єкта немає.

■ Зоряна Казмірук

За кілька кілометрів від Львова, серед звичних українських пейзажів, заховався справжній тропічний світ. У великій оранжереї площею близько 500 кв. м ростуть банани, манго, папая, джекфрут, какао та сотні сортів цитрусових. Усе це — справа рук Тетяни Загородник, яка понад 15 років збирає власну колекцію екзотичних рослин. «Моя оранжерея розділена на дві зони — тропіків і субтропіків, — розповідає вона, показуючи простір, де панує зелень і аромат екзотики. — Колекцію збирала не один рік, не два і не десять із першої рослини».

Любов до рослин у жінки від батьків-фермерів, і вже на старті вона експериментувала з різними видами. Тепер тут ростуть високі банани, манго, авокадо, папая, джекфрут, дуріан і рідкісні цитрусові сорти. «Колекція бананів налічує в мене більше ніж 50 сортів. Колись навіть уявити не могла, що кожен банан матиме інакший смак. Є банани, які мають кислинку, як яблуко, такий післясмак залишають. Є банани дуже солодкі, а є плантани», — ділиться Тетяна.

Особливу історію має банан зі Шрі-Ланки. «Було це 2018—2019 рр. Я поїхала на Шрі-Ланку, та замість традиційних сувенірів мене цікавили лише плантації. Питаю гіда: «Можна взяти того банана?» Він спершу здивувався, але потім усе узгодили. Дали мені різом — клубок, із яко-

Тетяна Загородник

Тетяна Загородник і Лана Ветрова, яка очолює Національний реєстр рекордів

Тетяна вирощує тропічні фрукти

го починається банан. Я його привезла і посадила», — пригадує садівниця.

Загалом кожна поїздка до теплих країн супроводжується привезенням нових рослин. Для максимальної продуктивності й економії місця Тетяна щепила манго різними сортами на одне деревце, створюючи власний «деревосад». У своїй оранжереї вона використовує різні методи запилення: якщо немає природних комах, робить це вручну пензликом. «Манго запилюють мухи, але якщо мух нема, я виконую ту функцію, і плоди нормально зав'язуються», — запевняє вона.

Перші спроби вирощування тропічних рослин відбувались у квартирі, де росло кілька саджанців. Далі з'явилася маленька теплиця під цитрусові, але згодом місця стало замало і Тетяна разом із чолові-

ком облаштували масштабнішу оранжерею з продуманими системами: підігрів ґрунту, освітлення, вентиляція, рекуператори й автономне опалення. Чоловік підтримує дружину, дбає про технічне забезпечення оранжереї. «Тут насправді велика така структура, треба підігріти підлогу, щоби банани плодоносили. Ґрунт підігрівається, освітлення розраховане по люменам на метр квадратний, щоби рослина плодоносила, а плоди можна було споживати, а не просто милуватися зеленою масою», — пояснює власниця.

Автономність оранжереї забезпечують сонячні панелі, акумулятори, геотермальне опалення та газовий котел, а в екстремальних випадках — генератор. Завдяки цьому рослини виживають навіть під час тривалих вимикань електроенергії.

Для підтримки вологості в тропічній зоні Тетяна створила маленьке болітце з декоративними рибками кої. Вода допомагає рослинам отримувати необхідну вологу влітку, коли температура в оранжереї може досягати 60 градусів за Цельсієм у верхніх шарах. «Вологість для тропічних рослин має бути 80—85%. Банани навіть на листочках і стовбурі акумулюють воду», — розказує господиня.

У колекції Тетяни є понад тисячу рослин з різних країн. Тут і папая, джекфрут (плід одного дерева може досягати 30 кг), дуріан, мангостан, екзотичні види вишні «євгенія» з Бразилії. Кожна рослина має свої особливості догляду та смакові характеристики. «Мангостан другий рік дає по два листочки на рік, і я вже міркувала, пропала чи ні. Але він вижив. Є рідкісні види,

яких в Україні ще ніхто не пробував», — відмічає жінка.

Цитрусові займають окрему зону: мандарини, лимони, кумквати, декопони, грейпфрути. В одній оранжереї можуть рости шість сортів, щеплених на одне дерево, а плоди дозрівають у різні терміни. «Це як діти: ти доглядаєш, вони віддаються так само», — каже Тетяна.

У квітні торік вона отримала визнання за найбільшу колекцію тропічних і субтропічних рослин в Україні. Тоді представниця Національного реєстру рекордів України налічила 844 експонати, але колекція вже перевищує тисячу сортів з різних країн. «Вони були шоковані, що це реально можна вирощувати в Україні», — зазначає Тетяна Загородник.

Усі знання жінка здобувала здебільшого з інтернету, експериментуючи та пристосовуючи методи під власні умови. Вона щепить рослини, самостійно запилює плоди, регулює освітлення та вологість, випробовує нові сорти й постійно вчиться. «Зазвичай ми біжимо до інструкції тільки тоді, коли вже щось сталося. Скажімо, коли перелила. Коли береш інформацію з інтернету, її вже шліфуєш під свої умови. Бо в мене, наприклад, рослина не хоче пити стільки води чи приймати стільки добрива, як там пишуть. І я поступово пристосувалася до рослин, — роз'яснює садівниця. — Складніше було з тропічним фруктами, оскільки в нас їх не вирощують, відповідно

ї інформації в інтернеті нема. Черпати відомості доводилось із відкритих джерел з-за кордону. Якщо у В'єтнамі вирощують банани, я залазила туди на сайт того розплідника, дивилась, як там вони удобрюють, як доглядають. І так шукаєш із кожного сайту по нитці, по нитці, так само на форумах дивилася. Перелопатила дуже багато інформації. А потім почала розуміти, коли виснажений ґрунт, чого потребує та чи інша рослина».

Своїм досвідом ділиться з іншими: продає саджанці, веде сторінку в соціальній мережі, відповідає на запити охочих займатися екзотикою. «За мною стежить дуже багато людей, у яких очі палають, коли бачать плоди та зелень. У мене так само очі горять», — сміється вона.

Для Тетяни кожна рослина — як дитина. Її оранжерея — це не тільки гобі, а й справжнє мистецтво поєднання природи, науки і технологій, де тропічні рослини виживають у непростих умовах України завдяки знанням, терпінню та любові до кожної рослини. «Приходжу сюди, тут живу, працюю, відпочиваю. Хоч це тяжко — додому вже ледве заповзаєш, але тримаєшся. І, знаєте, іноді сама від себе радієш. То моя душа, я тим живу. Не віриться, що це можна досягнути — виростити, щоби для сім'ї, щоби посприяти й посмакувати», — оповідає господиня екзотичного саду. Найулюбленішого фрукта не називає. Каже, що вони всі для неї, наче діти.

■ Юрій Ляш

Назар Далецький (на фото), якого родина три роки вважала поле-

З полону повернувся захисник, якого вважали мертвим

можливості сповістити близьких, що живий. Тоді для родини жителя села Великий Дорошів на Львівщині час ніби зупинився. Після запеклих боїв захисник офіційно отримав статус полеглого, і більш ніж три роки близькі несли тягар страшної втрати, не маючи жодної надії на інший фінал. Проте реальність виявилася могутнішою за паперові звіти: весь цей час Назар перебував у ворожому полоні, де щодня боровся за життя.

І Куликівська громада сіпнулася від радісної звістки — воїн нарешті опинився на рідній зем-

лі. Історія Назара стала справжнім маніфестом надії для сотень інших українських родин. У селищній раді наголосили: цей випадок доводить, що вірити у диво обставини здаються фатальними.

Звільнення захисника стало знаковою подією для кожного земляка. Місцеві жителі та представники влади не стримували емоцій, дякуючи Назару за неймовірну витримку, а команді з обміну — за кожне врятоване життя. «Він вистояв там, де це здавалося неможливим. Це повернення

— результат надлюдської мужності воїна та незламної віри тих, хто продовжував чекати всупереч усьому», — зазначили односельці. Тепер попереду в Назара — складний шлях відновлення та реабілітації. Але найголовніше вже сталося: він удома.

Проте радісна звістка затьмарилася: тепер родина Назара Далецького має повернути виплати за «смерть» військовика — 15 млн грн. Експерти та юристи стали досліджувати, хто припустився помилки.

Однак Дмитро Лубінець, уповноважений Верховної Ради Украї-

ни, заявив, що родина отримала кошти законно, адже на момент виплати захисника вважали мертвим. А держава наразі не має чіткого механізму дій для таких ситуацій. «Саме тому цей випадок має стати основою для напрацювання справедливих і зрозумілих процедур — таких, що захищатимуть права воїнів та їхніх родин, а не створюватимуть додаткову травму», — наголосив він. Міністерство оборони України також підтвердило, що не має підстав і намірів вимагати від родини Далецьких повернення коштів.

■ ОЛЕКСАНДР КОСВІНЦЕВ

За роки повномасштабної війни Україна втратила велику частину молоді. «До повномасштабного вторгнення в Україні проживало близько 10 млн молодих людей, а нині — близько 7,6 млн. Це колосальні втрати», — заявила Тетяна Бережна, міністр культури України.

➤ Повернення залежить від обставин

Із 2022 року відбувається рекордне після Другої світової війни переміщення населення: за даними Організації Об'єднаних Націй, Україну покинуло близько 6,8 млн людей, іще майже 8 млн стали внутрішньо переміщеними особами.

Особливо небезпечним є відтік молоді, адже саме вона формує економічне, інноваційне та соціальне майбутнє. Утрата навіть невеликої частки молоді в довготривалій перспективі може призвести до жорсткого дефіциту кадрів, уповільнення відновлення після війни, зниження податкової бази та можливості підвищувати пенсії.

Ба більше, таке різке зменшення активної частини населення послаблює соціокультурну тканину суспільства: скорочується кількість молодих сімей, падає народжуваність, знижується інноваційна активність, що ускладнює модернізацію економіки.

Хоча багато молодих українців і надалі емоційно пов'язані зі своєю Батьківщиною, вони не формують для себе якихось планів повернення. Якщо 2024-го головною причиною залишатися за кордоном називали безпеку, то 2025 року на перше місце виходить якість життя і професійні можливості у Європейському Союзі.

Згідно з дослідженнями, 45 % молодих українців указали, що повернулися б, щоби бути з родиною, 46 % — через друзів і соціальні зв'язки, 38 % — через тугу за звичним життям.

Водночас інші великі дослідження вказують і на такі проблеми: значна частина українських біженців визнає, що їхнє повернення залежить не лише від поліпшен-

Українська молодь виїжджає за кордон

ня зовнішніх умов, а й від політичних реформ, безпеки та боротьби з корупцією. Опитування Науково-дослідного інституту економіки Німеччини засвідчило, що майже половина опитаних готова повернутися, якщо Україна відновить свої кордони, отримає гарантії безпеки, а також боротиметься з корупцією і поліпшить умови на ринку праці.

➤ Зароди справедливості

У соціологічних опитуваннях поняття справедливості згадують побіжно або зовсім не згадують, проте для багатьох українців за кордоном воно лежить в основі їхніх оцінок країни як місця для життя. Українські біженці, перебуваючи майже чотири роки під тимчасовим захистом у Німеччині, виїхали не через страх, відсутність квартири чи роботи. Вони виїхали, бо не відчували моральної основи для своєї жертвості.

Несправедливість в Україні проявлялася в конкретних ситуаціях: нерівне застосування мобілізаційних правил, коли одних хапають на вулицях, а інші знаходять способи уникнути служби. Діти «еліти» і чиновників залишаються поза зоною бойових дій. Корупція в розподілі екіпірування, виплат і пільг.

Страх можна пережити і трансформувати в обов'язок. Але відчуття несправедливості стає раціональним

стоп-сигналом. Цей аргумент не виник раптово з початком війни — він накопичувався роками: слабкі владні інститути, звичка виживати в біді самостійно, досвід, коли держава виявляється джерелом ризику, а не захисником. Війна лише оголила і прискорила те, що вже існувало.

Для тих, хто залишився, питання справедливості часто відсувається на другий план, на першому — виживання країни і близьких. Звідси конфлікт сприйняття: одні вважають, що «зараз не до справедливості», інші стверджують, що «без неї жертвості утрачає сенс». Саме тому проблема справедливості стає місцем розламу: перетворює ризик на необґрунтований, обов'язок — на нав'язаний, а війну — із «нашої» на «чужу».

Та справедливість означає не лише відсутність корупції, а й рівний доступ до правосуддя, соціальної допомоги. А в Україні справи із цим далеко не найкращі. Судитися з державою, банками або підприємствами-монополістами пересічній людині без адвоката буває вкрай складно, а найняти кваліфікованого адвоката зарплата або пенсія не дозволяє. До таких життєвих труднощів в Україні звикли, кожен пристосовується до них, як може.

Якщо матеріальні стимули й безпеку можна виміряти конкретними параметрами, то справедливість частіше виявляється у сприйнятті

людей. Коли вони вважають, що закони працюють для всіх однаково, що в них є реальний шанс отримати належні виплати, компенсації або соціальну допомогу без нескінченних бюрократичних перешкод, вони почувуються учасниками суспільства, а не його жертвами. І навпаки.

В умовах війни питання справедливості стає вкрай гострим. Коли напівзлиденне населення по крихтах збирає кошти на дрони, тепловізори й машини для бойових підрозділів, чиновники на високих посадах, представники силових структур і наближені до влади бізнесмени демонстративно скупують елітну нерухомість, наддорогі автівки та предмети розкоші, це вже не просто моральний дисонанс. Це варварство, демонстративна зневага до власної країни і тих, хто платить за її виживання своїм життям.

➤ Не все ще втрачено

В умовах війни таку поведінку суспільство сприймає як форму зради: коли одні віддають останнє, а інші безкарно споживають надлишкове. Особливо руйнівним це стає тоді, коли джерелом таких витрат виявляються бюджетні кошти або доходи чиновників, які формально живуть на державну зарплату. У цьому випадку йдеться не тільки про корупцію, а й про прямий підірив до-

віри, без якої неможливе ні повернення молоді, чи інших емігрантів, ні швидке відновлення країни.

Усе це формує в країні атмосферу глибокої, майже середньовічної несправедливості. Громадян ніби поволи привчають миритися з порушеннями й терпіти «заради вищої мети», відкладаючи розмову про зловживання влади на потім. Однак саме в такі моменти держава ризикує втратити свій базовий моральний капітал — довіру громадян. Коли суспільство бачить, що тягар війни розподіляється нерівномірно, а відповідальність вибірково, віра у спільну справу розмивається. І відновити її після війни буде набагато складніше, ніж відновити зруйновані мости й будинки.

Тому повернення мігрантів, і особливо молодих, стає не стільки функцією економічних стимулів, скільки індикатором того, чи здатна держава забезпечити справедливі умови для життя після війни. Саме молодь найчутливіша до несправедливості: вона мобільна, має досвід життя в інших країнах, швидше порівнює правила гри і менше готова миритися з подвійними стандартами. Молоді люди стоять на початку своєї життєвої траєкторії — вибору професії, країни, громадянської ідентичності. Якщо в цей момент держава не пропонує зрозумілих і чесних правил, молодь просто будуватиме майбутнє в іншому місці.

Але не все, на щастя, втрачено. Війна виявила слабкі місця держави, але й дала шанс переглянути відносини між нею та громадянами. Якщо вдасться забезпечити поєднання безпеки, економічних можливостей і справедливих інститутів, набагато більше молодих українців будуть готові повернутися в рідну країну й рости разом із нею.

І тут неминуче постає запитання: чи здатна влада України в тому вигляді, у якому вона зараз існує, створити умови, у яких триумфували б закон, справедливість і рівні правила для всіх? Це питання стосується не тільки юридичних гарантій, а й глибокої довіри громадян до своєї держави — того самого

морального договору, який є фундаментом для добровільного повернення тих, хто виїхав.

➤ Аморальність неприйнятна

Останніми роками Україна протистоїть не лише зовнішнім, а й внутрішнім викликам, що пов'язані з корупцією та впливом близьких до влади людей на ключові державні процеси. Сам факт того, що бізнесмен, тісно пов'язаний із Володимиром Зеленським, опинився в центрі великого корупційного скандалу, підриває довіру передусім до інституту президентства та до інших державних інституцій і викликає запитання: чиїм інтересам він відданий — держави чи своїх сумнівних друзів?

Питання далеко не риторичне. Нещодавно Володимир Александрович заявив, що ще обмірковує, чи піде на другий термін, і що його рішення залежатиме від результату війни. Але такий орієнтир видається хибним. Досягнення перемоги над агресором — це справа всієї країни, армії, народу, волонтерів і міжнародної підтримки. Вона буде досягнута не завдяки особистим зусиллям окремої людини, а всупереч обставинам і невимушеним помилкам керівництва, у т. ч. питанням, пов'язаним із корупцією і непотизмом.

У цьому контексті стає принциповим запитання: чи має президент моральне право після всіх розкритих корупційних схем, пов'язаних з його оточенням, висуватися на другий термін? Тим більше, що на початку своєї каденції гучно обіцяв обмежитися лише одним терміном.

Запитання поставлене жорстко і прямолінійно. Але моральне право очолювати державу — це не декларація чи рейтинг, а реальні дії, які демонструють здатність служити інтересам усіх громадян і забезпечувати рівні правила для кожного. Без цього будь-які спроби зберегти владу ризикують підірвати саму основу довіри і справедливості, без чого не тільки повернення мігрантів може стати нездійсненним завданням, а й утримання багатьох, хто поки що залишився в Україні.

■ Оріся Шиян

Караїми належать до корінних народів України, але їхня історія, культура і традиції досі маловідомі. Навіть самі представники цієї нації сперечались, від кого вони походять — євреїв чи хозарів, адже вони тюркомовні, але читають Тору. Із Криму переселилися на Захід України, зокрема, у Галич, Кукезів на Львівщині та Луцьк.

Караїми виокремились окремою гілкою юдаїзму ще між VIII і X ст. у Вавилонії. Караїзм формувався як рух, опозиційний до талмудичного юдаїзму. Їхня синагога називалася кенасою. Досі така архітектура збереглася в Києві, Харкові, Мелітополі та Криму.

У XIX ст. на території Східної Європи існувало кілька караїмських громад, одна з найбільших — у Литві. Уважається, що всі караїми Східної Європи прийшли з Криму й розселилися переважно між XIII і XV ст. На запитання, коли вони там оселилися, завжди відповідали — «давно» або «за генуезців». Їхнім головним центром на півострові було печерне гірське місто Чуфут-Кале під Бахчисарєм. Там був цвинтар, Йосафатова долина, — як пам'ять про найбільший і найголовніший єврейський цвинтар біля Єрусалима. Це було священне для них місце. Чуфут-Кале також уважалося ще й центром караїмського друкування. Там відкрили першу в Криму друкарню, де друкували богослужбові книги єврейським квадратним шрифтом.

У часи Кримського ханства караїми сконцентровано жили в кількох місцевостях у Кримських горах. Але в 1920—1930 рр. потрохо розселилися з гірських місць. Багато караїмів

Караїми Галича, 1933 р.

Караїмська громада Мелітополя «Джамаат»

Сліди караїмів на Заході України

Кенаса у Києві

Луцька кенаса, 1930-ті рр.

Кенаса в Галичі, 1926 р.

Йосафатова долина в Чуфут-Кале

Караїмський цвинтар у Залукві

жило в Мангупі. Менша громада — у Кафі (Феодосії).

За переказами, на Галичину караїми переселилися у XIII ст. Галицькому митрополиту про це повідомив караїмський рабин Леонівич. Він зробив для нього переклад виписки зі старого молитовника. 1246 року відбулася зустріч Батия із князем Данилом Романовичем, у результаті якої караїмські родини за угодою переїжджають із Криму в Галич і там оселяються. Після татарського завоювання Данило активно запрошував нових переселенців. Галицькі караїми, як і кукезівські, займалися землеробством або були візниками.

У Східній Європі караїмські громади традиційно послуговувалися тюркською мовою, але різними діалектами. Якщо в Криму їхня мова була ближчою до кримськотатарської, то на Волині, у Галичі, Литві караїми розмовляли діалектами, ближчими до дуже давніх тюркських говірок. Але вони підтримували контакт і одружувалися між собою. Підставами для спілкування різних географічно віддалених громад караїмів Східної Європи було шлюбне законодавство. Воно в караїмів набагато строгіше, ніж у талмудистів, і засуджувало шлюби між родичами. Тому доводилося мандрувати в інші громади.

Щодо їхнього походження також виникали дискусії. Деякі вчені спільноти вважали, що караїми походять від євреїв, інші — від тюрків чи хозар. Великим опонентом рабиністичного єврейства був Авраам Фіркович, активний полеміст, науковець і видавець. Він збирав караїмські старожитності і писав історію свого народу. Але згодом його запідозрили в підробці дат у рукописах і на старих надгробках.

Згодом розвивалися ідеї про походження караїмів саме від тюрків, хозар. Такої версії тримався Серая Шапшал, духовний наставник караїмів (гахам), який був тюркологом-орієнталістом. Він стверджував,

що караїми перейняли тюркську мову в ранньому середньовіччі, караїмські слова, фрази та лексичні конструкції характерні для половецької, або кипчацької, мови. Д-р Шапшал запевняв у спільному походженні всіх діалектів караїмської мови Східної Європи із Криму.

Згодом його розкрикував єврейський історик Маер Балабан. Він особисто досліджував, як розселилися караїмські громади, і дійшов висновку, що кукезівська громада — це караїми Львова, яких через релігійні конфлікти витіснили євреї-равиністи. Але коли д-ра Балабана, запеклого скептика щодо будь-яких тюркських теорій у ка-

раїмському походженні, запросили як експерта нацисти, яким треба було з'ясувати, що ж то за нація, він заявив, що це тюрки. Відтак тюркська теорія допомогла багатьом караїмам урятуватися в часи окупації. Автім, усім урятуватися не вдалося, тому що німецькі воєначальники часто самі приймали рішення безпосередньо на місцях.

Наприкінці XIX ст., відколи караїмів вивели з-під обмежень, які накладали на євреїв, серед караїмської молоді популярними заняттями стали не лише комерція та наука, але й військова служба. Однак унаслідок російського державного перевороту 1917 року та війни освічена верхівка країни була знищена, зокрема й офіцери. Це дуже вплинуло й на чисельність караїмів. Зі всіх великих міст Російської імперії вони практично зникли, частина емігрувала. Тоді залишилися громади в Галичі та Луцьку. Олександр Мардкович, представник останньої караїмської громади Кукезова, започатковував у Луцьку, де проживала невелика община, перший часопис тюркською мовою.

Як і всі корінні народи Криму, караїми пережили депортацію. Їм заборонили носити національний одяг. У XX ст. на всю Східну Європу караїмів налічували до 2 тис. осіб. Це була не просто мікронація, а вимираюча мікронація, якою вона є до сьогодні. Кількість караїмів, які нині проживають в Україні, у т. ч. в Криму, становить 1—2 тис. осіб, але це з урахуванням змішаних сімей.

Із їхніх пам'яток Галичі зберігся караїмський квартал XIX—XX ст. Кенасу підірвали в 1980-х рр., а вівтарну частину з неї перевезли до Феодосії. Культурні речі зберігають у Музеї караїмської історії та культури, що працює в Галичі.

■ Андрій Підкуймуха

Кабінет Міністрів України вилучив із Державного реєстру нерухомих пам'яток України місце, де відбувалася Переяславська рада. Рішення уряду було ініційоване Міністерством культури на виконання

Місце Переяславської ради позбавили статусу пам'ятки

Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів».

Місце, де відбувалася Переяславська рада, є втіленням ідеї використання монументальної пропаганди в

обґрунтуванні міту про «возз'єднання» України з Росією 1654-го. Цей міт походить із російської дореволюційної історіографії та був пізніше переосмислений і закріплений радянською історіографією. Радянська пропаганда намагалася знівельювати

пам'ять про українські державницькі традиції — як часів Національно-визвольної війни 1648—1657 рр., так і часів Української революції 1917—1921 рр., затаврувавши державницькі поривання народу України як «буржуазно-націоналістич-

ні», а згодом, з огляду на зовнішньополітичну кон'юнктуру, — як «фашистські».

У сучасних умовах великої війни в Україні Кремль активно використовує цей міт для обґрунтування «законности» путінських територіальних претен-

зій. Він є складовою інформаційно-пропагандистської кампанії Москви з метою формування в громадян України та світової спільноти викривлених уявлень про нібито «історичну бездержавність» українського народу як «уламка розділеного російського народу».

■ ПAVЛО ЛОПАТА

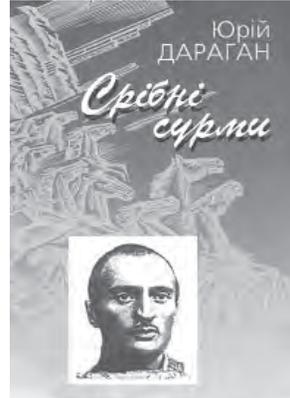
До плеяди мистецько-поетичного покоління, яке виростало, формувалося на початку ХХ ст. і творило нове гроно людей морально сильних, належав і Юрій Дараган. За час радянської влади в Україні його ім'я не доводилося зустрічатись ніде. Так вимагала тодішня система з московськими директивами.

Дарагана замовчували не лише як фронтовика й січовика-старшину кам'янецької школи, але і як Поета з великої літери. Увесь його значний доробок потрапив до однієї збірки поезій «Сагайдак». Ця невелика книжечка, видана майже сто років тому в чеській Празі, збереглася, захистилася передусім від забуття. Згадка про неї з'явилася в діаспорі 1969-го та 1971 року.

Нелегке життя Юрієві Дарагану подарувала Херсонщина, де він народився 16 березня 1894-го в Єлисаветграді. Батько був інженером-українцем, а мати — грузинкою. Коли почалася війна, його забрали на фронт просто з лави реального училища. У російському війську дослужився на підпоручника. З утворенням Армії Української Народної Республіки Дараган добровільно вступив до її лав і став командиром кулеметної роти в Житомирській сотні. З падінням молодого української держави й розгромом Українського січового

Модернізатор давнього минулого України

стрілецтва, став інтернованим у польських таборах військовополонених (Шипйорно, Ланцут, Вадовиці, Каліш). У стінах таборів «пілсудчики» морили голодом беззахисних українських полонених, які вмирили від тифу й туберкульозу. Захворів і 28-річний Юрій Дараган. В останньому із таборів поринув у літературну творчість, про що свідчать поетичні твори, створені в Каліші 1922 року.

Зміцнівши тілом і духом, Юрій потрапив до Чехо-Словаччини, де опинився серед численної української еміграції, а 1923-го вступив до Українського вільного педагогічного інституту ім. Драгоманова в Празі, щоб здобути систематичну освіту, яку не встиг осягнути раніше. Та фортуна й тут не забезпечила кращого життя. Розуміючи, що туберкульоз скорочує його існування, по-

спішав наздоганяти те прекрасне українське слово, яке мріяв класити на клаптики паперу. Багато читав, щоб мати неабиякий запас слів для складання віршів. А складав їх до купи, що лягли прекрасними рядками на різні аркуші в переїздах на потягах з Праги в Подєбради і поверненнях до столиці Чехії. В обох містах став доволі помітним, намагався влаштувати там літературні вечори та зустрічі літераторів.

Високий, худорлявий, стрункий, він прагнув показати світові свій талант поета. Старанно складав усі написані вірші, які наповнював духом старокиївської княжої Русі-України та Козаччини, щоб широко коло людей змогло з ними невдовзі ознайомитися. Догорючи від сухот, поет спромігся 1925 року видати збірку поезій «Сагайдак», незадовго до своєї

смерти, що настала 17 березня 1926-го. До цієї книжки Дарагана потрапили вірші, надруковані на сторінках часопису «Веселка», літературно-мистецького місячника, що виходив за редакцією Євгена Маланюка й Дарагана в Каліші 1922—1923 рр. За обсягом невелика, але за значенням велика тим, що в ній криються певні символічно-модерністські засади автора, про які в Україні мовилося більш ніж обережно. Слово «модернізм» в інтерпретації «Словника української мови» (Київ: Наукова думка, 1970—1980) указане як «занепадницька течія в буржуазному мистецтві й літературі та один із найреакційніших напрямів у сучасній релігійно-ідеалістичній філософії, що проповідує оновлення католицьких догм у дусі нових вигадок буржуазної філософії імперіалізму».

Та невеличка збірка віршів Дарагана своїм змістом міцно відродила дух половецьких степів, походи Ігоря і Святослава, рабнью Малушу, часи князювання Великого Володимира в городі Києві, праджерела історичного минулого України та козацьке Запорозжя. Його цикли «Луна мившини», «Дике поле», «Срібні сурми» й інші вірші, присвячені минулому України, що повернулася до нього у спогадах і безнастанній тузі, яку так палко виношував у своєму серці.

Дарагана цікавила українська історична доба тому, що був свідомий: червоний Кремль забороняв відкрито згадувати історичну спадщину українського народу. Тож марно спробувати возвеличувати своїми словами й голосом Батьківщину, щоб змогли почути його побратими в Україні в пореволюційні роки. Староруська традиція в книжці поета за кордоном стала відлунням у творчості Олени Теліги й Оксани Лятуринської. Остання перед ніким не приховувала любов до «Сагайдака». Юрій Дараган став для Лятуринської дороговказом. Тому свою збірку віршів «Княжа емаль» (Нью-Йорк-Торонто, 1955) присвятила саме світлій пам'яті поета.

Юрій Дараган відновив глибину змісту «Слова о полку Ігоревім». Ця поема невідомого автора, у якій чітко виступає заклик руських князів до єднання в боротьбі проти монгольської навали, дала йому почин

коліоритно висвітлити праджерела української долі своїми словами, що наповнили «Сагайдак». Автор збірки звертався і до погансько-язичницької тематики. Поет послідовно творив цікаві образи: княжича зіставляв з місяцем, «що вийшов на стежину»; «вечір, що на очі насунув митру» тощо.

Перебуваючи в таборах для полонених, Юрій Дараган спочатку послуговувався російською мовою, й опісля, оволодівши українською, жив на еміграції серед української громади. Завжди мав Україною і Грузією. Кавказ являвся йому перед очима казковим: «Де зазирають скелі в прірву, Де, як поема, барвний світ, Над сном маленької оселі, мов стрічка, синій оксамит...» Якби не сухоти, кавказька тема напевно була б у нього багатшою. Та дійти туди не було сил. Лікувався в санаторіях, але відповідних ліків тоді проти цієї недуги бракувало.

Помер у м. Плешове, тіло перевезли до Праги й поховали на Ольшанському кладовищі. За місце на престижному столичному цвинтарі треба було платити, а не було кому, тому могила не збереглася. Український степовик із кавказьким профілем орла багатьом людям запам'ятався на довгі роки й продовжував існувати серед українців усього світу. Його поезія стала невмирущою, та почала вивчатися напам'ять аж на початку 1990-х рр., але все ж на Батьківщині.

■ СОФІЯ ЛАЗУРКЕВИЧ

Маркіян Шашкевич помер на 32-му році життя, але встиг зробити чимало. Він виголошував проповіді українською мовою, був лідером «Руської трійці» та натхненни-

Священник, який повернув Галичині мову

ком альманаху «Русалка Дністрова». Значення Шашкевича для Галичини співмірне зі значенням Тараса Шевченка для цілої України.

Він народився 6 листопада 1811-го на Золочівщині в сім'ї священника. Навчався у школах, а також гімназій німецькою та латинською мовами. 1829 року Маркіян уступив до Львівської духовної семінарії, звідки його відчислили за «порушення дисципліни». Це стало справжнім ударом для батька хлопця, який фактично відкрісав від сина. Маркіян тоді знайшов притулок у маминого брата За-

хара Авдиківського та присвятив чимало часу самоосвіті.

Згодом повернувся на навчання в духовній семінарії та заснував гурток прихильників руської мови, учасники якого зобов'язались спілкуватись українською в той час, коли в семінарії лунала переважно польська та німецька. Потоваришував з Іваном Вагилевичем та Яковом Головацьким, яких однолітки глузливо називали «Руська трійця». Саме цю назву потім використають для свого літературного об'єднання.

25-річний Маркіян Шашкевич із двома

іншими священниками (Юліаном Величковським та Миколою Устияновичем) 1836-го виголосили перші промови українською у трьох львівських церквах, що вважалося неабияким викликом у ті часи. Шашкевич зробив це в соборі Святого Юра.

Наступного року у Будапешті силами членів гуртка «Руська трійця» надрукували перший альманах живою українською мовою «Русалка Дністрова». Він одразу потрапив під заборону, а майже весь наклад конфіскували, до Львова потрапило лише 100 примірників із тисячі.

Альманаху передувала рукописна поетична збірка «Син Руси», укладена за участю Маркіяна Шашкевича, яка також не побачила світ.

Автори «Русалки Дністрової» вперше використали «фонетичне письмо» за принципом, який самі пояснили в передмові до альманаху: «пиши, як чуєш, читай, як бачиш». Завдяки Шашкевичу також вийшла перша читанка для дітей українською мовою та брошура «Азбука і Abecadlo», де він доводив, що українці не мають переймати латинську абетку.

Маркіяна Шашкевича називали «будителем Галичини», «народним

пророком» і «першим русином, який проймав ідеєю національності». Митрополит Андрей Шептицький уважав Шашкевича «великим апостолом», «велетнем, що сам ішов уперед і провадив уперед весь нарід».

Та він прожив усього 31 рік. Помер 7 червня 1843-го від туберкульозу, останні роки провів у злиднях, а через хворобу втратив зір. Його поховали в селі Новосілки. Визнання прийшло уже після смерті. Через 50 років створили комітет, який займався його перепохованням на Личаківському кладовищі у Львові. На церемонію приїхало близько 10 тис. людей.

Прокуратура подала до суду на УПЦ МП

■ Зоряна Яремишин

На Тернопільщині правоохоронці подали до суду, аби повернути в державну власність пам'ятку архітектури національного значення — Покровську церкву в с. Старий Почаїв. Її незаконно передали в приватну власність Української православної церкви (УПЦ) Московського патріархату (МП). Господарський суд відкрив провадження в цій справі.

Покровська церква була збудована 1643-го. Поруч із нею є дзвіниця, яку датують серединою XVIII ст. Комплекс споруд побудований з дерева на кам'яному фундаменті, зведений без жодного залізного цвяха. Це витвір майстрів волинської школи. Покровська церква є пам'яткою архітектури національного значення.

Вона унікальна ще тим, що усередині збереглися фрагменти старосвітського

розпису іконостаса. Кілька ікон написані в бароковому стилі. На північній стіні храму є зображення євангельської притчі про багача і Лазаря. Цей стінопис — репліка одної з популярних біблійних гравюр-ілюстрацій німецького художника Юліуса фон Каролсфельда (1850-ті рр.).

Під час розслідування правоохоронці встановили, що 2018 року державний реєстратор однієї зі селищних рад Кременецького району незаконно вніс зміни до реєстру щодо цього храму. Внаслідок цих дій релігійна організація Тернопільської єпархії УПЦ МП отримала право приватної власності на комплекс будівель і храм, який за законом має належати державі. Відтак прокурор подав позов до Господарського суду, яким вимагає скасувати неправомірне рішення реєстратора та забезпечити державі можливість вільно розпоряджатися своїм майном.

Церква з містичною історією про фортеп'ян

■ Ірина Коваленко

У с. Карові Шептицького району понад сто років тому трапилася містична історія, свідком якої був особисто митрополит Андрей Шептицький. Про неї він розповів у листі до матері, який назвав «Чорний фортеп'ян».

8 квітня 1912-го в Карові ховали священика Віктора Матюка, який чверть століття був сільським парохом. На похорон приїхало 30 священників зі сусідніх деканатів. Свою велику повагу до о. Віктора

проявив митрополит Андрей, який проводив чин похорону. Під час парастасу в церкві Святої великомучениці Параскеви П'ятниці й відбулася ця містична подія.

Віктор Матюк, крім священства, був композитором. Митрополит згадав, що за два тижні до своєї смерті панотець відвідав його і розказав, що написав нову композицію на слова молитви «Під Твою милість». Передчуваючи свою смерть, священник шкодував про те, що не встиг докінчити свій «Марш фюнебр».

«А я так дуже хотів, щоб мене похоронили

під звуки цього «Жалібного маршу», щоб саме під ці звуки моя душа полетіла до Бога. Після кожної частини композиції цього маршу, що я її перегравав на моїм чорнім фортеп'яні, я просив Бога, щоб wraz зі мною «Марш фюнебр» дійшов до Нью-Йорка», — поділився при зустрічі з князем Церкви о. Матюк.

На його похороні в карівській церкві Св. великомучениці Параскеви присутні раптом почули нез'ясовані звуки. «Нагло звідкілясь у спів священнического хору вмішалися якісь звуки, зовсім відмінні від спі-

ву. З уваги на натовп у церкві, вікна й двері були відкриті, й не лише приявні в церкві миряни, але теж і священники перереглянулися між собою, дехто перестав співати, інші звернулися до вікон, бо звідтам доходили звуки, спершу тихі, неясні, якісь начебто стримувані, приглушені. Священники перестали співати, й серед цієї на кілька мить тиші, яка вчинилася, ми всі виразно почули фортеп'янові акорди: це грав чорний фортеп'ян!» — описував цю дивовижну ситуацію митрополит у своєму листі до матері. І це були звуки авторського «Жалібного маршу» о. Матюка.

Серед присутніх почалася паніка, усі чекали пояснення цього дива від митрополита. «Усім їм я відповів словами нашої молитви: «Великий еси, Господи, й чудні діла Твої!» У церкві востаннє прозвучав прощальний твір її настоятеля. Віктор Матюк був учнем композитора Михайла Вербицького, завдяки йому зберігся архів його вчителя, зокрема авторський текст гімну «Ще не вмерла».

Попа, який зливав позиції ЗСУ, звільнили з-під варт

■ Ірина Коляда

Суд змінив заповіжний захід митрополитові УПЦ МП Арсенію, якого підозрюють у поширенні інформації та виправданні російської агресії, із тримання під вартою на цілодобовий домашній арешт. Так вирішили на підготовчому засіданні Чечелівського районного суду Дніпра у справі намісника Святогірської лаври.

Суд розглядав клопотання сторони захисту щодо зміни за-

повіжного заходу на не пов'язаний з утриманням під вартою. Також адвокати подали клопотання щодо повернення обвинувального акта. Вислухавши сторони захисту й обвинувачення, суддя Тетяна Безрук ухвалила замінити заповіжний захід на цілодобовий домашній арешт до 25 квітня ц. р. без застосування електронного засобу контролю.

Митрополита звільнили з-під арешту в залі суду. У клопотанні щодо повернення обвинувального акта суд адвокатам відмовив. Рішення оскарженню не підлягає.

Папа закликав не використовувати ШІ для проповідей

■ Лана Світ

Лев XIV закликав священників не використовувати штучний інтелект (ШІ) під час підготовки текстів для

проповідей. Зокрема, він вимагає від священників утриматися від спокуси. На його думку, ШІ та інтернет потрібно використовувати обережно. «Як і всі м'язи в тілі, якщо ми їх не використовуємо, якщо ми

ними не рухаємо, вони вмирають. Мозок потрібно використовувати, тому наш інтелект також потрібно трохи тренувати, щоб не втратити цю здатність», — заявив понтифік. Крім того, він наголосив, що

попри можливості ШІ він ніколи не замінить справжнього священника. «Вимовляти справжню проповідь — це ділитися вірою, а штучний інтелект ніколи не зможе ділитися вірою», — зазначив папа.

■ Юстина Зарваниця

У бразильському місті Прудентополіс відбулося вшанування Героїв України, приурочені до четвертої річниці повномасштабного вторгнення Росії на українській території. Заходи розпочалися в храмі Святого священномученика Йосафата, де Святослав (Шевчук), глава Української греко-католицької церкви (УГКЦ), разом із єпископами Постійного синоду звершив Архиєрейську Божественну літургію.

Після богослужіння духовенство та численні вірні пройшли молитовним ходом вулицями міста, демонструючи солідарність із Батьківщиною, що воює. Звер-

У Бразилії вшанували Героїв України

таючись до громади, Блаженніший закликав пам'ятати про ціну свободи та молитися за тих, хто тримає оборону сьогодні. «Вшануймо всіх тих героїв, синів і доньок нашої землі, які віддали своє життя за нашу незалежність,

нашу гідність і свободу. Помолімося за всіх тих героїв, які сьогодні на фронті», — закликав він.

Молитовна процесія вирушила до пам'ятника Тарасові Шевченку, який є знаковим місцем для української громади Прудентополіса. Біля

монумента Кобзареві глава УГКЦ очолив молитву за упокій полеглих воїнів і мирних жителів, які стали жертвами російської агресії. Завершився захід покладанням квітів і спільним виконанням Державного Гімну України.

■ ОРИСЯ ШИЯН

У Надвірній Івано-Франківської області виставили на продаж частину «будинку з химерами». Ця кам'яниця на вул. Міцкевича популярна серед туристів і містян завдяки своєму декору. Фасад двоповерхової вілли оздоблений маскаронами, совами, шишками, а доля її власника не менш яскрава.

Сецесійний будинок збудували 1910 року. Перед головним входом є арка, зверху якої розміщений маскарон у вигляді коронової маски з іклами та демонічними рисами обличчя. Такі оздобли фасадів виконували функцію оберега дому. Ще одним символічним захисником між вікнами центрального фасаду є кольоровий маскарон лісового божества з короною на голові, прикрашеною кедровими гілками з шишками. Саме через ці містичні «лики» вілла отримала місцеву назву «будинку з химерами».

Функцію оберега має також скульптурне зображення сов, яке повторюється в кількох місцях. Орнаментом, схожим на ажурне мереживо, що імітує стебла, гілки, листя та шишки кедр, оздоблені балкони і капітелі. Ковані

Вілла у Надвірній

Демонічна маска з іклами

Будинок зі совами та химерами

Микола Николайчук

деталі балкона виконані у формі стилізованої комахи з розпростертими крилами. Над вікном другого поверху розміщений геральдичний орнаментований картуш з іспанським гербовим щитом.

Власником цього будинку був Микола Ни-

Кедрові гілочки і шишки

колайчук. Він закінчив Коломийську гімназію і Львівський університет, став доктором права. У Першій світовій воював у кавалерії австрійської армії поручиком, а з листопада 1918 року — в Українській галицькій армії (УГА). У січні 1919-го начальна коман-

Маскарон лісового божества у короні

да УГА призначила його обозним референтом для фронтових частин.

По війні Микола Николайчук працював в адвокатській канцелярії у Львові. А з 1924 року розпочав власну юридичну практику в Надвірній. Активності адвоката вистачало не

лише для роботи, він працював і в громадському та політичному секторі: заснував футбольний клуб «Бескид», читальню та керував її хором, розвивав українські організації «Луг», «Пласт», «Рідна школа», був головою «Просвіти». В 1927—1935 рр. очо-

лював місцевий осередок Українського національно-демократичного об'єднання, від якого обирався депутатом до Польського сейму.

За патріотичну діяльність та участь в Українській військовій організації його переслідувала польська влада. Але коли 1939-го Галичину окупували радянці, Николайчука відразу ж заарештував НКВС, він потрапив у розстрільні списки.

Навесні 1940 року Микола Николайчука перевели в розпорядження Управління НКВС УССР по Київській області. Його розстріляли, імовірно, у квітні чи травні 1940-го у спецкорпусі Лук'янівської тюрми. У Київському катинському списку був позначений номером 2078.

Його будинок конфіскували, а дружину Галину, доньку Аріадну та сина Олега на сім років депортували до Казахстану. 1950-го доньку знову заарештували та вислали на десять років у табори. Після повернення вона прийняла монаший постриг і взяла собі ім'я Василя. Син Олег воював в Українській повстанській армії, загинув у бою з НКВС під Галичем. Їхню віллу розквартирували й поділили на кілька сімей. Тепер продають другий поверх.

Палац у Пустомитах

Наварійський костел

Церква Симеона Стовпника

■ ОРИСЯ ШИЯН

Палац, озеро з байдарками та давні храми

Менше ніж пів години від Львова автотроєю — і вже біля води, палацу з парком і старовинних храмів. Пустомитівська громада є ідеальним напрямком для короткої мандрівки вихідного дня. Там можна прогулятися біля озера, оглянути колишню панську резиденцію та давню сакральну архітектуру.

Близькість до обласного центру робить Пустомитівщину зручною для спонтанної поїз-

ки, а різноманіття локацій дозволяє скласти маршрут на будь-який смак — від ледачого пікніка до активних краєзнавчих екскурсій.

Найпопулярнішим туристичним місцем громади є озеро Наварія, або Щирецьке водосховище, площею 115 га. Створене у 1950-х рр. як технічна водойма, воно стало справжнім рекреаційним осередком. Там відпочивають на березі, плавають на човнах, тренуються веслувальники та влашто-

вують сімейні пікніки з краєвидом на воду.

Довкола озера працюють туристично-відпочинкові комплекси та зелені садиби, які дозволяють залишитися на довгий час і поєднати активний відпочинок із комфортом.

У місті Пустомити зберігся класицистичний палац XVIII—XIX ст. із левами на вході. Це колишня панська резиденція, призначення якої змінювалося впродовж століть. У міжвоєнний період там працював

санаторій, адже місцеві мінеральні води були відомі своїми лікувальними властивостями ще з XIX ст. Сірководневе джерело сприяло розвитку курортної традиції цієї місцевості. Тепер у палаці працюють посадовці міської ради.

Його оточує історичний парк XIX ст., він є пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення. Це гарне місце для спокійної прогулянки, де відчувається атмосфера давнього шляхетського маєтку.

Тим, хто милується в історії, варто звернути увагу на сакральні споруди громади. Найвеличнішим із них є бароковий костел Внебовзяття Пресвятої Діви Марії XVIII ст. у с. Наварії. Його бudoвав відомий архітектор Бернгард Меретин, оздоблювали не менш знані скульптори — Антон Осінський і Матвій Полейовський, розписував Станіслав Строїнський. Нині храм аварійний, та досі вражає своєю архітектурною величчю.

У Пустомитах варто відвідати дерев'яну церкву Симеона Стовпника XVIII ст., пам'ятку національного значення. У радянський час, коли церква не функціонувала, на її горищі знайшли оригінал Апостола Івана Федоровича, надрукований у Львові 1574-го. Тепер його зберігають у львівському Музеї стародруків. А в Семенівці можна побачити одразу два храми: дерев'яну церкву Святого архистратига Михаїла XVIII ст. та костел Святого Мартина, збудований 1721 року за сприяння родини Потоцьких.

КОРОТКО

Сани

Данило Марціновський і Богдан Бабура здобули срібну медаль у двомісних санях на Кубку націй у швейцарському місті Санкт-Моріц-Челеріна. Вони показали час 54,801 секунди, ставши другими на змаганнях. Ще один українець, Антон Дукач, який виступав в одномісних санях, фінішував четвертим.

Біатлон

Вікторія Хвостенко виборола медаль на юніорському ЧС у німецькому Арбері. Вона отримала бронзу в індивідуальній гонитві на 10 км, пройшовши дистанцію з однією помилкою на другому вогневому рубежі. Відтак посіла третє місце, поступившись норвежці Ганні Вольстад і словачці Міхаелі Страковій, яка й стала чемпіонкою.

Демарш

Нідерланди відмовилися приймати ЧЄ з паравлання, оскільки Міжнародний паралімпійський комітет вимагає дозволити росіянам і білорусам виступати під власними прапорами. Арнуд Стрійбіс, керівник Федерації плавання Нідерландів, проконсультувався з міністерствами в Гаазі, і після цього організація вирішила, що виконати цю умову не може. ЧЄ є частиною кваліфікаційного процесу на Паралімпійські ігри-2028. Тепер місце і дата проведення змагань залишаються невизначеними.

Футбол

Мехді Тадж, президент Федерації футболу Ірану, заявив, що не знає, чи зможе національна збірна грати матчі ЧС у Сполучених Штатах після атаки на його країну з боку США й Ізраїлю. «Безумовно те, що після цього нападу ми не можемо очікувати, що з надією дивитимемося на чемпіонат», — наголосив він. Іран потрапив до групи G й мав би грати в Інглвуді (штат Каліфорнія) проти Нової Зеландії 15 червня та Бельгії 21 червня. В останньому турі групового етапу іранці мали б грати проти Єгипту в Сетлі 26 червня.

Золото чемпіонату з фехтування

■ МАРКІАН РОЙ

Збірна України з фехтування на шпагах триумфально завершила чемпіонат Європи (ЧЄ) серед юніорів у Тбілісі (Грузія), здобувши командне «золото». Третій рік поспіль українки підіймаються на найвищу сходинку п'єдесталу пошани.

До незмінного чемпіонського тріо — Емілі Конрад (Київ), Анна Максименко й Аліна Дмитрук (обидві — Львів) — цього року приєдналася Марія Середа (Дніпро). Саме львів'янки вкотре стали ключовою силою команди, підтвердивши статус одних із найсиль-

ніших у Європі. Протягом змагального дня український квартет провів чотири поєдинки, програвши лише чотири бої із 36. До фіналу команда крокувала впевнено, вигравши зустрічі з перевагою щонайменше в 15 уколів.

В 1/8 фіналу українки перемогли норвежок — 45:27, у чвертьфіналі розгромили швейцарок — 45:19, а в півфіналі здолали естонку — 45:30. У вирішальному поєдинку, як і торік на юніорському ЧЄ в Анталії (Туреччина), суперницями українки стали угорки. Перші два кола боротьба була рівною, однак у завершальних трьох боях «синьо-жовті» впевнено

перехопили ініціативу та довели зустріч до перемоги — 45:37. Для порівняння: торік фінал завершився з рахунком 45:41.

В індивідуальних змаганнях Анна Максименко стала срібною призеркою. У фіналі змагань із жіночої шпаги вона поступилася латвійці Софії Просиній із рахунком 13:15. Це її третя поспіль особиста нагорода на юніорських ЧЄ в цій віковій категорії: раніше вона виборювала золото 2024-го та 2025 року. Для Анни це вже десята групова медаль ЧЄ серед кадетів і юніорів, для Емілі — дев'ята, для Аліни — сьома, а для Марії — друга.

Ткачук розкритикував відео Білого дому

■ ОЛЕГ САДОВИЙ

Бреді Ткачук, капітан клубу «Оттава сенаторс» та олімпійський чемпіон у складі збірної США, розкритикував генероване неймережею відео від Білого дому, у якому він образливо висловлюється на адресу канадців. Скандальний ролик з'явився на сторінці Білого дому в TikTok. У відео були ви-

користані кадри з пресконференції братів Ткачуків на Турнірі чотирьох націй у лютому 2025 року, де під пісню Free Bird Бреді нібито каже, що канадці освистали гімн США, тому мав вийти й провчити цих «клятих любителів кленового сиропу».

Бреді наголосив, що це очевидна фальшивка. Він заявив, що голос і рухи губ на відео йому не належать і він ніколи б не сказав таких слів:

«Ну, це явно підробка, тому що це не мій голос, не мої губи рухаються. Я не контролюю жодного з цих акаунтів. Знаю, що такі слова ніколи не прозвучали б з моїх вуст. Та нічого не можу з цим вдіяти. Це не мій голос. Це не те, що я говорив. Я б ніколи такого не сказав. Це не в моєму стилі, тому мені не подобається це відео». У поточному сезоні НГЛ він відзначився за клуб 14 голами та 23 асистами.

■ ВАСИЛЬ НЕТУДИХАТА

Росіянка Ольга Зайцева, олімпійська чемпіонка з біатлону, незаконно відвідала окупований Донецьк. На окуповану Донеччину вона потрапила, не проходячи митний і прикордонний контроль, порушивши українські закони. У Донецьку вона провела зустріч із Костянтином Кузьмінім,

Чемпіонка незаконно відвідала окупований Донецьк

ватажком «шахтарської дивізії» терористичної організації «Донецька народна республіка», який перебуває під санкціями Європейського Союзу, Швейцарії, Канади і Японії.

Також Зайцева провела пропагандистську зустріч в училищі олімпійського резерву в Донецьку. Крім того, від-

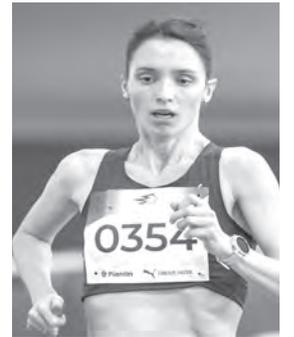
відала тимчасово окупований Новоазовськ. Там провела пропагандистську зустріч зі школярами та викладачами. Ольга Зайцева — російська біатлоністка, олімпійська чемпіонка Турина й Ванкувера, триразова чемпіонка світу, заслужений майстер спорту Росії, член збірної Росії з 2001 року.

Оляновська встановила новий світовий рекорд

■ МИКОЛА ЛИТВИНОВ

Українська скороходка Людмила Оляновська (на фото) встановила новий світовий рекорд у приміщенні на дистанції 5 000 м, ставши першою жінкою в історії, якій удалося подолати цей рубіж, вийшовши з 20 хвилин. Історичне досягнення підкорилося спортсменці першого ж дня чемпіонату України з легкої атлетики в Києві, де вона фінішувала з часом 19:53. Таким чином, українка перевершила попередній найкращий світовий результат на вісім секунд — цей рекорд тримався з 2014-го і належав італійці Елеонорі Гіоргі.

Коментуючи свій успіх, легкоатлетка не приховувала емоцій, хоча й зауважила,

що побити власний рекорд буде складно. «Що відчувала на останньому колі? Це надзвичайно сильний результат, а для дівчини — космічний. Я зрозумію, що це за результат, коли захочу його знову перевершити, усвідомлюю, скільки треба буде зробити швидких відрізків, скільки треба буде пролити поту, покласти свого часу, щоб знову вийти в манеж і його побити. А зараз я просто дуже щаслива і задоволена», — зазначила вона.

Українець очолив податкову інспекцію у Японії

■ РУСЛАН ТРАВКІН

Українського сумоїста Сергія Соколовського (Шіші) (на фото) призначили одноденним керівником податкової інспекції міста Ідзумісано (префектура Осака). Такий крок здійснили, щоби пропагувати серед японців подання податкових декларацій за допомогою смартфона та безготівкових платежів.

Сам захід відбувся в місті Сеннані (4 км від Ідзумісано). Українець побував там разом зі своїм наставником Райдзіном, колишнім комусубі (чемпіоном) Какідзое. У сумо борці під час кар'єри виступають під одні-

єю шиконою (ім'я), а коли йдуть у тренери, обирають іншу. «Я ще неналежно читаю японською, тому мені складно. Але сам процес подання декларації простий», — сказав Шіші.

Він виступає в макуучі (найвищий дивізіон сумо) уже довше ніж рік. Спортсмен зауважив, що тепер його частіше впізнають на вулиці. На січневому Hatsu Basho Сергій досяг результату 9—6. Він пообіцяв, що на турнірі в Осаці спробує подарувати глядачам чудові виступи: «Хочу показати гарне сумо. Більше ніж просто перемогу чи поразку, я просто хочу показати гарне сумо. Докладу всіх зусиль на турнірі!».

29-річний Сергій родом із Мелітополя Запорізької області. На аматорському рівні, представляючи Україну, він вигравав золото ЧЄ (до 100 кг), а також срібло і бронзу (115+ кг). Також здобував бронзові медалі чемпіонату світу (ЧС). Із 2020 року проживає в Японії і поступово пробивається до еліти сумо.

■ ВІКТОРІЯ ЧЕРНЯВСЬКА

Високий артеріальний тиск часто стає несподіваним і тривожним гостем, який заважає звичному ритму життя. Існує кілька перевірених методів, які дозволяють стабілізувати самопочуття буквально за п'ять хвилин, використовуючи лише власне дихання, просту воду та спокій.

Коли з'являється характерний стукіт у скронях, легке запаморочення або відчуття важкості в потилиці, першою реакцією стає бажання негайно змінити свій стан. Важливо розуміти, що організм таким чином подає сигнал про перевантаження, і наше завдання — допомогти йому м'яко та швидко повернутися до норми.

Першим і найефективнішим способом швидкого зниження тиску є робота з дихальним ритмом. Коли нервуємо або відчуваємо фізичний дискомфорт, наше дихання стає поверхневим і прискореним, що лише погіршує ситуацію, змушуючи серце працювати в посиленому режимі. Щоб розслабити стінки судин і знизити опір кровотоку, необхідно перейти на глибоке діафрагмальне дихання. Спробуйте сісти зручно, розслабити плечі та покласти руку на живіт. Зробіть повільний вдих носом протягом чотирьох секунд так, аби піднялася саме черевна стінка, а не грудна клітка. Після цього зробіть ще повільніший видих ротом, розтягуючи його на шість або вісім секунд. Саме довгий видих активує нерв-блукач, що подає мозку команду на сповільнення серцебиття та розширення судин. Уже через дві хвилини такої практики відчуєте, як хвиля спокою розтікається по тілу, а тиск починає поступово знижуватися.

Температурний вплив на кінцівки — ще один механізм, який працює майже миттєво через рефлекторні зони нашого тіла. Одним із найпростіших методів є використання прохолодної води. Підставте передпліччя під струмінь ледь прохолодної води на кілька хвилин. Це допоможе знизити частоту

Як приборкати тиск без аптечки

серцевих скорочень. Іншим, часто дієвим методом за спазмів, є гаряча ванночка для ніг або рук. Коли занурюємо стопи в теплу воду з температурою близько 40 градусів за Цельсієм, кров перерозподіляється від голови й тулуба до кінцівок. Судини в ногах розширюються, що дозволяє впасти загальному тиску. Це проста фізика кровообігу: збільшуючи об'єм русла в одній частині тіла, знижуємо напір у всьому організмі. Таку процедуру варто проводити протягом десяти хвилин, але перші позитивні зміни ви помітите вже на п'ятій хвилині.

Мало хто знає, що на нашому тілі є зони, стимуляція яких допомагає регулювати тонус судин. Однією з таких ділянок є лінія, що йде від заглиблення під мочкою вуха вниз до середини ключиці. Не потрібно сильно тиснути або масувати цю зону, достатньо легких погладжувальних рухів пальців згори донизу. Повторіть цей рух по десять разів із кожного боку. Такий м'який вплив допомагає розслабити шийні м'язи та покращити відтік крові від голови. Також можна обережно масувати зону між бровами або скроні коловими рухами, заплющивши очі. Важливо в цей момент повністю відмовитися від гаджетів та яскравого освітлення, адже зорові подразники лише підсилюють збудження

нервової системи, що безпосередньо впливає на показники тонометра.

Попри ефективність домашніх методів, необхідно зберігати тверезий погляд на ситуацію. Усі названі прийоми є допоміжними і спрямовані на те, щоб зняти гострий стресовий стан або легкий спазм судин. Якщо помічаєте, що тиск супроводжується сильним болем за грудиною, порушенням мовлення, різкою слабкістю в одній половині тіла або нестерпним болем голови, який не минає, не намагайтеся експериментувати з диханням, а негайно зверніться по професійну медичну допомогу.

Які приховані побутові чинники найчастіше провокують стрибки тиску? Причина кепського самопочуття часто криється не лише у стресі, а й у звичних деталях нашого побуту. Одним із найпідступніших факторів є надлишок прихованої соли в готових продуктах: консервах, сирах і навіть хлібі. Натрій затримує воду, що збільшує об'єм крові та створює надлишковий напір на стінки судин. Також критичним є режим сну: якщо спите менше як шість годин, нервова система не встигає перезавантажитись, тримаючи судини в напруженні навіть під час відпочинку. Додатково на стан впливає якість повітря — задуха та низька вологість згущують кров, змушуючи серце

працювати з подвійним зусиллям.

Зв'язок між нашою психікою та тиском є прямим і біохімічним. Під час тривоги надирники викидають у кров кортизол та адреналін — гормони, що миттєво звужують судини для мобілізації ресурсів організму. Якщо такий стан стає хронічним, судини втрачають свою природну еластичність, стаючи жорсткими та вразливими. Уміння вчасно перемикає увагу з негативу на спокійні образи або дихання — це не просто самозапокоєння, а реальний біологічний сигнал організму на зняття спазму. Емоційна гігієна дозволяє уникати різких стрибків, зберігаючи судини гнучкими та здоровими на довгі роки.

Правильна поза може суттєво полегшити стан ще до того, як подіють інші методи. Поширеною помилкою є бажання повністю лягти, проте горизонтальне положення лише посилює приплив крові до голови, що може бути небезпечним. Найкраще напівсидячи відкинутися на високі подушки — це забезпечує природний відтік крові до нижніх частин тіла та розвантажує судини головного мозку. У цей момент важливо забезпечити повну нерухомість, вимкнути яскраві джерела світла й обмежити будь-які фізичні навантаження, дозволяючи серцево-судинній системі самостійно стабілізувати внутрішній баланс.

Доступ до безоплатної стоматології розширили

■ ЗОРЯНА ПАВЛЮК

Кабінет Міністрів України ухвалив рішення, яке дозволить більшій кількості громадян скористатися безоплатними послугами у стоматології, зокрема в зубопротезуванні та плановій стоматологічній допомозі. Про це повідомило Міністерство охорони здоров'я.

Відтепер на такі послуги можуть розраховувати люди з інвалідністю, спричиненою наслідками аварії на Чорнобильській атомній електростанції, а також особи з першої категорії постраждалих, у т. ч. ті, хто має променеви хворобу.

Програма, яка стартувала 2024 року, спершу була орієнтована на військовослужбовців і ветеранів російсько-української війни. 2025-го її значно розширили, додавши до переліку військово-службовців-іноземців, осіб без громадянства,

які проходять службу за контрактом у Збройних силах, розвідувальних органах Міністерства оборони, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України, а також осіб, які пережили полон.

Упродовж 2025 року більш ніж 108 тис. українців скористалося хоча б однією послугою в межах програми. Серед них 102 970 людей отримали стоматологічну допомогу, а 25 693 пройшли безоплатне зубопротезування.

На реалізацію програми 2026-го в бюджеті передбачено понад 1,1 млрд грн. За перші півтора місяця ц. р. вже більше ніж 1,1 тис. осіб отримало послуги із зубопротезування, а близько 7,1 тис. скористалося стоматологічною допомогою. Послуги із зубопротезування доступні у 207 медичних закладах по всій Україні, а планова стоматологічна допомога — у 518 пунктах надання медичних послуг.

Лисиці атакують міста й села

■ ЮРІЙ ЛЯЦ

Останніми роками в Україні спостерігається стрімке збільшення популяції лисиць, що призвело до частіших випадків нападів на свійську птицю та зростання загрози поширення сказу, зазначає Українське товариство мисливців і рибалок (УТМР).

За даними фахівців, хижаків все частіше заходять у міста та села, з'являючись на приватних подвір'ях. Найдужчу небезпеку становлять саме хворі на сказ істоти, які через недугу поводяться неприродно: утрачають страх перед людьми, можуть підходити впритул, про-

являти немотивовану агресію або, навпаки, демонструвати дивну «прирученість».

Ситуацію ускладнює значне збільшення кількості випадків сказу серед диких та домашніх тварин. В УТМР наголосили на критичних ризиках: контакт із хворою твариною без негайної медичної допомоги є смертельно небезпечним для людини. Сказ — це невиліковна хвороба, яка після появи перших симптомів завжди закінчується летально. Відтак УТМР працює над регулюванням чисельності хижаків та бере участь у протиепізоотичних заходах, аби відновити природний баланс та гарантувати безпеку жителям населених пунктів.

■ Влад Черевко

Мустафа Сулейман (на фото), керівник підрозділу Microsoft AI, заявив, що штучний інтелект (ШІ) зможе замінити більшість офісної роботи за 12—18 місяців. За його словами, ідеться про етап розвитку, який він називає artificial capable intelligence — проміжну фазу між сучасними великими мовними моделями та повноцінним штучним загальним інтелектом.

Експерт вважає, що невдовзі ШІ продемонструє людський рівень роботи в більшості або навіть у всіх офісних професійних завданнях. Він каже, що роботу юристів, бухгалтерів, менеджерів проектів і маркетологів, які працюють за комп'ютером, можна буде автоматизувати повністю.

Таку позицію частково поділяють також інші лідери бізнесу. Зокрема, Даріо Амодей, CEO Anthropic, прогнозує, що за п'ять років ШІ може знищити половину всіх початкових офісних професій. А Джим Фарлі, генеральний директор Ford, попереджає, що ШІ залишить позаду багатьох офісних працівників.

ШІ може замінити офісні професії за півтора року?

Крім того, дослідження Массачусетського технологічного інституту (MIT) засвідчило, що автоматизація здатна замінити 11,7 % робочої сили Сполучених Штатів у різних галузях, що відповідає зарплатам на суму близько 1,2 трлн USD.

Водночас частина експертів ставиться до таких прогнозів скептично. Аналіз ринку вказує на те, що повідомлення про масові скорочення

через ШІ значно перебільшені, а реальні причини скорочень криються у слабких фінансових результатах компаній.

Інше дослідження MIT продемонструвало, що 95 % корпоративних управлінь генеративного ШІ не дали помітного ефекту для прибутків, а опитування PwC засвідчило, що 55 % CEO взагалі не побачили користи від застосування таких інструментів.

Попри це Сулейман залишається оптимістом щодо потенціалу штучного інтелекту. Він певен, що з'являться мільярди цифрових розумів і багато різних лінійок моделей. На його думку, створити новий ШІ-модуль стане так само просто, як запустити подкаст чи написати блог. Він очікує, що під конкретні потреби можна буде проєктувати ШІ для кожної організації і навіть кожної людини на планеті.

■ Василь Нетудихата

Штучний інтелект поставив під сумнів один із базових постулатів криміналістики — уявлення про абсолютну унікальність відбитків пальців. Це відкриття може мати далекосяжні наслідки як для судової практики, так і для систем біометричної безпеки.

Упродовж понад ста років уважалось, що немає двох однакових відбитків пальців, навіть між різними пальцями однієї й тієї ж людини. Саме на цьому будували криміналістичні методики, роботу поліції та рішення судів у всьому світі. Однак нове покоління алгоритмів машинного навчання змусило науковців переглянути цю аксіому.

Команда з Колумбійського університету й Університету в Баффало використала модель глибокого контрастного

Відбитки пальців — ненадійні

навчання, натреновану на більш ніж 60 тис. зображень відбитків пальців із кількох авторитетних біометричних баз даних. Результати виявилися несподіваними: система з упевненістю понад 99,99 % визначала, чи належать два різні відбитки одній людині, а також демонструвала близько 77 % точності при зіставленні відбитків різних пальців однієї особи.

Ключовим стало те, що алгоритм не покладався на закінчення чи розгалуження гребенів. Натомість аналізував орієнтацію гребенів та кривизну, тобто ширші структурні візерунки.

А вони однаково проявляються на всіх пальцях людини, навіть між руками.

Практичний ефект такої технології може бути значним. Приміром, це може значно прискорити визначення особи людини, коли доступним є частковий або неякісний відбиток, що є типовим на місцях злочинів. Сучасні системи часто вимагають, аби для перекресного зіставлення були доступні всі десять відбитків пальців кожного суб'єкта. Новий метод ШІ пропонує суттєве підвищення ефективності визначення. В одному змодельованому судово-медичному

тесті модель скоротила список підозрюваних з 1 тис. осіб до менш ніж 40 ймовірних кандидатів. Виявляючи повторювані структурні особливості на пальцях, штучний інтелект може поєднувати відбитки пальців, знайдені на різних місцях злочину, навіть якщо вони походять з різних пальців.

Водночас дослідники наголосили, що модель призначена для генерування слідчих контактів, а не для юридичної ідентифікації і поки що не готова до прямого використання в судах. Крім криміналістики, це відкриття може вплинути й на біометричну безпеку. Системи доступу, смартфони та прикордонний контроль зазвичай виходять із того, що кожен відбиток є окремим ідентифікатором. Виявлена схожість між пальцями має як потенційні ризики, так і переваги, змушуючи розробників переглянути підходи до автентифікації.

На виборах у Колумбії «балотується» Гайтана

■ Софія Калина

На тлі підготовки до виборів до Конгресу Колумбії з'явилася незвична «кандидатка» — цифровий аватар на ім'я Гайтана. Назва відсилає до історичної постаті — очільниці опору одного з племен корінних народів у Колумбії під час іспанської колонізації.

Зовні Гайтана нагадує фантастичних істот із кіносаги «Аватар», але за віртуальним образом стоїть реальна політична ініціатива, що виникла в громаді корінного народу зену в Карибському регіоні Колумбії. Серед заявлених пріоритетів від «кандидатки» — бо-

демократії. За їхнім задумом, згенерована ШІ «кандидатка» не створює власних ідей, а лише впорядковує колективну волю. Рішення має ухвалювати не окрема людина, а спільнота через спеціальну технологічну платформу, тоді як Гайтана має лише перетворювати пропозиції учасників на структуровані дані.

Наразі на платформі зареєстровано більше як 10 тис. людей, і вона відкрита для громадян Колумбії за умови підтвердження особи. Розробники стверджують, що процес фіксується за допомогою технології блокчейн, що дозволяє відстежувати кожне рішення.

Пропонують створити в Конгресі так

ротьба з біологічним піратством, тобто використанням знань корінних громад іноземними компаніями без належної компенсації. Команда також порушує питання екології, прав тварин та реформи охорони здоров'я.

Ініціатором створення Гайтани став інженер-мехатронік Карлос Редондо. Ця ідея виникла в нього під час вивчення європейських моделей залучення громадян до управління державою, зокрема, досвіду Норвегії та Данії. Він стверджує, що побачив подібність між скандинавськими демократичними механізмами та традиційною практикою колективного ухвалення рішень у народі зену.

Протягом приблизно восьми місяців команда збирала підписи для реєстрації кандидатури у спеціальному виборчому окрузі для корінних народів. Творці називають проєкт моделлю учасницької цифрової

зване гібридне місце: якщо Гайтана отримає мандат, його займуть реальні люди, однак вони не зможуть голосувати без попередньої віртуальної консультації з учасниками платформи.

Юридично в бюлетені ШІ-кандидатки немає: там вписані засновник платформи Карлос Редондо й Альба Рінкон, антрополог і соціолог з народу ембера катіо. Їх підтримує рух Acmizsam, визнаний Національною виборчою радою. Логотип руху містить ініціали AI.

Виборчі органи наголосили, що з юридичного погляду це кандидат-людина, який використовує ШІ як інструмент кампанії та участі громадян. Автори ініціативи сподіваються продовжити дослідження нових форм демократичного представництва. Хоча проєкт уже привернув увагу академічної спільноти — Університет Екстернадо навіть визнав його політичною інновацією року.

Гороскоп

➤ Овен (21.03—20.04)

Зараз вам краще утриматися від великих інвестицій, проте вже незабаром настане ідеальний час для монетизації ваших ідей і запуску особистих проєктів. Ваш енергетичний рівень ще якийсь час залишатиметься нестабільним, тому не перевантажуйте себе в залі. Відбудеться переосмислення ваших потреб у партнерстві. Якщо перебуваєте у стосунках, намагайтеся не тиснути на партнера власною ініціативністю, іноді варто дати простір для дій.

➤ Телець (21.04—21.05)

Продовжують виникати непередбачувані ситуації, тому забезпечте собі фінансову подушку. Ваш організм зараз потребує детоксу — як фізичного, так і інформаційного. Можливі загострення хронічних проблем із шийним відділом або горлом, тому не ігноруйте профілактику. У стосунках можлива певна прохолода через вашу зацікленість на матеріальних питаннях. Намагайтеся додати романтики в буденність, навіть якщо це просто спільна вечеря без гаджетів.

➤ Близнюки (22.05—21.06)

Ваша кар'єра опиниться під пильною увагою, тому готуйтеся до нових пропозицій. Важливо чітко фіксувати всі домовленості на папері, бо можлива плутанина в усних угодах. Зараз підступний час для ваших легень і дихальної системи, тому остерігайтеся протягів. Комунікація — ваш головний козир, тому не бійтеся обговорювати з партнером те, що вас турбує.

➤ Рак (22.06—23.07)

Настав сприятливий час для навчання та підвищення кваліфікації, що в майбутньому дасть хороші результати. Ваш емоційний стан безпосередньо впливатиме на травлення, тому намагайтеся їсти у спокійній атмосфері. У вас може виникнути потреба в глибшому духовному зв'язку з обранцем. Можливі спільні поїздки або планування масштабної відпустки, що дуже зближить вашу пару.

➤ Лев (24.07—23.08)

Тепер не найкращий час для життя на широку ногу, краще зайнятися оптимізацією витрат. Вам доведеться зосередитися на податках, страхуванні або спільних фінансах із партнером. Будьте уважні до деталей у документах. Зверніть увагу на роботу серця і судин, уникайте надмірних фізичних навантажень. Пристрасть може межувати з ревнощами, тому тримайте емоції під контролем. Важливо не перетворювати стосунки на боротьбу за лідерство, а вчитися йти на компроміси.

➤ Діва (24.08—23.09)

Партнерство у бізнесі виходить на перший план, тому успіх залежатиме від вашої здатності домовлятися. Зараз удалий час для підписання довготермінових контрактів. Ваші нірки та попереки потребують особливої уваги, тож уникайте переохолоджень. Пийте більше чистої води та обмежте вживання соли, щоби підтримати водно-сольовий баланс. Може також відбутися розрив віджилих зв'язків. Це болю-

Із 12 до 18 березня

чий, але необхідний процес для вашого майбутнього щастя.

➤ Терези (24.09—23.10)

Ваша продуктивність буде високою, що дозволить закрити багато робочих хвостів. Можливе розширення обов'язків, яке згодом приведе до підвищення зарплати. Зосередьтесь на зміцненні імунітету та підтримці мікрофлори кишківника. Ваша увага буде зосереджена на побутових питаннях, що може дещо приземлити романтичний настрій. Спробуйте не вимагати від партнера ідеальності, адже дрібні суперечки через немитий посуд не варті ваших нервів.

➤ Скорпіон (24.10—22.11)

Творчий підхід до роботи допоможе вам знайти нові джерела прибутків там, де інші їх не бачать. Ваша репродуктивна система та гормональний фон потребують контролю. Вам буде корисно додати в життя більше яскравих кольорів і позитивних емоцій для підтримання настрою. Більше гуляйте на свіжому повітрі та знайдіть спосіб екологічно виплескувати гнів, наприклад через спорт. Якщо шукаєте кохання, очікуйте деленосної зустрічі, що почнеться як легка гра.

➤ Стрілець (23.11—21.12)

Питання нерухомості або сімейного бізнесу стануть пріоритетними. Можливі витрати на облаштування дому або допомогу родичам, тому плануйте бюджет заздалегідь. Ваша печінка потребує розвантаження, тож намагайтеся уникати жирної та гострої їжі. Вам захочеться затишки та стабільності, гучні вечірки стануть неактуальними. Зараз ідеальний час для відвертих розмов із близькими та вирішення застарілих сімейних конфліктів.

➤ Козеріг (22.12—20.01)

Настає час активних поїздок, перемовин та великої кількості інформації, яку треба швидко опрацювати. Ваші суглоби й кістки потребують кальцію та помірних навантажень без різких рухів. Не забувайте про поставу, особливо якщо багато часу проводите за комп'ютером. Нові знайомства зав'язуватимуться легко, але вони можуть бути дещо поверховими.

➤ Водолій (21.01—19.02)

Ваш підхід до ресурсів продовжує трансформуватися. Можлива зміна джерела прибутків або перегляд вартості ваших послуг у бік підвищення. Зверніть увагу на стан зору й не перевтомлюйте очі вечірнім скролінгом стрічки новин. Ви будете дуже вибагливими до партнерів, оцінюючи їхню надійність та інтелект. А це хороший час для того, щоби встановити особисті кордони й обговорити спільне майбутнє без ілюзій.

➤ Риби (20.02—20.03)

Настає ваш зірковий час для особистого перезавантаження. Вам захочеться повністю змінити імідж або професійний напрям, і це правильно. Ваш імунітет може дати збій через потужне емоційне навантаження, тому оберігайте себе від стресів. Ви зараз — магніт для оточення, але будьте уважні з тими, кого тягнете у своє життя.

Світлана Таланова

Б	А	К	Я	З	И	Ц	Р	А	Х
А	Е	Л	Е	Г	А	Н	Т	К	А
Л	Р	А	К	В	Ї	О	Л	О	К
Я	У	К	Р	Е	К	Е	Р	Р	Ч
Н	Т	А	Б	О	Р	П	Г	О	І
Д	П	П	І	Н	Т	А	Л	Б	П
Р	А	Н	І	Б	У	Р	І	К	А
А	К	П	О	Л	О	Н	Д	А	Р
С	Н	А	П	О	Л	Р	О	Г	Д
И	К	У	М	І	В	С	Т	В	О

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: баяндраси, глід, горлопан, драпичка, елегант, каптур, коробка, крекер, кумівство, лоївка, пінта, полон, проба, харцизяка. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 10: грань.

Печери, що можуть приховувати інопланетне життя

■ КАРІНА БОВСУНОВСЬКА

Величезна пустеля Чіуауа, яка простягається на території штатів Аризона, Нью-Мексико і Техас у США, а також штатів Чіуауа, Коауїла, Дуранго, Сакатекас і Нуево-Леон у Мексиці, є місцем незвичайної краси. Зокрема, у цій пустелі ховається Національний парк «Карлсбадські печери».

Щороку близько пів мільйона людей відвідує цю мережу з близько 120 підземних печер, які утворилися впродовж мільйонів років повільної ерозії вапнякових порід сірчаною кислотою з родовищ нафти і газу, що залягають ще глибше в надрах Землі. Ці печери вражають своєю красою, рекордними розмірами та масштабами, вибухонебезпечним кажаннячим послідом і, якщо знати, де шукати,

можливо, секретом позаземного життя.

В одній печері є велика зала. Вона настільки велика, що в ній можна розмістити чотири квартали Нью-Йорка і ще залишиться місце. Це найбільша печерна камера в Північній Америці. Площа цієї «великої кімнати» становить понад 3,3 га, що шестеро перевищує площу американського футбольного поля та майже в'ятеро більша за площу футбольного поля стандарту FIFA. «Попри такі величезні розміри печера легкодоступна. Це дуже велика вапнякова печера, яку можуть відвідати туристи, там є сходи та драбини, і кожен може спуститися, навіть ті, хто пересувається на колісних кріслах», — поділився Ларс Берендт, мікробіолог з Упсальського університету.

Ті, хто відвідує печеру, опиняються в оточенні одних із найрізнома-

нітніших і найгарніших скельних утворень у світі. «Карлсбадські печери і Лечугілла добре відомі своєю надзвичайною природною красою, винятковими геологічними особливостями та унікальними рифами і скельними утвореннями», — повідомляла ЮНЕСКО, яка 1995 року визнала ці печери об'єктом Всесвітньої спадщини.

Вік Карлсбадських печер — мільйони років. Дослідники знаходять там речі, які ніколи не вважались можливими і які можуть мати зв'язок з пошуком інопланетного життя. «Перше, що ви робите в печері, це спускаєтесь туристичним маршрутом, а потім повертаєте за ріг. У цей момент за вами з'являється ніша, і там абсолютно темно», — розповіла Гейзел Бартон, професор геологічних наук Університету Алабами.